

VSEBINA

Objavi Okrajnega ljudskega odbora

100 Program perspektivnega razvoja okraja Koper za razdobje 1961—1965

101 Resolucija o politiki gospodarskega razvoja okraja Koper za leto 1962

Objavi Okrajnega ljudskega odbora

100

Na podlagi 26. člena statuta okraja Koper je Okrajni ljudski odbor Koper na seji okrajnega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 15. februarja 1962 sprejel

PROGRAM

**PERSPEKTIVNEGA RAZVOJA OKRAJA KOPER
ZA RAZDOBJE 1961—1965**

I. DOSEDANJI RAZVOJ 1957—1960

1. Splošni pregled razvoja

Za gospodarstvo koprškega okraja je po osvoboditvi, zlasti po priključitvi cone »B« k Jugoslaviji, značilen močan razvoj osnovnih panog, predvsem tistih, za katere so podani tudi vsi naravni in drugi pogoji. Posebno močan razvoj pa je bil dosežen v zadnjih dveh letih, to je v času največjih naporov, da se še do leta 1960 uresničijo osnovne naloge, postavljene s perspektivnim planom za razdobje 1957—1961. K naglemu razvoju gospodarstva so v prvi vrsti pripomogle večje naložbe za razvoj proizvodnih sil in skrb naše družbene skupnosti za postopno odpravo ekonomske zaostalosti ter za hitrejši gospodarski in družbeni razvoj tega področja. Tudi boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti in drugih rezerv, nadaljnje izpopolnjevanje sistema delitve dohodka v gospodarstvu, hitrejši razvijanje in utrjevanje delavskega upravljanja, načrtnejše in boljše gospodarjenje ter vse močnejše uveljavljanje komunalnega sistema so bili odločilni faktorji v pospeševanju gospodarskega razvoja okraja.

Močan razvoj proizvodnih sil v okraju najbolj potrjuje dejstvo, da se je vrednost osnovnih sredstev (osnova za amortizacijo) v letih 1957—1960 povečala za nekaj nad 28 milijard dinarjev ali za okoli 115 %. Pri tem je zlasti značilno, da se je vrednost osnovnih sredstev v industriji in kmetijstvu več kot podvojila, v prometu pa celo potrojila, s čimer je v letu 1960 odpadla samo na promet skoraj polovica, na industrijo pa skoraj tretjina vseh osnovnih sredstev v gospodarstvu.

Velika vlaganja v osnovne panoge gospodarstva so se pozitivno odrazila ne samo na močno povečanje proizvodnje in storitev, temveč tudi na spremembo gospodarske strukture okraja in na krepitev njegove ekonomske osnove.

Tako se je družbeni bruto proizvod v zadnjih štirih letih povečal za 118 % ali s povprečno letno stopnjo z nad 20 %, kar je omogočilo, da je leta 1960 dosegel okoli 65 milijard dinarjev. Približno v enakem razmerju je naraščal tudi narodni dohodek. Ta se je namreč od približno 125.000 dinarjev na prebivalca v letu 1956 povečal na skoraj 240.000 dinarjev v letu 1960. S tem se je okraj Koper v narodnem dohodku na prebivalca znatno približal republiškemu povprečju, ki je bilo leta 1960 za 13 % višje.

Od posameznih panog, ki so dosegle najmočnejši razvoj, je zlasti omeniti industrijo, katere proizvodnja je v letih 1957—1960 porasla 1,8-krat, ter promet, pri katerem se je obseg storitev v tem razdobju več kot podvojil. Lep napredek je bil dosežen tudi v izgradnji proizvodnih zmogljivosti na družbenih obratih kmetijstva, vendar pa ekonomski učinki le-teh niso vedno ustrezali vloženim sredstvom. Nagel razvoj se ugotavlja tudi v turizmu, kjer se je število nočitev povečalo za okoli 4,5-krat, ter v proizvodni obrti.

Taka smer in tempo dosedanjega gospodarskega razvoja sta vplivala tudi na povečanje števila zaposlenih ter vnesla globoke spremembe v strukturo zaposlitve in v socialni sestav prebivalstva. V letih 1957—1960 se je namreč število zaposlenih v družbenem sektorju povečalo za približno 8300 oseb, od tega samo v gospodarstvu za nekaj nad 7000 ali za 40 % več kot v letu 1956. Pri tem se je udeležba industrije in prometa v skupnem številu zaposlenih povečala od 42 % na skoraj 60 %. Po drugi strani pa se je odnos kmečkega prebivalstva v skupnem številu prebivalstva, ki je leta 1956 znašal 43 %, zmanjšal po popisu meseca marca 1961 na 31 %, torej na povprečje, kakršno je približno v republiškem merilu. Vse to je močno vplivalo tudi na nadaljnjo krepitev socialističnega sektorja, saj se je njegova udeležba v družbenem proizvodu v tem obdobju povečala od 77 % na 84 %.

Takšno gibanje števila zaposlenih in doseženi rezultati v družbenem sektorju gospodarstva so omogočili tudi porast produktivnosti. Ta je v zadnjih štirih letih naraščala povprečno letno z 11,7 %. Močnejše naraščanje produktivnosti dela se ugotavlja še v zadnjih dveh letih, ko se je aktiviral večji del vloženih investicij in ko so bile uvedene spodbudnejše oblike v delitvi dohodka.

Hitrejši naraščanje produktivnosti dela je ugodno vplivalo tudi na povečanje osebne potrošnje prebivalstva. Ta je namreč v zadnjih štirih letih naraščala povprečno letno za 15,8 %, na prebivalca pa 14,2 %. Najbolj so porasli dohodki zaposlenih v družbenem sektorju, kjer se je povprečni zaslužek, ki je leta 1956 znašal 13.700 dinarjev, povečal v letu 1960 na približno 20.700 dinarjev. To povečanje pa je bilo še vedno počasnejše od naraščanja narodnega dohodka.

Porast produktivnosti dela in s tem v zvezi tudi osebnih dohodkov bi bil lahko večji, v kolikor bi bilo dosledneje sprovedeno priporočilo za uvajanje nagrajevanja po delovnem in poslovnem uspehu in pa resolucija o strokovnem izobraževanju. Velike rezerve se zlasti kažejo v premalo učinkovitih in spodbudnih merilih v nagrajevanju. Poseben problem v okraju pa predstavlja tudi strokovnost zaposlenih, ki še vedno ne ustreza zahtevam sedanje stopnje tehnične opremljenosti in nalogam, ki se postavljajo v gospodarstvu. To velja predvsem za strokovne kadre v strokah, ki so se zadnja leta močno razvile. Temu problemu se zadnje čase sicer posveča večja skrb, vendar je usposabljanje stro-

kovnih kadrov, zlasti po delovnih mestih v okviru organizacije strokovnih centrov, še vedno prepočasno in ne dovolj načrtno.

Ugoden gospodarski razvoj v okraju je v preteklem obdobju pozitivno vplival tudi na povečanje materialnih osnov gospodarskih organizacij in komun. K temu so pripomogli v prvi vrsti liberalnejši predpisi o delitvi dohodka iz gospodarstva, ki določanje vedno večjega deleža narodnega dohodka prenašajo na organe delavskega samoupravljanja v podjetjih in na organe družbenega upravljanja v komunah. Vedno močnejša vloga teh organov in spodbudnejši instrumenti v delitvi dohodka so pozitivno vplivali tudi na boljše gospodarjenje in doseganje še boljših rezultatov.

V Za dosedanja razvoj in rezultate v gospodarstvu je značilno, da so bili doseženi z znatno nižjimi investicijskimi naložbami in manjšim številom zaposlenih, kot je predvideval perspektivni plan za razdobje 1957—1961. To opozarja, da obstajajo v gospodarstvu okraja še znatne rezerve. Vedno močnejše uveljavljanje socialističnih načel v delitvi dohodka, zlasti z uvajanjem delitve osebnih dohodkov po delovnem in poslovnem uspehu, je sicer uspelo te rezerve precej mobilizirati, so pa v tem pogledu napravljeni še prvi koraki. Zato bo treba boljšemu koriščenju proizvodnih stroškov in povečanju produktivnosti, skratka rentabilnejšemu in boljšemu gospodarjenju v perspektivi posvetiti še večjo skrb.

Za investicijsko politiko v zadnjih štirih letih je značilno, da je bila usmerjena prvenstveno na razvijanje osnovnih panog gospodarstva, da se pa skladno s tem niso razvijale razne družbene službe in povečali potrebni skladi družbenega standarda. Tudi nekatere gospodarske dejavnosti, ki so ozko povezane na izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva in so hkrati pogoj za hitrejši razvoj osnovnih panog, so zaostajale za splošnim razvojem in potrebami v okraju (rekonstrukcija in modernizacija cestnega omrežja, mehanizacija gradbene operative, preskrbovalna trgovska mreža in uslužnostna obrt).

Čeprav je bilo v letih 1957—1960 investiranih v osnovne fonde družbenega standarda oziroma v negospodarske dejavnosti nekaj nad 8 milijard dinarjev in predstavlja njihov odnos v skupnih investicijah okoli 24 %, so bila sredstva za te namene glede na gospodarski razvoj in potrebe ter stanje obalnega področja ob priključitvi odločno premajhna. Pri tem je treba poudariti, da se stanje na tem področju v primerjavi z letom 1956 (kljub predvidevanjem preteklega perspektivnega plana, da se mora popraviti) ni bistveno izboljšalo, temveč v nekaterih primerih celo poslabšalo (osnovno šolstvo, kultura, telesna vzgoja, socialno varstvo, preskrba z vodo ter nekatere uslužnostne dejavnosti).

V tem obdobju je bilo zgrajenih okoli 1240 stanovanj od predvidenih 2060 po perspektivnem planu. Vodovodne zmogljivosti, ki so bile že leta 1956 nezadostne, zlasti za potrebe obalnega območja, se niso bistveno povečale. Asanacija in gradnja komunalnih naprav v obalnih mestnih središčih se je izvajala prepočasi.

Tudi zmogljivosti v osnovnem šolstvu se niso povečale, temveč je neto površina na učenca, ki je v letu 1956 znašala 0,93 m², padla v letu 1960 na 0,83 m², medtem ko predvidevajo republiški normativi normalno površino 1,50 m² na učenca. V zvezi z naglim razvojem gospodarstva predstavlja vedno bolj pereč problem tudi povečanje zmogljivosti za strokovno šolstvo. Na področju kulture in zdravstva je bila kot minimum predvidena zgraditev kino dvorane in začetek gradnje nove bolnice v Kopru, vendar do realizacije ni prišlo. Zelo majhen napredek je bil dosežen tudi v izgradnji potrebnih telesno-vzgojnih objektov. Pereč problem predstavljajo tudi nezadostne zmogljivosti za upravo in sodstvo.

Ti problemi najbolj izstopajo v občinskih središčih, zlasti pa v mestu Koper. V zadnjem času pa so se toliko bolj zaostрили, da v nekaterih primerih že zavirajo normalen razvoj gospodarskega in družbenega življenja. Vzroke za počasnejši razvoj družbe-

nega standarda in nekaterih sekundarnih gospodarskih dejavnosti je treba iskati predvsem v dejstvu, da sredstva po sedanjem sistemu delitve niso bila zadostna. Pri tem je treba zlasti upoštevati neprijetno počasnejše naraščanje proračunske potrošnje od narodnega dohodka, razmeroma močno obremenitev gospodarstva z anuitetami glede na to, da se je večji del objektov gradil in moderniziral šele po letu 1955, močno angažiranost lokalnih skladov pri finansiranju osnovnih panog in nezadostno opremljenost podjetij. To je tudi oviralo izločanje večjih sredstev za hitrejši razvoj in gradnjo objektov družbenega standarda v okviru komune. Tudi premajhna koncentracija in ne dovolj učinkovita akcija v združevanju sredstev sta vplivali na prepočasno reševanje teh osnovnih problemov. Zato bo bolj vsklajen razvoj teh panog in dejavnosti s splošno gospodarskim in družbenim razvojem v okraju — seveda poleg nadaljnjega razvoja gospodarstva — ena od pglavitnih nalog v razdobju 1961—1965.

2. Razvoj po posameznih gospodarskih panogah Industrija

Za industrijo v okraju je značilno, da se je v zadnjih štirih letih zelo naglo razvijala. Proizvodnja je naraščala s povprečno stopnjo 31 % letno in je bila v letu 1960 dvakrat večja kot v letu 1956. Takšen močan porast je rezultat ukrepov, ki so bili podvzeti za odpravo zaostalosti teh krajev. Znano je namreč, da je bila industrija na Koprskem v prvih povojnih letih zelo slabo razvita. Zastopana je bila v glavnem z lesno-predelovalno industrijo in to predvsem z žagarskimi obrati ter z živilsko-predelovalno industrijo, ki je imela zastarelo in iztrošeno opremo. Druge industrije v pravem smislu skoraj ni bilo. Takšno stanje je narekovalo vlaganje večjih finančnih sredstev tako za razširitev obstoječih industrijskih obratov kot za gradnjo novih, kar je omogočilo naglo spreminjanje gospodarske strukture v okraju. Obseg industrijske proizvodnje, ki je bil predviden s perspektivnim planom do leta 1961, je bil v celotni panogi industrije dosežen že v letu 1960.

Zelo pomemben razvoj je bil dosežen v kovinski industriji, ki spada po obsegu proizvodnje na prvo mesto v industriji okraja, medtem ko je bila proizvodnja te stroke v letu 1956 na tretjem mestu (za lesno in živilsko industrijo). K temu so v prvi vrsti pripomogle nove proizvodne zmogljivosti, t. j. zgraditev tovarne »Tomos« z letno zmogljivostjo okoli 30.000 motornih koles, in »Mehanotehnike« v Izoli, kjer je bilo vloženih v zadnjih štirih letih nad polovico vseh naložb v osnovna sredstva industrije okraja.

Z nadpovprečno stopnjo je naraščala tudi proizvodnja v kemični industriji, čeprav še vedno zaostaja za razvojem ostalih strok in zajema po obsegu le šesto mesto med 11 industrijskimi strokami, kolikor jih je v industriji okraja. To dejavnost bi bilo treba v bodoče še hitreje razvijati in proizvodnjo preusmerjati tudi na druge kemične proizvode.

Tudi v drugih strokah je proizvodnja hitro naraščala z izjemo premogovne industrije, kjer je bil Rudnik Sečovlje v izgradnji, in industrije nekovin zaradi neugodnih vremenskih razmer za proizvodnjo soli. Z dograditvijo opekarn v Obrovem in Izoli, katerih izgradnja se je nekoliko zakasnila, bo zagotovljenih dovolj opečnih izdelkov za potrebe gradbeništva v okraju. Dobri rezultati so bili doseženi tudi v živilski in lesni industriji, ki sta že v letu 1960 presegli po perspektivnem planu za leto 1961 predvideno proizvodnjo, čeprav je bilo v teh strokah porabljenih le nekaj nad polovico investicijskih sredstev. V živilski industriji je pozitivno vplivala združitev vseh tovrstnih podjetij na obalnem območju, pri čemer so se predvsem zmanjšali režijski stroški in izboljšala organizacija dela, kar je omogočilo tudi boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti in drugih rezerv ter večjo proizvodnjo. Za lesno

industrijo je značilno, da se v vedno večjem obsegu preusmerja na finalne izdelke; v tej smeri naj bi se še nadalje razvijala.

Ceprav so bili v pogledu izkoriščanja zmogljivosti doseženi v preteklem obdobju zadovoljivi rezultati, bo treba še nadalje težiti za tem, da bi proizvodnjo kar najbolj povečali s smotrnejšo uporabo obstoječih proizvodnih sredstev. Manjša industrijska podjetja naj bi se specializirala za določena dela in bolj kot doslej proizvajala v kooperaciji z večjimi industrijskimi podjetji v okraju in izven njega.

Za nadaljnji razvoj industrije pa bodo potrebne tudi večje razširitve proizvodnih zmogljivosti, kakor tudi gradnja novih objektov, ki bodo postopno spreminjali strukturo industrijske proizvodnje. Vzporedno s tem pa bo treba hitreje uvajati modernejša tehnološke postopke na osnovi mehanizacije in avtomatizacije proizvodnih procesov.

Kmetijstvo

Splošen družbeni in gospodarski razvoj sta ustvarila zlasti v obdobju zadnjih let ugodne pogoje za hitrejši napredek kmetijstva. Nagel razvoj industrije in ostalih dejavnosti je vplival, da se je kmečko prebivalstvo v čedalje večji meri zaposlovalo v kmetijskih dejavnostih ter opuščalo deio na kmetiji.

Prav to je zahtevalo ustrezne ukrepe, da se zagotovi dovolj tržnih viškov kmetijskih pridelkov. Taki ukrepi so se v zadnjih letih kazali zlasti v razvijanju družbenih kmetijskih posestev in različnih oblik združnega sodelovanja.

Kmetijske zadrage so začele postopno opuščati nekmetijske dejavnosti in so se intenzivneje vključevale v kmetijsko proizvodnjo; kjer so to narekovali ekonomski pogoji, pa so pristopile k združevanju.

V letih 1957—1960 so družbena posestva povečala svoj obseg tako, da so imela v letu 1960 okoli 2430 ha ali 7,2 % vseh obdelovalnih površin v okraju.

Zakon o izkoriščanju kmetijskih zemljišč, ki je bil sprejet leta 1959, je odprl široke možnosti za pospeševanje kmetijstva, vendar so občine šele v zadnjem času začele izdajati odloke o obveznem agrominimumu, s pomočjo katerih se zemlja intenzivneje obdeluje.

Ukrepi za hiter razvoj kmetijske proizvodnje so dali v zadnjih štirih letih razmeroma dobre rezultate, predvsem v družbenem sektorju. Celotna kmetijska proizvodnja je v tem razdobju porasla za 24 %, v družbenem sektorju pa za 123 %, vendar ekonomski učinki v družbenem sektorju niso vedno in povsod ustrezali vloženim sredstvom.

Najpomembnejši porast proizvodnje je bil dosežen pri živinoreji, kjer se je v zadnjih štirih letih povečala za 56 %. Zaradi količinskega povečanja in kvaliteta izboljšanja razpoložljive krme ter omejevanja zakola telet v korist vzreje mlade živine za zakol in plemo se je skupno število goveje živine povečalo od 34000 glav v letu 1956 na 38500 v letu 1960. V družbenem sektorju se je stalež goveje živine do leta 1960 povečal na 4254 glav. Z letom 1960 so bile postavljene tudi osnove za močnejši razvoj perutninarstva z začetkom izgradnje farne v Neverkah.

Ulov rib je bil v zadnjih letih razmeroma slab. Vzrok za to je bil v slabem pojavu rib, ki je odvisen od vremenskih razmer.

Kljub razmeroma močnejšemu vlaganju v kmetijstvo v zadnjih letih se je zmanjšala obdelovalna površina v okraju za 1500 ha, v tem površina njiv za 1270 ha. Površine njiv pod žiti in vrtninami se stalno manjšajo, medtem ko se večajo površine, posejane s krmnimi rastlinami. Vse to ima za posledico, da se neobdelane površine in ledine stalno povečujejo in so znašale leta 1960 okoli 1300 hektarov, predvsem v obalnem območju. To pa se odraža v stalnem opadanju proizvodnje vrtnin, predvsem graha, ranega krompirja in ranega paradižnika. Družbena posestva in kmetijske zadrage namreč še

ne krijejo izpada proizvodnje v vrtnarstvu, ki je nastal z odselitvijo kmečkih družin v Italijo in z zapostavitvijo dela kmečkega prebivalstva v drugih gospodarskih panogah.

V letih 1957—1960 je bilo obnovljenih okoli 250 hektarov sadovnjakov in 190 ha vinogradov. Razlog za zaostajanje obnove za predvidevanji perspektivnega plana je bil v premajhni rentabilnosti in v pomanjkanju investicijskih sredstev.

Ko se ugotavlja zadovoljiv napredek v povečanju proizvodnje v družbenem sektorju, pa se istočasno ugotavlja tudi slab finančni rezultat gospodarjenja na posestvih. To velja predvsem za oba kmetijska kombinata. Vzrok je predvsem v neracionalnem investiranju, nizki produktivnosti, visokih proizvodnih stroških in slabi organizaciji dela.

Gozdarstvo

V gozdarstvu se ugotavlja, da je bil skupen obseg sečnje v letu 1960 večji kot je predvideval perspektivni plan do leta 1961. Ta prekoračitev je predvsem posledica povečanja sečnje, določene z letnimi družbenimi plani.

V povprečju se je sekalo v vseh gozdovih 80 % prirastka, od tega 74 % iglavcev, listavcev pa 88 %.

V tem obdobju se je s smotrnejšim gospodarjenjem izboljšalo tudi izkoriščanje lesne mase listavcem.

Zaradi potreb na terenu je bil obseg negovalnih in pogozdovanih del v obstoječih gozdovih večji kot je predvideval perspektivni plan. Zaostajale pa so melioracije degradiranih gozdov in grmišč ter urejanje gozdov. Pri pogozdovanju krasi planirani obseg na novo pogozdenih površin ni bil dosežen predvsem zaradi tega, ker je primanjkovalo finančnih sredstev. Od predvidenih 2400 ha je bila pogozdena le polovica površin. Po drugi strani pa je bilo v tem obdobju vloženih precej sredstev za gradnjo logarnic in drugih gozdarskih zgradb. Zgrajenih je bilo tudi 43 km novih cest, rekonstruiranih pa 39 km. Bistveno se je izboljšala mehanizacija pri spravljaju lesa, gradnji cest in gojenju gozdov.

Dosedanje gospodarjenje z gozdovi, predvsem povečanje sečnje iglavcev je marsikje povzročilo zabukovljenje iglastih sestojev, kar bo treba v perspektivi preprečiti.

Gradbeništvo

Vrednostni obseg gradbenih del se je v zadnjih štirih letih močno povečal bodisi zaradi večjih sredstev, ki so bila na razpolago, zlasti za stanovanjsko izgradnjo, bodisi zaradi zvišanja cen gradbenega materiala in storitev, kakor tudi zaradi boljše organizacije dela, spodbudnejših načinov nagrajevanja in večje produktivnosti dela. Skladno z naraščanjem obsega gradbene dejavnosti pa se pri domačih gradbenih podjetjih ni povečala njihova opremljenost, kakor se tudi niso v zadostni meri povečale zmogljivosti obratov za zaključna dela in za proizvodnjo določenega gradbenega materiala in elementov.

Značilno je, da je bil koeficient mehanske opremljenosti gradbenih podjetij v letu 1960 znatno izpod republiškega povprečja, medtem ko je bil leta 1956 še precej nad tem povprečjem. Zlasti so domača gradbena podjetja slabo opremljena za izvajanje gradenj na visokih objektih in na večjih kompleksih. Vložene investicije za razvoj te panoge, ki so v razdobju 1956-1960 znašale 116 milijonov dinarjev, večinoma iz lastnih sredstev gradbenih podjetij, so komaj zadostovale za nadomestitev iztrošene opreme; nezadostno povečanje zmogljivosti stranskih obratov in obrtnih delavnic gradbenih podjetij pa je vplivalo, da se v perspektivnem razdobju ni v ničemer izboljšalo razmerje med dograjenimi objekti v teku leta in objekti v gradnji ob koncu leta, zlasti pri stanovanjih. Tudi oskrba z gradbenim materialom, zlasti z opeko ni bila dobra, vendar se je že koncem prejšnjega perspektivnega

razdobja pristopilo k rekonstrukciji opekarne v Obrovem, s čimer bo rešen problem pomanjkanja te vrste materiala. Končno so na razvoj gradbeništva neugodno vplivali tudi problemi v zvezi s projektiranjem, zlasti glede nepravčasno izdelane, večkrat rekonstruirane in pomanjkljive tehnične dokumentacije. Tudi nepopolne urbanistične dokumentacije so — zlasti v Kopru — poleg problemov in zavlačevanj z dodeljevanjem lokacij povzročale parcialna reševanja stanovanjske zazidave in zaradi tega neracionalne gradnje.

Promet

V razdobju 1957-1960 je za promet značilen stalen porast prevozov in PTT storitev. V letu 1960 so prometna podjetja že skoraj dosegla za petletno obdobje predvideno povečanje. Obseg blagovnega prometa se je povečal za 135 %, potniškega za 38 % in PTT prometa za 49 %. Največji porast števila prevozov pa je bil dosežen v pomorstvu, ki se je v tem razdobju zelo razvilo. Nosilnost plovnih objektov v prekomorskem tovornem prometu se je povečala za 86 %, v obalnem potniškem prometu pa za 57 %. Podjetje »Splošna plovba« v Piranu je takoj po prevzemu starih ladij pristopilo k modernizaciji pogonskih naprav in k nadomeščanju zastarelih ladij z novimi. S tem se je tudi povečala povprečna hitrost ladje ter znižala starost od 26 na 13 let.

Zelo močno se je povečala tudi pristaniška dejavnost. Že v letu 1957 se je začela gradnja prve etape operativne obale v Kopru, ob koncu leta 1958 pa je bil zgrajen prvi privez v dolžini 136 m. Zaradi pomanjkanja investicijskih sredstev in zaradi velikih pripravljalnih del se je začelo z gradnjo drugega veza v maju leta 1960. Zgrajenih je bilo tudi precej skladišč in nabavljena najnujnejša pristaniška oprema.

V preteklem razdobju se je močno povečal tudi promet z motornimi vozili, posebno po izgradnji novega odseka ceste Senožeče—Koper. Vendar je obremenitev cest v zadnjih letih izredno velika. V primerjavi z letom 1956 je na cestah I. in III. reda porastla približno 1,6 krat, na cestah III. reda pa 1,1 krat. Vzporedno z naraščanjem prometa pa se niso izvajale ustrezne rekonstrukcije in modernizacije, kar ima za posledico, da je danes stanje cest na nekaterih glavnih odsekih, pa tudi samo vzdrževanje izredno kritično. Tako stanje je v glavnem pripisati pomanjkanju finančnih sredstev.

V javnem cestnem prometu niso bile dosežene predvidene zmogljivosti, kar je vplivalo tudi na manjši fizični obseg tovornih in potniških prevozov kot ga je predvidel perspektivni načrt.

Posamezne prometne stroke se niso razvijale skladno in tudi ne v enakih ekonomskih pogojih kot ostale gospodarske panoge. Najmočneje je prišla do izraza nesamostojnost poslovanja pri železnici in PTT. Zaradi centraliziranega poslovanja in administrativno usmerjenega razvoja se v teh strokah ni moglo uspešno uveljaviti delavsko samoupravljanje, kar je negativno vplivalo na produktivnost dela in na razvoj prometa na splošno. Tudi cestna mreža je bila izločena iz upravljanja na podlagi ekonomskih načel. Iz tega sledi, da je bilo centralizirano in administrativno upravljanje prometa v nekaterih strokah v preteklem obdobju ena izmed glavnih ovir, da je promet kot celota zaostajal za splošnim razvojem gospodarstva.

V PTT prometu se je število telefonskih aparatov povečalo za 50 %, število teleprinterjev pa več kot podvojilo. Kljub izboljšanju pa ta stroka, zlasti telefonska služba, še vedno zaostaja za razvojem gospodarstva in potrebami prebivalstva.

Trgovina

S povečanjem proizvodnje in večjim uvozom blaga za široko potrošnjo se je v preteklem razdobju občutno izboljšala preskrba prebivalstva. Blagovni promet na drobno je namreč v štiriletnem obdobju

porastel za nad 100 %. Zaradi pomanjkljivosti v organizaciji notranje trgovine, premajhnih in zastarelih zmogljivosti, slabe tehnične opremljenosti ter premajhnega priliva trgovskega kadra pa trgovina ni bila vedno sposobna za uspešno posredovanje blaga med proizvodnjo in potrošnjo. Spricho tega je bilo tržišče še vedno podvrženo občasnim motnjam, zlasti na področju prometa s kmetijskimi pridelki, kar se je odražalo v nezadovoljivi in časovno nevsklajeni preskrbi prebivalstva v potrošnih središčih.

Z združevanjem sorodnih razdrobljenih trgovskih podjetij ter s prevzemanjem prodajaln kmetijskih zadrug so bile v notranji trgovini ustanovljene močnejše trgovske organizacije z večjim številom prodajaln. S to reorganizacijo so se trgovska podjetja notranje trgovine organizacijsko okrepila, vendar pa niso bili v celoti doseženi zaželeni rezultati. Pri združevanju se je premalo skrbelo za specializacijo trgovskih podjetij in posameznih prodajaln. Tako nova nastala oziroma razširjena trgovska podjetja ne predstavljajo ekonomsko povečane celote, pač pa le v okviru podjetja združene prodajalne različnih strok. To je negativno vplivalo na založenost in sortiment blaga v prodajalnah, trgovskim podjetjem pa je tudi onemogočilo, da bi dosegla ugodnejše pogoje pri povezovanju s proizvodnimi podjetji. Omenjene pomankljivosti nujno terjajo nadaljnjo reorganizacijo trgovine v smeri specializacije podjetij in prodajaln.

Detaljična trgovina je nadalje zaradi neustrezne delitve dohodka ustvarjala majhna sredstva za sklade. To ji je onemogočilo, da bi v večjem obsegu najemala kredite za modernizacijo prodajaln in za novogradnje.

Vse te pomanjkljivosti in pomanjkanje obratnih sredstev so vplivali, da je bila izbira blaga v prodajalnah z industrijskim blagom, predvsem s tekstilnim in galanterijskim, nezadovoljiva.

Zelo pomanjkljiva je bila tudi oskrba s sadjem in zelenjavo, kar so občutili domači potrošniki kakor turisti.

Zunanjetrgovinska dejavnost se je v preteklem razdobju povečala za okrog 72 %, na kar je vplivala stalno naraščajoča blagovna zamenjava po tržaškem in goriškem sporazumu. Zlasti sta povečali obseg poslovanja izvozno-uvozni podjetji »Jadran« Sežana in »Splošna trgovska« Koper, ki sta podvojili promet. Težave v poslovanju pa je imelo podjetje »Vino« Koper zaradi slabših pogojev na trgu. V prihodnjem obdobju bo treba še pospeševati predvsem izvoz blaga s tukajšnjega območja po omenjenih sporazumih, da se tako omogoči večji uvoz blaga za široko potrošnjo.

Gostinstvo in turizem

V zadnjih štirih letih je turizem na področju okraja znatno napredoval. Zlasti je občutno porastlo število nočitev; povprečno letno se je povečalo za okoli 54 % in sicer nočitve domačih gostov za 55 %, nočitve tujih gostov pa za 51 %. Tako znaša v letu 1960 udeležba okraja pri celokupnih inozemskih nočitvah Slovenije 40 %, pri domačih nočitvah pa 21 %.

Pri razvoju turizma, tako domačega kakor inozemskega, so bili doseženi vidni uspehi v obalnem območju, predvsem na območju občine Piran, medtem ko je bil v gornjem delu okraja do leta 1960 nekoliko počasnejši napredek, predvsem zaradi manjših vlaganj.

Prenočitvene zmogljivosti so se občutno povečale v obalnem pasu, zlasti v počitniških domovih, kjer se je število postelj povečalo za okoli 3000. Zmogljivost hotelov se je povečala za okoli 400 postelj, t. j. manj, kot je bilo predvideno s perspektivnim planom, kar je pripisati pomanjkanju investicijskih sredstev.

Pri počitniških domovih zmogljivosti še niso dovolj izkoriščene, saj so po večini odprti le v glavni turistični sezoni. Tudi v komercialnem gostinstvu glede podaljšanja sezone niso bili doseženi pričakovani rezultati.

Kljub ugodnemu razvoju turizma pa realizacija prometa in narodnega dohodka v komercialnem gostinstvu v tem obdobju ni bila najbolj zadovoljiva tako v odnosu na porast nočitev, kakor tudi na predvidevanje perspektivnega plana. To zaostajanje je v znatni meri pripisati temu, da se je kvalifikacijski sestav zaposlenih le delno izboljšal, kar je vplivalo na produktivnost in na celotno poslovanje gostinskih organizacij.

Dosedanji razvoj turizma in gostinstva je pokazal, da obstajajo v tej panogi glede na pogoje, ki jih ima, še velike rezerve in možnosti nadaljnega razvoja zlasti inozemskega turizma.

Obrt

Vrednost opravljenih storitev in proizvodnje v obrti se je povečala v razdobju 1957-1960 za 113 %, kar je znatno nad predvidevanji perspektivnega plana. Kljub temu povečanju, ki je bilo doseženo predvsem v proizvodni obrti, pa storitvena obrt, zlasti v mestnih središčih, še vedno zaostaja za splošnim razvojem. Največje pomanjkanje obrtnih zmogljivosti je v gradbeni stroki, elektro-obrti in tistih dejavnostih, kjer se opravljajo drobne obrtne storitve. Razen nekaj večjih storitvenih podjetij prevladujejo še vedno tehnično slabo opremljeni in majhni obrati, kjer so zelo majhne možnosti za sodobno organizacijo in delitev dela. Zaradi tega je kljub visokim cenam za storitve rentabilnost obratov nizka, kar je glavna ovira za izboljšanje poslovnih prostorov in opreme. Glede povečanja obrtnih zmogljivosti je bilo v tem razdobju razmeroma malo napravljeno. Število obrtnih obratov se ni spremenilo, le nekatera večja obrtna, predvsem proizvodna podjetja, so nekoliko povečala zmogljivosti in znatno razširila svojo dejavnost. Perspektivni plan investicij v obrti je bil dosežen s 84 %. Investicijska sredstva so bila porabljena predvsem za proizvodno obrt, za dopolnitev in zamenjavo opreme ter za ureditev obstoječih obrtnih delavnic in le manjši del za gradnjo novih prostorov. V storitveno obrt pa so bila vložena zelo skromna sredstva, kar močno vpliva na njen razvoj. Precejšen napredek je bil dosežen v zaposlitvi na področju nagrajevanja obrtnih delavcev. V tem obdobju so se izoblikovali razni načini nagrajevanja in v letu 1960 je bilo že mnogo delavcev in uslužbencev nagrajevanih po učinku.

Za kritje obrtnih potreb so mnogo podjetja drugih gospodarskih panog razširila svojo dejavnost na opravljanje storitev za direktnega potrošnika.

Industrijska in trgovska podjetja pa so ustanovila neznatno število servisnih delavnic za vzdrževanje in popravila lastnih proizvodov kljub velikemu povpraševanju po teh storitvah. Storitveno obrt bi bilo treba hitreje razvijati tudi v okviru stanovanjskih skupnosti.

Analiza zasebnega sektorja obrti nam kaže, da tudi ta obrt v znatni meri opušča storitveno dejavnost in se usmerja v proizvodno, kjer so večji zaslužki.

II. PERSPEKTIVNI RAZVOJ 1961-1965

I. Splošni pregled razvoja

1. Osnovne smernice in naloge

Na podlagi dosedanjega razvoja proizvajalnih sil ter doseženih rezultatov na področju gospodarstva in negospodarskih dejavnosti, ustvarjenih pogojev in možnosti za nadaljnji razvoj, ob upoštevanju nakazane smeri razvoja republiškega perspektivnega programa za razdobje 1961-1965, se postavljajo v okraju Koper za naslednje perspektivno obdobje tile osnovni ekonomsko-politični cilji:

1. Še nadalje krepiti in izboljševati ekonomsko strukturo okraja. V ta namen bo treba v osnovnih gospodarskih panogah razvijati predvsem tiste dejavnosti, ki imajo najugodnejše naravne in druge pogoje, ki zagotavljajo visoko proizvodnost in ren-

tabilnost in ki bodo v naslednjih obdobjih ustvarile še boljše pogoje za nadaljnji razvoj gospodarstva v posameznih dejavnostih in hitrejši razvoj družbenega standarda v komuni.

Za dosego tega cilja bo treba vložiti vse napore, da se tudi vnaprej obdrži visoka raven proizvodnje in storitev. Zato bo treba:

— v industriji prvenstveno zagotoviti boljše koriščenje obstoječih zmogljivosti in to predvsem z boljšo organizacijo in povečano produktivnostjo, hitrejšim uvajanjem novih tehničnih dosežkov, izpopolnjevanjem in modernizacijo tehnoloških postopkov, močnejšim razvijanjem kooperacije, racionalnejšo uporabo reprodukcijskega in drugega materiala ter hitrejšim prilagajanjem proizvodnje potrebam tržišča in njenega vključevanja v mednarodno delitev dela. Pri tem bi bilo treba proizvodnjo vedno bolj usmerjati na končne izdelke. Nove investicije v rekonstrukcije in odpravo ozkih grl bi morale sloveti na večji uporabi avtomatizacije in elektronike. Da bi se proizvodnja v tej panogi še nadalje močno povečevala, bo potrebno začeti z nekaterimi močnejšimi vlaganji, predvsem v kovinsko, kemično in lesno stroko ter elektroindustrijo;

— v kmetijstvu bi se morale proizvodnja še bolj povečati v tistih dejavnostih, ki najbolj ustrezajo naravnim pogojem, potrebam notranjega trga in možnostim izvoza. Zato naj bi se začelo v obalnem pasu predvsem z močnejšo proizvodnjo povrtninarstva, na postojnsko-bistriškem in kraškem območju pa nadaljevalo z razvojem živinoreje. Povečanje proizvodnje bo treba doseči predvsem z nadaljnjim razvijanjem družbenega sektorja, torej z organizacijo in usposobitvijo sodobno urejenih kmetijskih obratov, z vključevanjem novih površin in s povečanim sodelovanjem med kmetijskimi zadrugami in zasebnimi kmetijskimi proizvajalci. To pa nalaga kmetijskim organizacijam, da čimprej in maksimalno aktivirajo oziroma izkoristijo obstoječe zmogljivosti, izboljšajo organizacijo, znižajo proizvodne stroške in povečajo produktivnost dela;

— v gozdarstvu bo treba spričo tega, da se skupni obseg sečnje zaradi ohranitve ugodne strukture iglavcev ne bo povečal, zagotoviti čimbolj ekonomično izkoriščanje obstoječe lesne mase, povsod tam, kjer so podani ugodni naravni pogoji, pa intenzivno uvajati plantažne nasade hitro rastočih dreves, da bi se v perspektivi zagotovili dodatni viri lesa;

— v gradbeništvu bo treba v tem obdobju v večjem obsegu uvajati mehanizacijo v gradbene operativno, da bi se moglo preiti na sodobnejše metode gradenj z uporabo tipiziranih gradbenih elementov in projektov, z izpopolnitvijo urbanističnih načrtov pa tudi na kompleksnejšo gradnjo in organizacijo močnejših gradbišč;

— v prometu bi se morale razvijati predvsem tiste dejavnosti, ki so glede na naravne in druge pogoje že do sedaj dosegle dobre rezultate in ki imajo v perspektivi nadaljnje ugodne razvojne možnosti. Zaradi tega bo treba še naprej močno povečevati zmogljivosti pristaniške dejavnosti in trgovske mornarice. Nadaljnji razvoj pomorskega gospodarstva ter vse močnejši porast proizvodnje in razvoj turizma pa narekujejo, da se tudi zmogljivosti v tovrnem, potniškem in PTT prometu povečajo in modernizirajo, da bi se lahko zadostilo potrebam po prevozu blaga, potnikov in po ostalih storitvah tako po obsegu, kakor tudi po kvaliteti. Za izboljšanje prevozov v cestnem prometu bo treba v perspektivi pospešiti rekonstrukcije in modernizacijo cest, zlasti nekaterih glavnih odsekov v okraju;

— v trgovini bo treba preskrbovalno mrežo izboljšati predvsem z modernizacijo in z uvajanjem sodobnejših načinov postrežbe ter z organizacijo ekonomsko močnejših podjetij. Za izboljšanje preskrbe in povečanje konkurenčnosti pa bi morala razširiti mrežo prodajaln tudi razna proizvodna in druga podjetja;

— turizem, ki ima izredno ugodne naravne pogoje za nadaljnji razvoj in je vse pomembnejši faktor pri ustvarjanju deviznih sredstev, bo treba v perspektivi še naprej močno razvijati in ustvariti vse pogoje za še močnejši dotok inozemskih turistov;

— v obrti bi se moralo od proizvodnih dejavnosti pospeševati zlasti tiste, ki dopolnjujejo industrijsko proizvodnjo ter povečujejo sortiment proizvodov in blaga na tržišču. Večjo skrb bo treba v tem razdobju posvetiti zlasti razvoju uslužnostnih dejavnosti, da bi tudi te po obsegu, kvaliteti in cenenosti čimprej zadostile naraščajočim potrebam gospodarstva in prebivalstva.

Težnja, da se zagotovi še ekonomičnejše poslovanje v gospodarstvu in s tem tudi večja sredstva za nadaljnji in hitrejši razvoj, zahteva, da se med posameznimi gospodarskimi organizacijami ustvari še večje povezovanje in da se še nadalje proučujejo boljše organizacijske oblike poslovanja in možnosti združevanja podjetij sorodnih strok v močnejša podjetja. Ustvariti bi bilo treba tudi boljše povezovanje z znanstvenimi raziskovalnimi zavodi, večja podjetja pa bi morala ustanoviti tudi lastne inštitute za proučevanje razvojnih možnosti v podjetju.

Hkrati s povečevanjem proizvodnje in storitev si morajo gospodarske organizacije še nadalje in v še večji meri prizadevati za razširitev in izboljšanje trgovinskih stikov s tujino, tudi z bolj oddaljenimi trgi. Povečevati bo treba zlasti izvoz končnih izdelkov in omogočiti večji neblagovni priliv deviz. Pri uvozu pa bo treba kar najbolj varčno trošiti surovine in material ter iskati možnosti nadomestitve z domačimi.

Vse močnejše vključevanje našega gospodarstva v mednarodno tržišče oziroma delitev dela zahteva tudi novi gospodarski sistem, zlasti spremembe na deviznem in carinskem področju, ki odločno zahtevajo znižanje proizvodnih stroškov in povečanje rentabilnosti ter vse bolj prilagajanje potrebam tržišča.

Med važnimi nalogami, ki naj pripomorejo k naglemu razvoju gospodarstva in boljšemu gospodarjenju, je brez dvoma uspešna realizacija načel novega gospodarskega sistema.

Gre predvsem za postavitev takih instrumentov v delitvi dohodka znotraj gospodarske organizacije, ki bodo zagotovili njen nadaljnji in še uspešnejši razvoj, hkrati pa tudi vzpodbujali neposredne proizvajavce za boljše poslovanje in izboljšanje njihovega ekonomskega položaja. Zato bo potrebno, da se pravilniki o delitvi čistega in osebnega dohodka čimprej sprejmejo, njihova merila delitve pa na osnovi izkušenj stalno izpopolnjujejo.

Predvidena smer in tempo gospodarskega razvoja bosta zahtevala tudi v perspektivi razmeroma močne naložbe v osnovne panoge kot so promet, industrija, kmetijstvo in turizem, hkrati pa zagotovitev skladnejšega razvoja gradbene operative, trgovske mreže in uslužnostih dejavnosti. Pri investiranju v gospodarstvu bo treba upoštevati zlasti večjo ekonomičnost, skrajšanje rokov izgradnje in načelo rentabilnejšega vlaganja. Da se omogoči boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti, bo treba pri nadaljnjem investiranju zagotoviti pravilnejša razmerja med vlaganji v osnovna sredstva in vlaganji v obratna sredstva, družbeni standard in vzgojo strokovnih kadrov. To smer je treba dosledno sprovajati tudi s sredstvi, ki se oblikujejo na nivoju okrajja, s tem da se sredstva okrajnega investicijskega sklada koncentrirajo na kreditiranje najbolj ključnih objektov.

V skladu s predvidenimi naložbami in razvojem gospodarstva bo zaposlitev še nadalje naraščala, vendar naj bi bil njen povprečni letni porast počasnejši od tistega, ki je bil dosežen v preteklem obdobju. Tako smer v zaposlovanju narekuje še vedno nizka produktivnost in okolnost, da je dotok nove delovne sile, zlasti v mestna središča, vedno bolj povezan s stroški za izgradnjo družbenega standarda in storitvenimi dejavnostmi. Zato bi morali

biti napor v prihodnjem obdobju osredotočeni tudi na povečanje produktivnosti dela ter načrtnejšo in pospešeno strokovno vzgojo.

Predvideni porast narodnega dohodka in produktivnosti dela bosta omogočila, da bodo osebni dohodki zaposlenih še nadalje močno naraščali, vendar se bodo morali bolj povezovati z rezultati boljšega gospodarjenja in povečano produktivnostjo.

2. V perspektivi je treba zagotoviti tako razmerja v investicijski potrošnji med gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi, ki bo zagotovilo večjo vsklajenost in pospešilo razvoj družbenega standarda. To smer bi bilo treba dosledno izvajati predvsem v investicijski politiki, torej pri usmerjanju razpoložljivih sredstev v posamezne dolgoročne namene.

Potrebe v razvoju družbenega standarda zahtevajo, da se v naslednjem obdobju glede na izredno kritično stanje v nekaterih dejavnostih na tem področju in na nadaljnji razvoj gospodarstva vlagajo neprimerno večja sredstva, predvsem za nadaljevanje zidave stanovanj, pospešeno gradnjo vodovodnih zmogljivosti, zlasti na obalnem območju, ter za gradnjo zmogljivosti v osnovnem šolstvu in zdravstvu. Pospešiti bo treba tudi obnovo in gradnjo ostalih komunalnih naprav ter poiskati možnosti za pospešeno gradnjo zmogljivosti za strokovno šolstvo, telesno vzgojo in socialno varstvo.

Zaradi velikih zahtev in nalog, ki se vedno bolj postavljajo pred javno upravo, zlasti pred komune, sodstvo in druge inštitucije, bo predvidoma gradnja novih zmogljivosti tudi za te dejavnosti močnejša.

Za realizacijo predvidenega programa v negospodarskih dejavnostih, zlasti v družbenem standardu, se pričakuje poleg večjih sredstev ljudskih odborov tudi nadaljnja pomoč republike in večje razumevanje gospodarskih organizacij pri reševanju teh problemov v okviru komune.

Naloge, ki se postavljajo za naslednje razdobje pri razvoju gospodarstva in družbenega standarda, so izredno velike in odgovorne. Zato bo potrebno, da se pri izvajanju postavljenih smernic in nalog poleg organov delavskega samoupravljanja v podjetjih in družbenih organov v komunah intenzivno vključijo tudi vsi gospodarsko-politični in drugi činitelji.

V okviru splošnega gospodarskega in družbenega razvoja pa bo treba še nadalje krepiti socialistične odnose z razvojem družbenega sektorja in socialističnih oblik v upravljanju in gospodarjenju. Vzpodbudnejši in svobodnejši odnosi v razdeljevanju čistega in osebnega dohodka, ki jih zagotavlja naš gospodarski in družbeni mehanizem, pa bodo še naprej in v še večji meri povečevali materialno zainteresiranost proizvajavcev-upravljavcev za hitrejši razvoj gospodarstva in družbenega standarda na njihovem območju. Komuna bo morala vse bolj postajati tisto območje, kjer bo treba konkretno in v skladu z neposrednimi potrebami splošnega pomena in individualnimi koristmi odločati o odnosih pri razdelitvi razpoložljivih sredstev na osebno, splošno in investicijsko potrošnjo.

2. Družbeni bruto proizvod in narodni dohodek

Upoštevajoč dosedanje rezultate v gospodarstvu predvideni obseg in strukturo investicij ob boljšem koriščenju obstoječih zmogljivosti in drugih rezerv ter nadaljnji vpliv delavskega upravljanja na gospodarjenje se predvideva, da bosta družbeni bruto proizvod in družbeni proizvod tudi v letih 1961-1965 še nadalje močno naraščala (v milijonih dinarjev):

	Indeks	1961	1961	Povprečno letno povečanje v %
Družb. bruto proiz.	65199	125931	193	14,1
Družb. proizvod	28716	55574	194	14,2

Ob takem povečanju družbenega proizvoda se pričakuje, da se bo narodni dohodek na prebivalca, ki je znašal leta 1960 okoli 240.000 dinarjev, povečal približno na 420.000 dinarjev v letu 1965.

Razvoj gospodarstva bo v prihodnjem obdobju vplival tudi na nadaljnjo krepitev družbenega sektorja. Njegov delež v družbenem proizvodu bi se predvidoma povečal od 84 % na približno 91 %, od tega v kmetijstvu od 13 % na 33 % in v obrti od 85 % na 92 %.

Po posameznih gospodarskih panogah je predvideno tole povečanje družbenega proizvoda:

	1960	1965	Indeks	Povprečno letno povečanje v %
Vse gospodarstvo skupaj	28716	55574	194	14,2
Industrija	9420	22489	239	19,0
Kmetijstvo	4722	6885	146	7,9
Gozdarstvo	674	660	98	—
Gradbeništvo	1257	2496	198	14,6
Promet	6709	11376	170	11,2
Trgovina	2808	4818	172	11,5
Gostinstvo	693	1332	192	13,9
Obrt	1965	4002	204	15,3
Komunalna in kulturna dejavnost	468	1516	324	26,5

V strukturi gospodarstva naj bi industrija poleg naglega razvoja pomorskega gospodarstva zavzemala vedno pomembnejše mesto, saj bi se njena udeležba v skupnem družbenem proizvodu leta 1965 povečala od sedanjih 33 % na približno 40 %. Tudi ostale panoge, zlasti tiste, ki imajo ugodne razvojne možnosti in tiste, ki so v dosedanem razvoju zastajale za splošnim razvojem, se bodo predvidoma hitreje razvijale in se bo izboljšala njihova akumulativnost.

Predvideni porast družbenega proizvoda po posameznih panogah in močnejšo udeležbo zlasti industrije naj bi omogočili predvsem naslednji čitnelji:

— rekonstrukcije, dograditev in novogradnja nekaterih pomembnejših industrijskih objektov predvsem v kovinski, kemični, lesni stroki, elektroindustriji ter kmetijstvu;

— povečanje zmogljivosti in pospešena modernizacija prevoznega parka in naprav v prometu, zlasti v pomorskem in cestnem;

— boljša preskrba s surovinami in materialom ter večja vlaganja v obratna sredstva ob boljši organizaciji dela bodo omogočili popolnejše izkoriščanje proizvodnih in drugih zmogljivosti;

— hitrejša modernizacija trgovske mreže in drugih uslužnostnih dejavnosti ter povečanje nastanitvenih in restavracijskih zmogljivosti v turizmu in gostinstvu;

— nadaljnje utrjevanje in razširitev delavskega samoupravljanja na vse gospodarske panoge bosta v pogojih novega gospodarskega sistema vzpodbujala k povečanju proizvodnosti in boljšemu gospodarjenju, kar se bo pozitivno odrazilo na izboljšanje strukture in na povečanje dohodka v gospodarskih organizacijah.

3. Zaposlenost, produktivnost in kadri

Glede na predvideni porast proizvodnje in produktivnosti ter na razvoj družbenih služb bi se moralo število zaposlenih v družbenem sektorju povečati od 30212 v letu 1960 na 38790 v letu 1965 ali za 28 %. Povprečno letno bi bilo torej treba na novo zaposliti približno 1700 oseb napram 2070, kolikor se jih je povprečno letno na novo zaposlilo v preteklem štiriletnem razdobju. Tako gibanje zaposlenosti bi še nadalje vplivalo na spremembo strukture prebivalstva. Tako bi se predvidoma delež kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu zmanjšal od 31 % v začetku leta 1961 na približno 25 % v začetku leta 1966, medtem ko bi se delež aktivnega prebivalstva povečal od 51 % v začetku leta 1961 na 54 % v začetku leta 1966,

Naraščanje zaposlenosti naj bi bilo hitrejše v gospodarskih dejavnostih. Tako naj bi se v gospodarstvu povečalo število zaposlenih od 24725 v letu 1960 na 32140 v letu 1965 ali za 30 %. Pri tem bi se najbolj povečal delež zaposlenih v industriji, obrti in komunalnih dejavnostih ter v družbenem sektorju kmetijstva, vendar bi v vseh panogah, z izjemo komunalnih dejavnosti, zaposlitev počasneje naraščala kot v preteklem štiriletnem obdobju. Zlasti bo prišlo do povečanja zaposlitve v tistih industrijskih strokah, kjer se predvideva znatno povečanje proizvodnih zmogljivosti, zaradi nadaljnega izboljševanja gospodarske strukture okrajaja.

Izboljšana strokovnost kadrov in splošna raven življenjskih pogojev prebivalstva bosta vplivali tudi na pospešen porast produktivnosti dela. Tako se za dosego predvidenega porasta družbenega proizvoda računa s produktivnostjo kot z glavnim faktorjem, ki naj bi omogočil ta porast, kar je razvidno iz naslednje primerjave predvidenega povprečnega letnega porasta števila zaposlenih in produktivnosti po panogah:

	1961 Zaposlenost	1965 Produktivnost
Industrija	5,5	12,7
Kmetijstvo	6,0	15,2
Gozdarstvo	— 1,5	1,0
Gradbeništvo	4,3	10,0
Promet	4,6	6,3
Trgovina	3,8	8,2
Gostinstvo	5,0	9,8
Obrt in ostale dejavnosti	9,0	11,0
Gospodarstvo skupaj	5,1	10,0

Glede na to, da temelji hiter gospodarski razvoj na uvajanju sodobnih tehnoloških postopkov in organizacije dela ter tudi na uvajanju nove proizvodnje, bo treba posvetiti še večjo skrb kot do sedaj tako strokovni vzgoji novih kadrov kakor tudi zvišanju ravni znanja sedanjih kadrov. Nove metode in oblike izobraževanja, ki bolj ustrezajo potrebam prakse, zlasti uvedba tristopenskega študija na univerzah ter ustanavljanje strokovnih šol bodo pripomogle, da se bodo še hitreje usposabljal kadri z visoko in višjo stopnjo izobrazbe. Glede na veliko pomanjkanje srednjih strokovnih kadrov pa bo poskrbljeno, da bodo ustanovljene in grajene v okraju poleg obstoječih še nove strokovne šole. Strokovno izobraževanje naj zajame večji del mladine, šole in vzgojne ustanove pa naj omogočijo tudi posameznim državljanom, da z raznimi oblikami šolanja in ob neprekinjenem delovnem razmerju dosežejo vse stopnje strokovne izobrazbe. Gospodarske organizacije, ustanove in javne službe naj še nadalje skrbijo, da si s štipendiranjem pridobijo potreben strokovni kader, poleg tega pa je treba s krepitvijo centrov za strokovno izobraževanje delavcev na delovnih mestih usposabljalati na najbolj hiter in uspešen način že zaposlene delavce za obvladovanje sodobnih proizvodnih procesov.

4. Investicijska potrošnja

Obseg in struktura investicij v obdobju preteklega perspektivnega plana sta omogočila zlasti razvoj osnovnih gospodarskih dejavnosti in bistveno povečala materialno osnovo za nadaljnji gospodarski in družbeni napredek. Nekatere neskladnosti v gospodarstvu in družbenem razvoju, ki so se pojavile v prejšnjih obdobjih, so bile odpravljene ali omiljene, nekatere druge pa so še ostale, med njimi zlasti tiste, ki so posledica dosedanjih relativno nizkih vlaganj v objekte družbenega standarda in v obratna sredstva. Povečana materialna osnova bo v

naslednjem perspektivnem obdobju omogočila postopno odstranjevanje tudi teh neskladnosti, k čemur bo zlasti pripomogel izboljšani sistem delitve dohodka, vedno večji vpliv organov delavskega samoupravljanja in vse večje uveljavljanje komun.

Skupna investicijska vlaganja v osnovna in obratna sredstva naj bi znašala v petletnem perspektivnem obdobju približno 80 milijard dinarjev, kar je za 55% več kot v preteklem štiriletnem razdobju. Tak obseg investicij zagotavlja tudi skladen razvoj osebne potrošnje in je v skladu s predvidenim razvojem proizvodnje.

Predvidena investicijska potrošnja naj se usmeri tako, da bo kar najbolj aktivno vplivala na splošen gospodarski razvoj. Za doseg tega je po eni strani treba povečati učinkovitost investicij z doslednejšim upoštevanjem ekonomskih činiteljev, s skrajšanjem rokov graditve in s čim hitrejšim aktiviranjem vloženih sredstev, po drugi strani pa z odstranjevanjem tistih neskladnosti dosedanje investicijske izgranje, ki so ovirale polno aktiviranje in koriščenje že zgrajenih zmogljivosti. Razpoložljiva investicijska sredstva se morajo usmeriti in koncentrirati v najbolj rentabilne namene ter za reševanje najbolj perečih problemov družbenega standarda. Z vlaganji v posamezne dejavnosti je treba čim bolj podpirati osnovne cilje v razvoju proizvodnje, storilnosti dela, izvoza in družbenega standarda, pri tem pa razdeljevati sredstva tako, kot v največji meri ustreza načelom novega gospodarskega sistema, t. j. da kar najbolj izključuje administrativno poseganje v razvoj gospodarstva in družbenih služb.

Da bi se odstranila nesorazmerja dosedanje investicijske graditve, je treba:

— povečati vlaganja v obratna sredstva, zlasti iz lastnih sredstev gospodarskih organizacij in iz lokalnih družbenih investicijskih skladov;

— v okviru vlaganj za osnovna sredstva je treba spremeniti predvsem odnos med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami, ki se je ustvaril v preteklem štiriletnem razdobju v korist poslednjih. To je ena izmed osnovnih nalog investicijske graditve v perspektivnem obdobju;

— v okviru gospodarskih investicij je treba odstraniti negativen vpliv, ki ga ima na splošni gospodarski razvoj zaostajanje nekaterih gospodarskih dejavnosti kot so zlasti gradbeništvo, trgovina na drobno in uslužnostna obrt. V ostalih gospodarskih panogah pa je treba usmeriti vlaganja predvsem v tiste objekte, ki bodo v največji meri vplivali na izboljšanje gospodarske strukture okraja in ki bodo osnova gospodarskega razvoja posameznih komun;

— v okviru negospodarskih investicij je treba zlasti močno povečati delež investicij za komunalno dejavnost, šolstvo in zdravstvo v okviru vseh investicij za družbeni standard.

V skladu s tem naj bi bila vlaganja v osnovna sredstva v gospodarske in negospodarske dejavnosti okraja približno naslednja (v milijonih dinarjev):

	Skupno 1961-65	Povprečno letno 1956-60	1961-65	Indeks
Gospodarske investicije	42366	6370	8473	133
Negospodarske investicije	23125	2013	4625	230
v tem: družbeni standard	21705	1939	4341	224
Skupaj investicije	65491	8383	13098	156

V teh zneskih niso zajete investicije za razvoj železniškega prometa, ki bodo znašale v perspektivnem razdobju približno 4 milijarde dinarjev.

Struktura predvidenih investicij, izražena v odstotkih, je naslednja:

	1957-1960	1961-1965
Gospodarske investicije	75,9	64,6
Negospodarske investicije	24,1	35,4
v tem: družbeni standard	23,2	33,2
Skupaj investicije	100,0	100,0

Po posameznih gospodarskih dejavnostih pa so predvidena tale vlaganja:

	Povprečna letna vlaganja		Struktura vlaganj v odstotkih		
	1956-60	1961-65	Indeks	1956-60	1961-65
Industrija	1725	2290	133	27,1	27,0
Kmetijstvo	764	1097	144	12,0	13,0
Gozdarstvo	246	136	55	3,8	1,6
Gradbeništvo	29	90	310	0,4	1,1
Promet	2978	3790	127	46,9	44,8
Trgovina	221	420	190	3,4	4,9
Gostinstvo	262	358	137	4,2	4,2
Obrt	141	292	202	2,2	3,4
S k u p a j	6370	8473	133	100,0	100,0

V okviru tega obsega in strukture investicij naj bi se vlagala razpoložljiva sredstva zlasti v naslednje namene:

— v industriji za pospešen razvoj predvsem tiste industrijske proizvodnje, za katero imamo pri nas posebno ugodne pogoje, upoštevajoč pri tem potrebe jugoslovanskega trga in možnosti vse večjega vključevanja v mednarodno menjavo. V tem pogledu pridejo zlasti v poštev kemična, kovinska in elektroindustrija ter lesna in živilska industrija. Pomembna sredstva bodo vložena tudi v naprave in instalacije za prenos in razdeljevanje električne energije. V ostalih strokah industrijske proizvodnje naj bi se prvenstveno dokončale že začete gradnje in rekonstrukcije ter opravile nove izboljšave in rekonstrukcije proizvodnih procesov v mejah lastnih sredstev investorjev oziroma razpoložljivih sredstev k posojilom, ki bodo morebiti odobrena iz kreditnih skladov višjih organov. Taka usmeritev zagotavlja tudi skladen gospodarski razvoj posameznih področij okraja, pa tudi največjo učinkovitost in rentabilnost, hkrati pa kar najbolj zmanjšuje potrebo po dodatnem vlaganju v objekte družbenega standarda. Zagotoviti je tudi treba, da bodo vlaganja za industrijski razvoj temeljila na najsoodnejših proizvodnih procesih ob vzporednem razširjanju specializacije proizvodnje in kooperacije z drugimi industrijskimi podjetji;

— v kmetijstvu prvenstveno za razvoj tiste proizvodnje, ki bo ob najboljšem izkoriščanju specifičnih pogojev posameznih kmetijskih rajonov vplivala na boljšo preskrbo potrošniških središč ter na povečanje izvoza in surovinske osnove lokalne predelovalne industrije. Tako naj bi se zlasti pospeševal razvoj perutninarstva z dograditvijo farme v Neverkah ter z nadaljnjim povečanjem zmogljivosti tako za vzrejo brojlerjev kakor tudi za proizvodnjo jajc, in za razvoj vrtnarstva v obalnem območju, to je izvedba potrebnih melioracijskih del, gradnja toplih gred ter ureditev namakalnega sistema. Govedoreja naj bi se razvijala v živinorejskem področju okraja v okviru lastnega prirastka in že odobrenih investicijskih sredstev za gradnjo hlevov in nakup živine. Obseg sadjarske in vinogradniške obnove naj bi bil tak, da se postopoma nadoknadijo izpadanja v privatni proizvodnji. Zlasti je treba dokončno urediti ter eventualno sanirati nasade, ki se obnavljajo, posebno skrb pa je treba posvetiti sadjarski obnovi v Brkinih. V perspektivnem obdobju naj bi se tudi izvršile tiste nujne investicije za agro- in hidro-melioracije ter tiste dopolnilne investicije za gradnjo skladišč, priročnih delavnic, poti, napajališč itd., ki bodo omogočile zaključeno dograjenost kmetijskih družbenih obratov in s tem ustvarile pogoje za rentabilno poslovanje. Vsi naporji investicijske politike v kmetijstvu bodo usmerjeni v krepitev socialističnih družbenih odnosov na vasi, dosledno pa

bo treba odstranjevati vse dosedanje napake in pomanjkljivosti v investicijski izgradnji, zlasti pa vedno upoštevati ekonomske činitelje;

— v gozdarstvu bodo investicije predvidoma manjše kot v preteklem perspektivnem obdobju, zlasti v zvezi s pogozditvami kraških goljav. Razen za nadaljevanje pogozdovanja krasi in drugih goljav bodo predvidena sredstva porabljena predvsem za mehanizacijo izkoriščanja gozdov in prevozov, za rekonstrukcijo in novogradnjo gozdnih cest ter za gozdne stavbe;

— v gradbeništvu naj bi se povečana investicijska vlaganja porabila za nakup mehanizacije, t. j. za izboljšavo tehnične opreme gradbenih podjetij;

— v prometu naj bi odpadel pretežni del predvidenih sredstev na gradnjo trgovskega ladjevja za »Splošno plovbo«, vendar bo tako za gospodarstvo našega okraja kakor tudi za naše narodno gospodarstvo sploh zlasti pomembno nadaljevanje graditve koprške luke z ustreznimi skladišči in mehanizacijo. Hkrati bo tudi potrebno pripraviti vso dokumentacijo in izvršiti vse priprave za gradnjo železniške povezave luke z zaledjem. V cestnem prometu bo treba modernizirati cestne odseke, ki so najbolj obremenjeni, podjetja javnega cestnega prometa pa naj bi povečala svoje zmogljivosti glede na naraščajoče potrebe gospodarskega razvoja okraja in potniškega prometa, zlasti v zvezi s predvidenim razvojem pristaniške dejavnosti. Večje naložbe so predvidene tudi za razvoj poštne prometa, predvsem za ureditev avtomatske telefonije;

— v trgovini naj bi se močno povečale investicije za mehanizacijo obstoječih in gradnjo sodobnih lokalov za trgovino na drobno, da se tako odstranijo nesorazmerja med povečanim prometom in zmogljivostmi. Znatna sredstva naj bi vložila tudi podjetja, ki se ukvarjajo z zunanjo trgovino, predvsem za gradnjo skladišč in depojev;

— v gostinstvu naj bi se predvidena sredstva porabila za povečanje hotelskih in restavracijskih zmogljivosti, zlasti v turističnih centrih, ter za modernizacijo in rekonstrukcijo gostinskih lokalov. Hkrati bo treba graditi in urejevati razne komunalne objekte, izletniške točke in druge objekte, ki lahko posredno ali neposredno vplivajo na poživitev turističnega prometa. Pomembna sredstva bodo predvidoma vložile tudi razne gospodarske organizacije in ustanove iz ostalih področij republike za izgradnjo počitniških domov;

— v obrti naj bi se predvidena sredstva vlagala zlasti za razvoj storitvene obrti, predvsem za ureditev obrtnih centrov v vseh večjih središčih okraja, ki naj omogočijo sodobnejše načine opravljanja storitev. Podpirati je treba tudi razvoj obrti, posebno tiste, ki je nastala in se razvija v bolj pasivnih področjih okraja, in tiste, ki se usmerja na vedno večjo kooperacijo z industrijo.

Za osnovne dejavnosti družbenega standarda so predvidena naslednja vlaganja (v milijonih din):

	Skupno 1961-65	Povpr. letno 1957-60	1961-65	Indeks
Stan. kom. dej.	16856	1665	3171	190
Kult. soc. dej.	5849	274	1170	427
Družb. stand. skupaj	21705	1939	4341	224

Delež investicij za kulturno-socialno dejavnost v okviru vseh investicij za družbeni standard naj bi se povečal od 14 % v preteklem razdobju na 25 % v perspektivnem razdobju. Znotraj stanovanjsko-komunalne dejavnosti pa naj bi znašale investicije za komunalne objekte približno 30 % od investicij za stanovanjsko zidavo v primerjavi z 19,8 % od investicij v preteklem štiriletnem razdobju. Ti odnosi in predvidene skupne naložbe bi omogočili, da se rešijo trenutno najbolj pereči problemi na področju osnovnega in strokovnega šolstva, zdravstva, preskrbe prebivalstva z vodo in z drugimi komunalnimi storitvami in da se zgradijo tisti nujni dopolnilni

komunalni objekti, ki jih neodložljivo terja gospodarski razvoj, zlasti glede na graditev pristanišča v Kopru.

Sredstva za stanovanjsko-komunalno zidavo bi se porabila za zgraditev približno 3000 stanovanj, za povečanje zmogljivosti Rižanskega vodovoda in za začetek postopne rekonstrukcije vodovodnih napeljav v obalnih mestih, za dokončanje vodovoda Starod—Ilirska Bistrica, za rekonstrukcijo in povečanje zmogljivosti vodovodov v Postojni in Pivki, za izboljšanje preskrbe z vodo na vaseh ter za urejanje ostalih komunalnih naprav: kanalizacije, mestnih ulic itd. v vseh večjih središčih okraja. V okviru gospodarske komunale naj bi se uredilo zlasti hladilnico ter naprave za dezinfekcijo in dezinsekcijo v zvezi z razvojem pristanišča. Predvidena sredstva za šolstvo in kulturo bi se porabila zlasti za zidavo osnovnih šol v vseh večjih središčih okraja, za strokovno šolstvo predvsem za potrebe pomorstva ter trgovine in gostinstva, nadalje za manjšinsko šolstvo, za množično kulturo in prosveto, zlasti za gradnjo doma kulture v Kopru, za gradnjo telesno-vzgojnih objektov ter za razvoj radia in televizije. Investicije za zdravstvo so namenjene v prvi vrsti za gradnjo prve etape nove bolnice v Kopru ter za gradnjo zdravstvenih domov.

Investicije za državno upravo in za ostale negospodarske dejavnosti naj bi v razdobju 1961--1965 znašale 1.420 milijonov dinarjev in naj bi se porabile za gradnjo sodnega poslopja v Kopru, objektov za carinske in obmejne organe, za gasilstvo, zlasti za gasilske domove v Kopru in Sežani, za gradnjo poslopja Narodne banke v Kopru ter za druge manjše investicije za potrebe javnih služb okraja in občin, družbenih organizacij ter denarnih zavodov.

Glede na predvideni porast proizvodnje ter na smernice zveznega in republiškega družbenega plana oziroma programa so predvideni naslednji viri finansiranja predvidenih investicij (v odstotku):

	1957-1960	1961-1965
Kreditni skladi zveze in republike ter bančna sredstva	43,1	30,3
Kreditni skladi okraja in občin	17,1	18,5
Posebni družbeni skladi in proračuni	4,9	9,6
Lastna sredstva gospodarskih organizacij in ustanov		
ter ostala sredstva	34,9	41,6
S k u p a j	100,0	100,0

S povečanim deležem lastnih sredstev gospodarskih organizacij in sredstev komun v skupni investicijski vsoti se bo razširil njihov vpliv na razvoj razširjene reprodukcije in življenjskega standarda prebivalstva. Tako se bo še bolj okrepila samostojnost delovnih kolektivov pri odločanju o uporabi sredstev in ustvarjale še čvrstejšje povezave med gospodarskimi organizacijami in komunami. Z ustreznimi oblikami združevanja sredstev, ki naj temeljijo na neposrednem ekonomskem interesu gospodarskih organizacij in na popolnoma samostojnem odločanju delovnih kolektivov, bo treba zagotoviti izvedbo tistih nujnih nalog perspektivnega programa na področju družbenega standarda, za izvedbo katerih ne bodo zadostovala sredstva samih teritorialnih enot. Potrebno bo, da se delež investicij za družbeni standard od skupnih vlaganj v osnovna sredstva iz tistega dela dohodka, ki bo pripadal gospodarskim organizacijam, poveča od 28 % v preteklem na 38 % v perspektivnem obdobju.

V okrajnem investicijskem skladu bo v perspektivnem obdobju na razpolago približno 2,100 milijonov dinarjev. Od tega zneska bi bilo treba okoli 20 % nameniti za investicije za družbeni standard, 32 % za investicije v industrijo, 13 % za kmetijstvo, 2 % za gradbeništvo, 14 % za promet, 7 % za trgovino, 5 % za gostinstvo ter 7 % za obrtna in komunalna podjetja. Sredstva, namenjena za družbeni

standard, naj bi se dala kot posojilo za udeležbo pri stroških izgradnje nove bolnice ter doma kulture v Kopru. S sredstvi, ki so predvidena za razvoj industrije, pa bi okrajni investicijski sklad sodeloval zlasti pri financiranju najvažnejših objektov industrijskega razvoja okraja na področju kemične, kovinske, lesne in elektro-industrije. Sredstva, predvidena za kmetijstvo, naj bi se dala na razpolago za dograditev obeh kmetijskih kombinatov kot udeležba k posojilom, ki bodo odobrena iz investicijskih skladov višjih teritorialnih enot, zlasti za vrtnarstvo. Sredstva za gradbeništvo naj bi se usmerila v modernizacijo gradbene operative, za promet pa v razvoj koprškega pristanišča in poštne prometa. Končno bi se s sredstvi okrajnega investicijskega sklada stimuliralo tudi razvoj gostinstva in turizma, ureditev sodobnih prodajaln ter razvoj najbolj deficitarnih dejavnosti v okviru storitvene obrti in gospodarske komunale.

V skladu s predvidenim porastom proizvodnje bo potrebno, da se povečajo tudi obratna sredstva gospodarskih organizacij, in sicer od 16,364 milijonov dinarjev v letu 1960 na 30,825 milijonov dinarjev v letu 1965, t. j. za 88 %. Hkrati z večjimi vlaganji v obratna sredstva se mora povečati tudi hitrost obračanja teh sredstev, zlasti v industriji. V trgovini je treba s povečanimi obratnimi sredstvi zagotoviti boljše založenost trga in boljši sortiment. Od skupnih potrebnih vlaganj v obratna sredstva bi moralo odpasti na vlaganja iz lastnih sredstev gospodarskih organizacij približno 30 % napram 20 % v preteklem triletnem obdobju 1958—1960. To bo tudi omogočilo stabilnejše in sigurnejše gospodarjenje v podjetjih ter smotrnejšo in učinkovitejšo porabo ustvarjenih sredstev. K temu bo tudi pripomogla združitev sklada osnovnih in sklada obratnih sredstev v enoten sklad.

5. Osebna poraba in družbeni standard

a) Osebna poraba

Predvideno povečanje proizvodnje in narodnega dohodka naj bi tudi v perspektivi omogočilo nadaljnje naraščanje osebne porabe prebivalstva. Računa se, da bi ta povprečno letno naraščala s približno 9,4 %, na prebivalca pa s 7,9 %.

Naraščanje osebne porabe bo temeljilo predvsem na povečanju produktivnosti in boljšem gospodarjenju, ki obenem zagotavljata tudi skladen porast realne osebne porabe. Pričakuje se, da bodo skupni realni osebni dohodki v družbenem sektorju naraščali povprečno letno za okoli 12,3 %, in sicer v gospodarstvu s 13 % in v negospodarstvu z 10 %. To bi omogočilo, da bi osebni dohodki v gospodarstvu naraščali na zaposlenega z okoli 8 % letno.

Postopni prehod na nagrajevanje po uspehu in rezultatih dela v javnih in drugih družbenih službah pa naj bi izboljšal tudi ekspeditivnost in kvaliteto dela.

V zasebnem sektorju se spričo predvidenega porasta kmetijstva proizvodnje, povečane kooperacije ter porasta dejavnosti ostalega zasebnega sektorja pričakuje, da se bo osebna poraba večala povprečno letno z 2,5 %.

Za zagotovitev predvidene stopnje naraščanja osebne porabe in za izboljšanje življenjskih pogojev prebivalstva bodo morale še posebej skrbeti komune ter organi delavskega in družbenega upravljanja. V zvezi s tem bo potrebno:

— da se zagotovi nakazani porast industrijske in kmetijske proizvodnje, zlasti tistih proizvodov, ki so namenjeni za široko potrošnjo;

— da občinski ljudski odbori in organi delavskega in družbenega upravljanja še posebej skrbijo za izboljšanje življenjskih pogojev zaposlenih in družbenega standarda s tem, da v te namene vlagajo večja sredstva;

— da občinski ljudski odbori in organi delavskega samoupravljanja s področja trgovine, gostinstva, obrti in komunalnega gospodarstva ter neka-

terih drugih dejavnosti poskrbijo za izboljšanje preiskrbe ter za povečanje obsega in kvalitete storitev.

b) Družbeni standard

Spričo močnega zaostajanja razvoja družbenega standarda bo potrebno, da se za perspektivno razdobje predvidijo za to področje neprimerno večja materialna sredstva in da se posveti večja skrb razvoju posameznih dejavnosti, zlasti nadaljnji izgradnji stanovanjskega fonda, komunalnih zmogljivosti, predvsem vodovodnih, ter povečanju šolskih in zdravstvenih zmogljivosti v občinskih središčih.

Glede na razpoložljiva sredstva, predvidena v letih 1961—1965, se računa, da bi znašale skupne naložbe za potrebe družbenega standarda približno 21,7 milijarde dinarjev, s čimer bi se investiralo povprečno letno okoli 4,3 milijarde dinarjev ali za 124 % več, kot je znašalo letno povprečje v zadnjih štirih letih. Struktura in porast investicij v posamezni dejavnosti pa bi bila naslednja:

	Struktura povpr. letnih vlaganj v %		Indeks Ø 1961-1965 Ø 1957-1960
	1957-1960	1957-1960	
Stanovanjska izgradnja	71,7	55,7	174
Komunalna izgradnja	14,2	17,4	275
Prosveta in kultura	6,9	16,0	570
Zdravstvo in soc. varstvo	7,2	10,9	337
S k u p a j	100,0	100,0	224

Čeprav bodo investicije za stanovanjsko zidavo še nadalje močno zastopane v strukturi družbenega standarda, bodo naložbe, zlasti za osnovno šolstvo, zdravstvo in komunalno dejavnost, neprimerno večje. Tako strukturo investicij narekuje predvsem dosedanji razvoj in stanje teh dejavnosti, kakor tudi predvideni gospodarski razvoj in potrebe v prihodnjih petih letih. Vendar s predvidenimi sredstvi in strukturo ne bo možno rešiti vseh problemov, ki so še sedaj pereči zlasti v kulturi, telesni vzgoji, strokovnem šolstvu in socialnem varstvu.

Za uresničitev predvidene izgradnje bo treba razpoložljiva sredstva čimbolj koncentrirati za reševanje najbolj ključnih problemov. Uresničitev take politike investiranja pa bo v veliki meri odvisna tudi od sredstev, ki jih bodo v te namene dale gospodarske organizacije, in od oblikovanja sredstev za negospodarske investicije v lokalnih proračunih, ki naj bi bila v perspektivi neprimerno večja od dosedanjih. Za reševanje nekaterih osnovnih problemov se pričakuje še nadalje in v še večji meri pomoč republike.

Pregled razvoja po dejavnostih

Stanovanjska zidava:

Glede na predvideni gospodarski razvoj bo potrebno v naslednjih letih še bolj pospešiti stanovanjsko zidavo, da se bodo naraščajoče potrebe če že ne v celoti pokrile, pa vsaj omilile. To velja zlasti za mestna in industrijska središča. Gospodarske organizacije in ustanove, zlasti tiste, ki povečujejo zaposlitev in izboljšujejo strokovni sestav zaposlenih, so v prvi vrsti dolžne vlagati v ta namen več sredstev; pričakuje pa se, da bo v stanovanjski zidavi močnejše zastopan tudi zasebni sektor.

S sredstvi, ki naj bi bila na razpolago v perspektivnem obdobju, naj bi se zgradilo okoli 3000 stanovanjskih enot s 160 tisoč m² neto stanovanjske površine. Tako bi se število povprečno letno dograjenih stanovanj povečalo od 315 v preteklem štiri-letnem obdobju na 600 v perspektivnem obdobju. Zlasti bi morala biti močnejše zastopana gradnja dvosobnih in trosobnih stanovanj.

Večja sredstva, ki bodo na razpolago v stanovanjskih skladih, naj bi pripomogla tudi k boljšemu vzdrževanju in popravilu stanovanjskih poslopij. Stanovanjske razmere v občinskih središčih pa naj bi se še nadalje reševale tudi z adaptacijami in popravili stanovanj v neposredni okolici teh središč.

Da se zagotovi predvideni obseg stanovanjske graditve, naj bi občinski ljudski odbori izdelali dolgoročne načrte o uporabi svojih sredstev, zlasti pa poskrbeli, da se izdelajo zazidalni načrti v skladu z urbanističnim razvojem področja. To bo omogočilo kompleksnejše reševanje stanovanjske problematike, zlasti pa uporabo sodobnejših in cenejših metod zidave, med njimi tudi uporabo tipiziranih in standardiziranih elementov.

Posebno skrb bo treba posvetiti izdelavi racionalnih projektov, ki naj zagotovijo ob znižanih gradbenih stroških boljše izkoriščanje stanovanjskih površin ter večjo uporabnost in udobnost stanovanj. Zlasti je treba pri tem upoštevati različne finančne možnosti stanovanjskih uporabnikov.

Da bo gradbena operativna lahko bolj pospešeno zaključevala dela, je potrebno, da investitorji zagotovijo izvajalcem predplačila.

Večjo pomoč pri stanovanjski izgradnji je treba nuditi borcem NOB, zlasti tistim, ki niso v delovnem razmerju; občinski ljudski odbori pa naj bi tudi poskrbeli, da ne bi zaostajala gradnja stanovanj za potrebe uslužnostnih dejavnosti ter prosvetnih in zdravstvenih delavcev.

Komunalna dejavnost:

Najbolj pereči problemi v komunalni dejavnosti so na področju preskrbe z vodo, obnove in gradnje kanalizacije ter drugih komunalnih naprav, cestnih in električnih omrežij, kakor tudi številnih drugih nerešenih komunalnih problemov v zvezi z razvojem gospodarstva v mestnih središčih.

V letih 1961—1965 se pričakuje, da bodo za to dejavnost na razpolago precej večja sredstva kot v preteklem obdobju, čeprav tudi s temi sredstvi ne bo možno rešiti vseh problemov. Zato bo treba skrbeti, da se razpoložljiva sredstva čimbolj smotrno trošijo in usmerijo na reševanje ključnih objektov, oziroma na najbolj nujna dela.

Preskrba z vodo je najbolj pereča v obalnem področju. Glede na obstoječe zmogljivosti vodovoda je prva faza rekonstrukcije Rižanskega vodovoda bila sicer zaključena leta 1961, vendar bo treba že v drugi polovici perspektivnega razdobja pristopiti k nadaljnji gradnji novih zmogljivosti, in sicer na področju Sečovelj za vsaj 60 l/sek, tako da bi zmogljivost Rižanskega vodovoda konec leta 1965 dosegla okoli 200 l/sek. Ker potrebe po vodi spričo razvoja gospodarstva, turizma in mest naglo naraščajo, naj Vodna skupnost v sodelovanju z vodovodnimi podjetji čimprej pristopi k izdelavi investicijskega programa za rešitev tega problema za daljšo perspektivo — tudi za ev. izgradnjo planinskega vodovoda. Treba pa bo še naprej podvzemati vse mere za modernizacijo obstoječega omrežja in za boljšo preskrbo z vodo. Predvidena je tudi gradnja več lokalnih vodovodov ter razširitev in izboljšave omrežja, zlasti na bistriškem in postojnskem področju.

Glede preskrbe z vodo na podeželju naj občinski ljudski odbori v sodelovanju z Vodno skupnostjo in prebivalstvom posvetijo še nadalje glavno skrb gradnji in urejevanju vodnjakov, kapnic, rezervoarjev in napajališč ter drugih vodnih naprav. Občinski sanitarni organi bodo morali skrbeti, da s povečano kontrolo in preventivnimi ukrepi zagotovijo zdravo pitno vodo in preprečijo event. epidemije.

Tudi kanalizacijo bo treba v obalnih mestih še nadalje sistematično urejati ter z raznimi rekonstrukcijami in popravili pospešeno odpravljati preostali del odprte kanalizacije. Prav tako bo treba v mestnih središčih in turističnih krajih še nadalje izboljševati električno omrežje in javno razsvetljavo. Strnjena naselja, ki še nimajo elektrike, je treba v okviru razpoložljivih sredstev in koristnih pobud postopoma elektrificirati.

Pričakovani razvoj turizma in vse močnejši promet z motornimi vozili bo zahteval še nadaljnje urejanje parkirnih prostorov. Izboljšati bo treba tudi javno snago. Nabavila naj bi se tudi sodobnejša sredstva za pranje ulic in trgov, za odvoz fekalij in odpadkov, za čiščenje ulic itd. V mestnih središčih je treba tudi v prihodnje izboljševati sanitarne naprave, parke, tržnice ipd. ter povečati zmogljivosti kopališč v obmorskih mestih, kjer je dotok domačih in tujih turistov vedno večji.

Postopna reorganizacija komunalnih zavodov in služb v komunalna podjetja ob istočasnem postopnem uvajanju ekonomskih cen zagotavlja tudi tej dejavnosti ustrezno materialno osnovo za pospešeni razvoj ter izboljšanje stanja in kvalitete storitev.

Skrb za hitrejši razvoj komunalne dejavnosti, ki je neposredno povezana z vsakodnevnimi potrebami prebivalstva, bodo morale prevzeti predvsem komune. Pri tem pa bodo morale pritegniti k sodelovanju tudi gospodarske in druge organizacije in prebivalstvo.

Občinski ljudski odbori naj izdelajo dolgoročne programe razvoja posameznih komunalnih služb, da bi se lahko zagotovilo načrtno reševanje problemov in smotrno vlaganje razpoložljivih sredstev.

Šolstvo:

Predvideno povečanje števila učencev in zadrževanje v gradnji potrebnega šolskega prostora v občinskih središčih ter potrebe, ki nastopajo v zvezi z vsebinskimi in organizacijskim spremembami v šolstvu, narekujejo v prihodnjih petih letih zagotovitev ustrežnejše gradnje šolskih prostorov. Le tako bo mogoče izboljšati sedanje stanje, odpraviti tretjo izmeno pouka ter razviti take dejavnosti in oblike dela, ki jih narekuje šolska reforma. Gradnjo novih zmogljivosti bo treba pospešiti zlasti v osnovnem šolstvu, čeprav se ta problem tudi v strokovnem šolstvu vedno bolj zastruje zlasti za potrebe tistih panog in dejavnosti, ki so se zadnja leta močno razvile.

Pričakuje se, da bo število učencev in dijakov v prihodnjem razdobju porastlo pri osnovnem šolstvu za okoli 3500 učencev, pri ostalih šolah, upoštevajoč nezadostne zmogljivosti, pa za okoli 1000 dijakov. Največji porast je predviden v osnovnem šolstvu mestnih središč, v srednjih strokovnih šolah, v šolah za kvalificirane delavce in v višjih strokovnih šolah.

Da bi se odpravila tretja izmena v osnovnem šolstvu in ustvarili normalni pogoji šolanja na drugih šolah, bi bilo treba zgraditi oziroma dovršiti naslednje šole: dve osnovni v Kopru, po eno v Ilirski Bistrici, Postojni, Pivki, Izoli in Piranu, na šolah v posameznih krajih, predvsem v Hrpeljah in Sežani, pa izvesti ustrezne dozidave in adaptacije. Skupno bi bilo treba zgraditi okoli 100 učilnic. S tem bi se neto površina učnega prostora na posameznega učenca v občinskih središčih, ki je v šolskem letu 1959/60 znašala 0,83 m², povečala do leta 1965 na 1,17 m².

Za manjšinsko šolstvo je predvidena gradnja osnovne šole v Kopru ter dograditev in novogradnja osnovnih šol v Luciji in Sečoveljah — skupaj povečanje za 20 učilnic.

Od strokovnih šol je predvidena dograditev pomorskega šolskega centra v Piranu ter izgradnja šolskega centra za trgovsko stroko v Izoli in šolskega centra za gostinsko stroko v Piranu.

Sedanje stanje in nagel gospodarski razvoj v perspektivi pa narekujeta potrebo po gradnji nadaljnjih zmogljivosti v strokovnem šolstvu. Občinski ljudski odbori naj bi v sodelovanju z gospodarskimi organizacijami in drugimi zainteresiranimi institucijami pristopili k čimprejšnjemu ustanavljanju in organizaciji šolskih centrov, predvsem v okviru kovinarskega centra in centra za izredni študij Strojne fakultete v Kopru, nadalje šolskega centra za kemično stroko v zvezi z razvojem podjetja »Iplas« ter

šolskega centra za javne službe v Kopru. Pri tem bo treba iskati vse možnosti, da bi se čimprej prikrbela tudi potrebna finančna sredstva.

Povečan dotok absolventov iz osemletk in stalno naraščajoče potrebe gospodarstva po strokovnih kadrih narekujejo nujnost močnejše usmeritve v izobraževanje na delovnem mestu ter v poklicne in srednje strokovne šole predvsem ekonomsko-finančne stroke. Velike potrebe po razvoju raznovrstnih strokovnih šol v okraju pa zahtevajo, da se čimprej prouči in pristopi h gradnji večjega objekta za srednje strokovne šole v Kopru.

Večji del sredstev za uresničitev predvidenega programa se pričakuje od gospodarskih organizacij ter iz lokalnih proračunov, za strokovne in manjšinske šole pa tudi republiška sredstva.

Formiranje družbenih skladov za šolstvo bo omogočilo večjo materialno osnovo za stabilnejši in skladnejši razvoj šolstva s potrebami. Pri tem bi se morala sredstva, ki bodo dotekala v te sklade neposredno iz naslova 1,5 % proračunskega prispevka iz osebnega dohodka gospodarskih organizacij in ustanov ter prispevkov državljanov, uporabljati izključno za investicije. Sredstva, ki so potrebna za financiranje osnovne dejavnosti šol, pa bi morali še naprej zagotoviti občinski proračuni s tem, da del sredstev prispevajo tudi zainteresirane gospodarske in druge organizacije. Večja sredstva naj bi se zagotovila tudi za boljše vzdrževanje obstoječih šolskih objektov, za pospešeno zamenjavo zastarele opreme ter za nakup sodobnih učil in drugih učnih pripomočkov.

S povečanjem zmogljivosti šol in števila učencev v osnovnem in strokovnem šolstvu bo nastala tudi potreba po novih učnih močeh, zlasti specializiranih. Računa se, da bi bilo v prihodnjih petih letih potrebno v osnovnem šolstvu približno 90, v srednjem, strokovnem in manjšinskem šolstvu pa okoli 130 novih učnih moči. Učni kader bo treba pridobivati za bolj sistematično in načrtnejšo politiko štipendiranja in strokovnega usposabljanja. Vsi napor bi morali biti usmerjeni v to, da se do leta 1965 izboljša razmerje med predmetnimi učitelji oziroma med profesorji in učitelji od sedanjih 19:81 na približno 40:60. Potrebno bo usposobiti tudi več inštruktorjev za izobraževanje strokovnih kadrov na delovnih mestih.

V skladu z navodili resolucije Zvezne ljudske skupščine o izobraževanju strokovnih kadrov bo treba študij v perspektivi bolj prilagoditi potrebam delovnih mest, za kar se bodo morale angažirati predvsem gospodarske organizacije in javne službe. V zvezi s tem bo potrebno, da se uvede nov način izobraževanja strokovnih kadrov in sicer v obliki centrov za usposabljanje delavcev v podjetjih. Zato se priporoča socialno-kadrovskim službam v podjetjih, da pristopijo k načrtnejšemu reševanju tega vprašanja s temeljitim proučevanjem potrebnih profilov kadrov, s sestavo ustreznih učnih programov, z usposobitvijo inštruktorskega kadra in z zagotovitvijo potrebnih sredstev.

Kultura:

Spričo važnosti, ki jo imajo kultura, prosveta in umetnost v vzgoji in širjenju splošnega obzorja prebivalstva, bo potrebno, da se tudi tem dejavnostim v naslednjem perspektivnem razdobju posveti večja skrb.

Z nadaljnjo decentralizacijo in s prenosom vse večjih pravic in dolžnosti na komune naj bi le-te dajale večjo pomoč kulturnim ustanovam in organizacijam. Predvsem pa bi morale skrbeti za redno in dobro delovanje svetov in komisij. Za nemoten razvoj teh dejavnosti naj bi občinski ljudski odbori dali tudi večja sredstva iz svojih proračunov.

Posebno skrb bo treba še nadalje posvetiti razvoju delavskih in ljudskih univerz, ljudskih knjižnic ter ostalih oblik ljudsko-prosvetne dejavnosti. Pri tem naj bi aktivneje sodelovali tudi občinski sveti za prosveto in kulturo, sveti svobod, zavod »Primor-

ske prireditve« itd. z ustanavljanjem klubov in podobno. Večjo skrb bo treba posvetiti tudi varstvu spomenikov ter naravnim, zgodovinskim in kulturnim znamenitostim.

Med pomembnejšimi investicijskimi objekti, ki naj bi se zgradili v letih 1961-1965, je novo poslopje za Radio Koper in pa izpopolnitev tiskarske opreme. Prav tako bi bilo treba v tem obdobju pristopiti h gradnji doma kulture.

Telesna kultura:

Telesni kulturi, ki postaja vedno važnejši element razvedrila in dopolnila za dviganje delovne storilnosti, bo treba v prihodnjem obdobju posvetiti večjo skrb.

Z gradnjo igrišč in telovadnic ter drugih športnih objektov, z ustanavljanjem novih društev in klubov ter z usposobitvijo dobrih vaditeljskih kadrov naj komune preko svojih svetov za telesno kulturo in telesno-vzgojne organizacije pritegnejo v športno izživiljanje kar največje število mladine in delovnih ljudi.

Še posebej bo treba razvijati telesno kulturo v šolah, kjer naj postane osnovno telesno-vzgojno delo z mladino. Zato bo treba v šolah zagotoviti dobre pogoje za pouk telesne vzgoje, pri čemer bo zlasti važno sodelovanje svetov za šolstvo in telesno-vzgojnih organizacij ob potrebnih gmotni podpori komun.

Potrebe za gradnje telesno-vzgojnih objektov so v okraju izredno velike, vendar zaradi omejenih sredstev v tem obdobju ne bo mogoče zadovoljiti vseh zahtev. V sklopu novih šol je predvidena gradnja telovadnic predvsem v Kopru, Izoli in Postojni. Poleg tega je treba pričakovati, da se bodo številne naloge realizirale tudi s pomočjo prostovoljnega dela šolske mladine in drugih zainteresiranih prebivalcev ter s prispevki gospodarskih organizacij, ustanov in državljanov.

Za močnejši razvoj telesne kulture se občinskim ljudskim odborom priporoča formiranje posebnih skladov, v katere bi se stekala sredstva iz nogometne stave in dotacije ljudskega odbora, prispevki gospodarskih organizacij in državljanov, pa tudi druga sredstva.

Čimprej pa bi bilo treba pripraviti tudi ustrezen investijski program in načrte, da bi se v danih pogojih lahko začelo z gradnjo doma za vodne športe v Kopru.

Zdravstvo:

Potrebe, ki izhajajo iz dosedanjega razvoja in stanja v zdravstveni službi v okraju, in predvideni razvoj zdravstvenega zavarovanja narekujejo povečanje zdravstvenih zmogljivosti in razširitev zdravstvenega varstva prebivalstva.

Zato se bodo povprečna vlaganja v zdravstvo v primerjavi z dosedanjim štiriletnim obdobjem povečala v letih 1961-1965 za 230 %. Usmerjena bodo predvsem v gradnjo nove bolnišnice v Kopru ter zdravstvenih domov v Kopru in Postojni. Dogradiitev prve etape bolnišnice z zmogljivostjo 234 postelj bo omogočila preselitev sedanjih oddelkov koprške bolnišnice, ki delujejo v neprimernih prostorih, v nove, sodobno urejene prostore.

V bolnični službi bo morala biti še nadalje glavna skrb za izboljšanje kvalitete in sodobnejše metode zdravljenja, modernizacija opreme ter instrumentarja in boljša zasedba s strokovnim kadrom. Tako naj bi se število specialistov v prihodnjih petih letih povečalo za 67 %, število višjega in srednjega zdravstvenega kadra pa za 56 %.

Z boljšimi metodami zdravljenja v stacionarnih zdravstvenih zavodih in z boljšo zdravstveno nego izven njih se bo ležalna doba zmanjšala od 63,6 v letu 1960 na približno 53 dni v letu 1956.

Mreža izven bolničnih zdravstvenih zavodov se v perspektivi ne bo bistveno spremenila. Vendar bo nov sistem organizacije in financiranja zdravstva vplival na kvantitativno povečanje in kvalitetno izboljšanje storitev in s tem zagotovil boljše zdravstveno varstvo prebivalstva. Število splošnih ambulant naj bi se povečalo od sedanjih 34 na 39. Skladno s tem bi se moralo povečati tudi število zdravnikov splošne prakse, tako da bi leta 1965 prišlo na enega zdravnika 2570 prebivalcev v primerjavi z 2800 v letu 1960.

Ker je sedanje stanje zobozdravstvene službe v okraju še vedno zelo pereče, bo treba razvoju in izboljšanju te službe posvetiti še posebno skrb. Da bi zadostili naraščajočim potrebam, bi se moralo število splošnih zobnih ambulant do leta 1965 povečati od 20 na 27, število šolskih zobnih ambulant od 8 na 12, stomatologov od 8 na 20, dentistov in zobotehnikov pa od 30 na 50.

Še večjo skrb kot doslej bo treba posvetiti zdravstveni preventivi. V ta namen bodo morali občinski ljudski odbori, skladi zdravstvenega zavarovanja in gospodarske organizacije zagotoviti več sredstev za razne preventivne akcije v okviru vsakoletnih programov zdravstvenega varstva v komuni. Vse bolj bo treba tudi uvajati nego bolnikov, zlasti TBC, na domu, da bi se tako zmanjšali stroški zdravljenja v bolnišnicah. Okrepiti se bo morala patronažna služba ne le po številu enot, temveč tudi po specializiranem kadru z razvijanjem polivalentne oblike dela.

Naraščajoči obseg zdravstvenega varstva bo zahteval pospešen razvoj tudi ostalih panog zdravstvene službe. Tako naj bi se mreža lekarn razširila z lekarniškimi postajami in depoji zdravil na podeželju, kakor tudi z adaptacijami že obstoječih. Povečati in izboljšati bo treba tudi avtopark reševalnih postaj z nakupom novih vozil ter z združitvijo reševalne službe z zdravstvenimi zavodi zagotoviti njeno boljšo funkcionalnost.

Potrebe nadzora higiene živil, zlasti iz uvoza in izvoza v koprskem pristanišču, pa narekujejo nujno izgradnjo živilsko-kemičnega laboratorija.

V skladu s splošnim razvojem zdravstvene službe bo treba skrbeti tudi za strokovni dvig sedanjega nižjega kadra in za vzgojo novega srednjega medicinskega kadra z izobraževanjem na delovnem mestu in v okviru Srednje medicinske šole v Piranu.

K nadaljnjemu razvoju zdravstva bodo mnogo prispevali tudi zdravstveni centri, ki bodo povezovali zdravstveno službo v funkcionalno celoto in ki bodo s strokovnim nadzorom, s proučevanjem zdravstvenega stanja na svojem območju, z izdelavo programov zdravstvenega varstva in orientacijskih programov zdravstvenega varstva znatno prispevali k izboljšanju zdravstvenega varstva in s tem k dvigu zdravstvenega stanja prebivalstva okraja.

Socialno varstvo:

Splošni industrijski razvoj, napredek tehnike in mehanizacije ter v zvezi s tem sprememba strukture prebivalstva porajajo nova socialna vprašanja, ki zahtevajo nove oblike reševanja na področju socialnega varstva.

Glavno skrb za reševanje socialnih problemov proizvajalcev in njihovih svojcev bodo v bodoče morale vse bolj prevzemati gospodarske organizacije in zavodi s svojimi socialno-kadrovskimi službami, medtem ko naj bi občine za vsklajevanje in usmerjanje socialnega varstva v komuni ustanovile centre za socialno delo kot samostojne strokovne službe. Ti centri bi proučevali socialna vprašanja v komuni, odkrivali njihove vzroke in predlagali pristojnim organom ustrezne rešitve, sodelovali z zainteresiranimi činitelji v pripravljanju programov za kompleksno reševanje socialnih problemov in jim pri tem nudili konkretno strokovno pomoč.

Mladinsko varstvo:

Posebno skrb bo treba v tem obdobju posvetiti preventivnemu delu z mladino in še posebej varstvu otrok zaposlenih staršev. Zato naj bi se povečalo število in zmogljivosti socialno-varstvenih otroških ustanov. Ustanovili naj bi se novi in razširjali obstoječi otroški vrtci zlasti v Kopru, Izoli, Piranu, Hrpeljah in Pivki ter v novo nastalih naseljih. Do leta 1965 bi bilo treba povečati mrežo otroških igrišč od sedanjih 8 na 20, obstoječa igrišča pa primerno urediti in opremiti.

Še nadalje je treba krepiti rejništvo, zlasti za vzgojno ogrožene otroke. Za vzgojo mladoletnih prestopnikov pa naj bi se v okraju ustanovila vsaj dva disciplinska centra. Izvesti je treba tudi kategorizacijo otrok z duševnimi in telesnimi motnjami in skrbeti za njihovo rehabilitacijo.

Število podpor za šolanje otrok padlih borcev se bo postopoma manjšalo, do leta 1965 predvidoma skoraj za polovico, sredstva pa se bodo povečala za približno 20 %, tako da bodo te podpore izdatnejše.

V vseh šolskih mlečnih kuhinjah bo treba izboljševati razmere in mrežo še dopolniti.

Varstvo odraslih:

Vzporedno z razvojem in krepitvijo socialne službe naj bi se domska nega odraslih omejila le na kronično bolne in onemogle osebe, nega ostalih pa naj bi se izvajala na njihovem domu ali pri družinah. Stalne socialne podpore naj bi se podeljevale tistim socialno-šibkim starejšim osebam, pri katerih ni več možna rehabilitacija. Z novimi oblikami dela bi se moralo število socialnih podpor nižati, sredstva pa večati.

Za povečanje zmogljivosti in za izboljšanje razmer v socialnih zavodih v okraju bi bilo v letih 1961-1965 treba investirati 100 milijonov dinarjev, predvsem za ureditev Vzgojališča v Planini, Doma onemoglih v Izoli, Otroškega doma v Izoli, nadalje za ureditev pionirskih domov v Kopru in Izoli, za nove otroške vrtce in za dnevno otroško zavetišče v Piranu. Te investicije se bodo financirale iz lastnih sredstev, deloma se pričakuje pomoč republike ter gospodarskih organizacij in občin.

Večjo skrb je treba posvetiti vprašanju rehabilitacije invalidov.

Ena izmed osnovnih nalog komune na področju socialnega varstva je zagotovitev posebnega varstva udeležencem narodnoosvobodilne vojne, kakor to določajo predpisi. Da bi komune izpolnile te svoje obveznosti, bodo morale zlasti okrepiti svojo upravno službo, zagotoviti potrebna sredstva za družbeno denarno pomoč (priznavalnine, štipendije in podpore za šolanje otrok padlih borcev), usmerjati samoupravne organe gospodarskih organizacij in zavodov, da omogočijo borcem strokovno usposobitev ter z odgovornejšim delom višje prejemke, in končno povečati napore za zagotovitev stanovanj invalidom in borcem narodno osvobodilne vojne.

II. Razvoj po posameznih gospodarskih panogah

6. Industrija

A. Splošni pregled

V bodočem razvoju gospodarstva okraja Koper bo industrijska proizvodnja vedno bolj pomembna. Razvijati se bodo morale vse industrijske dejavnosti, predvsem pa tiste, ki bodo lahko bistveno vplivale na nadaljnjo krepitev gospodarstva okraja in ki imajo objektivne pogoje razvoja. V tem smislu bo treba pospešeno graditi in izpopolnjevati predvsem naslednje dejavnosti:

— kemično industrijo z uvajanjem nove proizvodnje, kot je proizvodnja umetnih vlaken in smol, kislin ter sintetičnih lepil;

— motorno industrijo za povečanje proizvodnje lahkih bencinskih motorjev in motornih koles ter postopno uvajanje proizvodnje lahkih avtomobilov;

— elektro-industrijo, ki naj bi prevzela v okviru specializacije te stroke v LR Sloveniji celotno proizvodnjo radijskih in televizijskih sprejemnikov v republiki;

— industrijo za predelavo lesa, zlasti pa proizvodnjo plošč in pohištva in

— živilsko industrijo, ki naj bi povečala proizvodnjo koncentratov in začela s proizvodnjo hranil v prahu.

Fizični obseg industrijske proizvodnje naj bi v razdobju 1961-1965 porastel skupno za 129 % ali povprečno letno za 18 %. Na povečani obseg proizvodnje bo poleg večjih investicijskih naložb tako v osnovna kot v obratna sredstva vplivalo predvsem boljše koriščenje obstoječih zmogljivosti, odpravljanje ozkih grl v proizvodnih procesih, krajšanje delovnega časa po enoti proizvoda, izboljšanje organizacije dela ter uvajanje avtomatizacije v proizvodne procese. Demokratičnejše oblike upravljanja in objektivnejša merila nagrajevanja po vloženem delu v okviru ekonomskih enot bodo važen činitelj za vzpodbujanje proizvajalcev k večji in ekonomičnejši proizvodnji ter k hitrejšemu naraščanju produktivnosti dela.

Po posameznih strokah je pričakovati naslednji porast industrijske proizvodnje:

	Indeks		
	1965 Povpreč. stop. porasta v %	1960	1957-1960 1961-1965*
Industrija skupaj	229	30,7	18,0
Premog	228	— 2,0	17,9
Nekovine	231	2,4	18,2
Kovinska industrija	241	83,2	19,2
Ladjedelništvo	116	30,5	3,0
Elektro-industrija	454	16,3	35,3
Kemična industrija	590	43,0	42,6
Industrija grad. materiala	210	11,0	16,0
Lesna industrija	145	17,7	7,7
Tekstilna industrija	184	20,3	13,0
Živilska industrija	186	16,8	13,2

Takšen porast proizvodnje po posameznih strokah bo vplival na izboljšanje strukture gospodarstva in na utrjevanje ekonomske osnove okraja kot celote in posameznih področij oziroma komun. Zaradi predvidenega porasta kemične in elektroindustrije bo relativna udeležba nekaterih drugih strok manjša, vendar bodo v celotni industriji okraja še vedno najmočnejše zastopane kovinska, lesna in živilska stroka.

Nadaljnji močan porast proizvodnje bo zahteval posebne napore v zvezi z znižanjem proizvodnih stroškov, ker bo treba prodajo industrijskih izdelkov usmerjati v vedno večjem obsegu tudi na izvoz. Pospeševati bo treba kooperacijo med domačimi in tujimi podjetji in bolj kot do sedaj uvajati specializacijo proizvodnje. V ta namen bodo morale večje gospodarske organizacije vključevati kot svoje kooperante tudi manjša podjetja s področja okraja, ki bi svojo proizvodnjo specializirala in s tem dosegla večjo rentabilnost poslovanja. V pogledu modernizacije tehnoloških procesov in osvajanja proizvodnje novih izdelkov bo potrebno tesno sodelovanje z znanstveno-raziskovalnimi dejavnostmi in ustanavljanje lastnih inštitutov — posebnih raziskovalnih oddelkov in laboratorijev pri večjih podjetjih.

Za dosego predvidenega porasta proizvodnje bi morali v petih letih investirati za osnovna sredstva približno 11,4 milijarde dinarjev. S tem bi se povprečna letna vlaganja v odnosu na zadnja štiri leta povečala od 1.725 milijonov dinarjev na 2.290 milijonov dinarjev ali za 33 %.

Indeks in struktura povprečnih letnih vlaganj po važnejših strokah bodo predvidoma naslednji:

	Indeks povprečnih letnih vlaganj		
	1961-1965	1957-1960	1961-1965
			1957-1960
Industrija skupaj	133	100,0	100,0
Energetika	195	11,6	17,1
Kovinska industrija	39	58,9	17,3
Elektro-industrija	—	0,2	14,7
Kemična industrija	589	3,7	16,5
Lesna industrija	214	9,3	15,0
Živilska industrija	172	8,4	10,9
Druga industrija	142	7,9	8,5

Vlaganja v energetiko bodo večja kot v preteklem obdobju predvsem zaradi predvidenih rekonstrukcij daljnovodov in ostalega električnega omrežja, medtem ko se bodo vlaganja v rudnikih zmanjšala.

V kovinski industriji bodo povprečna letna vlaganja občutno manjša kot v preteklem obdobju, čeprav bodo še vedno razmeroma visoka. Usmerjena bodo predvsem na razširitev in izpopolnitev strojnih naprav za povečanje proizvodnje motornih koles in za postopno uvajanje proizvodnje avtomobilov, vijačnega blaga in pisarniških potrebščin.

V elektro-industriji bodo vlaganja usmerjena na razširitev in izpopolnitev obrata »Iskre« v Sežani, kjer bo skoncentrirana vsa sedanja proizvodnja radijskih in televizijskih sprejemnikov, in za nov obrat v Postojni, kjer naj bi proizvajali nekatere elemente za elektro-industrijo.

Vlaganja v kemično industrijo, ki je do sedaj zaostajala za drugimi strokami, bodo usmerjena predvsem na zgraditev zmogljivosti za proizvodnjo umetnih smol in emulzij in terilenskih vlaken, s čimer bo dana osnova za hitrejši razvoj te stroke v perspektivi.

V industriji gradbenega materiala bo z dograditvijo opekarn v Obrovem in Izoli v letu 1961 dovolj opečnih izdelkov za potrebe gradbeništva v okraju.

Z vlaganjem v lesno industrijo bo razširjen obrat v podjetju »Lesonit« za proizvodnjo lesonitnih plošč od 11 na približno 17 tisoč ton letno in zgrajen obrat za proizvodnjo okal plošč pri podjetju »Javor« Pivka z letno zmogljivostjo okoli 17 tisoč m³. Predvideva se tudi zmanjšanje števila žagarskih obratov z izgradnjo moderne bazenske žage ter postopna izgradnja tovarne za potrebe gradbeništva v postojnsko-pivškem področju.

V živilski industriji bo pretežni del sredstev porabljen v podjetju »Delamaris« za izpopolnitev sedanje proizvodnje in za uvedbo nove, t. j. hranil v prahu, ter za gradnjo in opremo obrata za proizvodnjo kislin pri Tovarni organskih kislin v Ilirski Bistrici.

V zvezi z modernizacijo proizvodnje se računa, da bodo podjetja začela pospešeno uvajati avtomatizacijo in da bodo investicije v te namene hitreje naraščale. To bo vplivalo na bolj ekonomično in rentabilno proizvodnjo, kar bi obenem omogočilo tudi večji izvoz industrijske proizvodnje.

Pri financiranju investicij se pričakuje, da bodo gospodarske organizacije povečale vlaganja iz lastnih skladov in amortizacije tako, da bi s temi sredstvi krili okoli 50 % vseh predvidenih investicij.

Zaradi močnejšega porasta proizvodnje so predvidena tudi večja vlaganja v obratna sredstva. Ta naj bi v letih 1961-1965 znašala 8,6 milijard dinarjev ter bi napram preteklemu razdobju porasla za 49 %. Od tega naj bi približno tretjino krila podjetja iz čistega dohodka. Zaradi naraščanja potreb po obratnih sredstvih bi bilo treba izboljšati koeficient obračanja z doslednejšo izterjavo dolžnikov, z načrtnejšim nakupovanjem surovin in podvzemanjem drugih ustreznih ukrepov.

Gospodarske organizacije bodo morale v perspektivi v večji meri kot do sedaj upoštevati tudi potrebe razvoja objektov družbenega standarda v podjetju in komuni.

Izkoriščanje osnovnih sredstev naj bi se povečalo predvsem z boljšim vsklajevanjem proizvodnih zmogljivosti. To bi omogočilo povečanje družbenega proizvoda na dinar osnovnih sredstev od sedanjih 0,58 na 0,91 ali povprečno letno za 9,4 %.

V pogojih novega gospodarskega sistema bodo morali tisti delovni kolektivi, ki jim sedanj način in vrsta proizvodnje ne zagotavlja naraščanja osebnih dohodkov in ki nimajo pogojev za ekonomično poslovanje, smejeje iskati možnosti za prehod na bolj rentabilno proizvodnjo oziroma na izpopolnjevanje procesov dela. V ta namen bi bilo treba čimprej izdelati potrebne študije, na podlagi katerih naj bi kolektivi dokončno določili smer razvoja svojega podjetja.

Da bi dosegli predvideno proizvodnjo, se bo število zaposlenih v industriji predvidoma povečalo od 9587 v letu 1960 na 12570 v letu 1965 ali povprečno letno za 5,6 % napram povprečnemu letnemu porastu 11,2 %, ki je bil dosežen v preteklem razdobju. Zaposlitev naj bi se povečala v glavnem v tistih dejavnostih, kjer bodo postavljene nove zmogljivosti in vpeljana nova proizvodnja. Na drugih delovnih mestih pa naj bi bilo povečanje števila zaposlenih v večji meri vezano na boljše koriščenje obstoječih zmogljivosti, četudi z uvedbo dela v več izmenah. Ob predvideni proizvodnji bi takšen porast števila zaposlenih omogočil naraščanje produktivnosti dela (računano v družbenem proizvodu na zaposlenega) za 12,7 % povprečno letno.

Za zagotovitev hitrega razvoja industrijske proizvodnje, zlasti pa ob upoštevanju modernih tehnoloških postopkov, bo treba posvetiti večjo skrb pridobivanju in vzgoji strokovnega kadra. Osnovno skrb za to bodo morale imeti tudi v bodoče gospodarske organizacije s tem, da bodo poleg rednega šolanja ustanovljale v podjetjih centre za poučevanje kadrov na delovnem mestu.

Od uspešnega reševanja vprašanja strokovne vzgoje kadrov bo v veliki meri odvisen porast produktivnosti dela in izboljšanje življenjskih pogojev zaposlenih. S tem v zvezi bodo gospodarske organizacije uspešneje reševale tudi stanovanjske probleme zaposlenih in zagotovile stalnost zaposlitve.

B. Razvoj po strokah

1. Razdeljevanje električne energije

Za zadovoljitev naraščajočih potreb po električni energiji je bilo že v preteklem razdobju zgrajenih in rekonstruiranih več daljnovodov in lokalno omrežje ter postavljene nove razdelilne in transformatorske postaje. Tudi v prihodnjem obdobju bo treba nadaljevati z gradnjo visokonapetostnega omrežja 110 KW z zamenjavo in obnovo ostalega omrežja in transformatorskih postaj. Na področju Pivke in Ilirske Bistrice bo treba zamenjati obstoječo srednjenapetostno mrežo in transformatorje s 27 KW in zgraditi daljnovode Črni kal—Koper, Divača—Razdrto—Postojna, Divača—Sežana, Portorož—Jernej in Tinjan—Osp—Socerb. Prav tako naj bi zgradili in obnovili okoli 80 km nizkonapetostnega omrežja in več transformatorskih postaj. Razdelilne transformatorske postaje pa bo treba zgraditi v glavnem v vseh občinskih središčih in v Pivki.

Za uspešno poslovanje naj se elektro-distribucijska podjetja opremljajo s sodobnimi telekomunikacijskimi napravami.

Na osnovi dosedanje porabe električne energije in predvidenega razvoja gospodarstva ter družbenega standarda se predvideva, da bo potrošnja električne energije do leta 1965 takole porasla (v tisočih KWh):

	1960	1965	Indeks
Potrošnja skupaj	68140	145000	213
Veleodjem	43740	105000	240
Mali odjem	24400	40000	164

Potrošnja bo naraščala s povprečno letno stopnjo 16,3 %, od tega v industriji z 19,1 %, v gospodinjstvu pa z 10,4 %. Hitrejše naraščanje porabe pri veleodjemu je predvideno zaradi novih zmogljivosti, ki bodo zgrajene v gospodarstvu.

2. Premog

Proizvodnja premoga bo v bodočem obdobju naraščala s povprečno letno stopnjo 18 %. Povečanje proizvodnje naj bi dosegli predvsem z večjo proizvodnostjo. Rudnik Sečovlje bo dokončal do leta 1963 investicijska dela in odkopaval v večjem obsegu odkrite zaloge premoga, tako da bi dosegla proizvodnja do leta 1965 okoli 45 tisoč ton, rudnik Vreme pa 10 tisoč ton. V okviru razpoložljivih sredstev bosta rudnika še nadalje vršila manjše raziskave in odkrivalna dela, da si zagotovita proizvodnjo za vnaprej.

Prodaja premoga bi ne smela predstavljati nekih posebnih težav, kajti na domačem tržišču tega premoga primanjkuje in razpoložljive količine, ki so na področju okraja Koper, so relativno majhne. Potrebno pa bo, da rudnika, zlasti pa rudnik Vreme, zmanjšujeta proizvodne stroške, da bosta lahko konkurenčna na tržišču.

3. Nekovine

V industriji nekovin je porast proizvodnje predviden v glavnem v obratu TOS v Hrpeljah, medtem ko je proizvodnja soli planirana na ravni večletnega povprečja in bo še zmeraj odvisna od vremenskih razmer.

Investicijske naložbe bodo usmerjene na rekonstrukcijo obrata TOS v Hrpeljah, ki bo povečal proizvodnjo do leta 1965 za 120 ton, in na izboljšave naprav v Piranskih solinah. Skupno bo v te stroke vloženi okoli 250 milijonov dinarjev, v glavnem iz skladov podjetij, za obrat v Hrpeljah pa so predvidena tudi sredstva iz kreditov. Predvideno rekonstrukcijo solin s strani podjetja bi bilo treba še proučiti, zlasti z vidika rentabilnosti in možnosti zagotovitve ustreznih kreditov.

4. Kovinska industrija

Do sedaj zgrajene in koriščene zmogljivosti ter doseženi rezultati omogočajo, da se ta stroka, glede na ustvarjene pogoje in možnosti, še naprej močno razvija v smeri povečevanja sedanje proizvodnje in osvajanja novih proizvodov. V tej zvezi je predvideno do leta 1965 povečanje proizvodnje mopedov na približno 50 tisoč komadov, vijačnega blaga pa na 1.200 ton. Proizvedlo oziroma montiralo naj bi se tudi okoli 6000 lahkih osebnih avtomobilov ter večje količine pisarniško-tehničnih pripomočkov. V celotni kovinski industriji bo proizvodnja naraščala povprečno letno za 19,2 %.

Da bodo proizvajalci, zlasti pa tovarna »Tomos«, lahko zagotovili nemoteno uporabo svojih proizvodov, bodo morali ustanovljati v večji meri kot doslej posebne servisne službe doma, kakor tudi v inozemstvu. Zato je predvidena tudi večja proizvodnja rezervnih delov za motorje. Tovarna »Tomos« naj v tem obdobju prouči možnost razširitve tovarniških prostorov za ev. večjo proizvodnjo avtomobilov.

Glede na iztrošenost in tehnično zastarelost strojne opreme v podjetju »Lama« naj vodstvo podjetja v skladu s potrebami tržišča prouči pogoje in možnosti nadaljnjega razvoja in preusmeritve na nove proizvode v kooperaciji z drugimi podjetji. V predvideni proizvodnji in številu zaposlenih, ki naj bi se povečalo v petih letih za največ do 1500 oseb, bi zagotovili hitrejše naraščanje produktivnosti kot v preteklem obdobju.

5. Ladjedelnštvo

Proizvodnjo v ladjedelništvu naj bi razvijali v mejah, ki so nakazane z obstoječim investicijskim programom ladjedelnice. Vendar bi morali za nadaljnji razvoj ladjedelnice izdelati potrebne študije, zlasti glede lokacije. Z mehanizacijo opreme, ki je predvidena po programu, naj bi v dobršni meri odpravili ročno delo in prevzeli v gradnjo tudi večje ladje.

6. Elektro-industrija

Proizvodnja elektro-industrije je zajemala v preteklem obdobju v glavnem montažo radijskih sprejemnikov z zmogljivostjo okoli 40 tisoč sprejemnikov letno. V smeri specializacije te stroke pa je v Sežani predvidena razširitev obrata »Iskre«, ki naj bi prevzel celotno proizvodnjo oziroma montažo radijskih in televizijskih sprejemnikov v republiki. V Postojni pa bo predvidoma zgrajen nov obrat, ki naj bi proizvajal feritne izdelke za potrebe elektro-industrije. S takšno smerjo razvoja se bo proizvodnja radijskih sprejemnikov povečala do leta 1965 predvidoma na okoli 75 tisoč, televizijskih sprejemnikov pa na 25 tisoč. Ob dograditvi pa naj bi proizvedli okoli 100 tisoč radijskih in 50 tisoč televizijskih sprejemnikov. Vrednost celotne proizvodnje bo v tej stroki porastla do leta 1965 na 6738 milijonov dinarjev, po končani rekonstrukciji pa na 11 milijard dinarjev.

S predvidenim porastom proizvodnje bo možno na novo zaposliti okrog 630 oseb, predvsem ženske delovne sile iz podeželja. Srednji in visoki strokovni kader pa bo moralo vsaj v začetku preskrbeti matične podjetje. Pri reševanju kadrovskih zadev naj obrata in občinska ljudska odbora Postojna in Sežana že sedaj usmerjajo mlad kader v te poklice in naj se v tem smislu vskladi tudi politika štipendiranja.

7. Kemična industrija

Dosedanje splošno zaostajanje v razvoju kemične industrije bo treba odpraviti in vlagati v to dejavnost več sredstev. Pogoji za razvoj te industrije so v okraju Koper ugodni predvsem zaradi neposrednosti morske poti in ker se podjetje »Iplas« že ukvarja s to dejavnostjo.

Do leta 1965 je predvideno, da bo proizvodnja v tej stroki naraščala povprečno letno z 42,6 %. Poleg drugih kemičnih izdelkov naj bi v tem obdobju proizvedli okoli 4000 ton vinil acetat emulzij, 1500 ton umetnih smol in okoli 1300 ton penastih mas. Vlaganja pa bodo usmerjena tudi na graditev zmogljivosti za proizvodnjo okrog 2000 ton terilenskih vlaken. S takšno osnovo bi v perspektivi lahko pristopili h gradnji novih zmogljivosti na področju petrokemije. V ta namen bi bilo treba v tem perspektivnem obdobju izdelati čimprej vso potrebno tehnično in ekonomsko dokumentacijo ter izvršiti druga dela za pristop k uresničevanju nakazane izgradnje. Potrebno bi bilo temeljito proučiti in analizirati obstoječo proizvodnjo v podjetju »Iplas« v Kopru ter ugotoviti možnosti njenega povečanja, posebno še v obratu Podgrad.

V podjetju »Jadranka« v Piranu pa je treba proučiti možnost preusmeritve na drugo proizvodnjo.

8. Industrija gradbenega materiala

Zadnja leta so bila vložena precejšnja sredstva za razvoj opekarske industrije. V letu 1961 je bila dograjena opekarna v Obrovem, s čimer se bodo

zmogljivosti te stroke povečale na 22 milijonov opečnih enot letno. Proizvodne postopke v opekarskih podjetjih pa bo treba še nadalje izpopolnjevati in jih mehanizirati, da bi tako zmanjšali potrebo po težaki delovni sili. Zato naj podjetja vlagajo svoja razpoložljiva sredstva predvsem v te namene.

Pri podjetju »Marmorindus« Sežana bi bilo treba izboljšati predvsem organizacijo proizvodnje, slabe in nerentabilne kamnolome opuščati, boljše pa bolj opremiti, da bi tako povečali ekonomičnost in rentabilnost, ki je sedaj še vedno slaba.

Število zaposlenih bi se v tej stroki smelo povečati za največ 80 oseb, kar bi zagotovilo porast produktivnosti povprečno letno za okoli 14 %.

9. Lesna industrija

Proizvodnjo v lesni industriji bo treba prilagajati surovinski bazi in uvajati nove izdelke z višjo stopnjo predelave, da se bo smotrneje izkoristil les. Interese posameznih krajev bo treba vsklajevati z interesi širše komunalne skupnosti, upoštevajoč v večji meri rentabilnost proizvodnje, kar velja posebno za žage, ki so večinoma zastarele. Te bo treba v perspektivi rekonstruirati in proizvodnjo usmeriti na končne izdelke, nekatere pa tudi ukiniti in jih nadomestiti z bazensko žago. Za boljše izkoriščanje lesa bo treba upoštevati vse možnosti predelave drobnega lesa in lesnih odpadkov. Med gozdarstvom in industrijo za predelavo lesa ter med lesno-industrijskimi podjetji bo treba doseči tesnejše sodelovanje in proučiti možnosti združevanja podjetij lesne stroke.

Proizvodnjo tvoriv in končnih izdelkov bi bilo treba specializirati po posameznih obratih, s čimer bi porastla kakovost izdelkov in produktivnost. Prav tako naj bi se specializirala manjša podjetja za proizvodnjo končnih izdelkov in se povezovala z večjimi, posebno kadar gre za izdelke, ki so namenjeni izvozu.

Na podlagi osnovnih smernic bodočega razvoja se pričakuje, da bo porastla proizvodnja lesne industrije do leta 1965 za 45 % ali povprečno letno za 7,7 %. Največji porast je predviden v proizvodnji pohištva in plošč, kjer bodo tudi usmerjena največja vlaganja, medtem ko bo proizvodnja žaganega lesa manjša zaradi zmanjšanja sečnje. V pogledu plasmana izdelkov lesne industrije bo treba razvijati kakovost in razširjati izbiro.

10. Tekstilna industrija

Povečanje proizvodnje v tej stroki bo treba v perspektivi doseči prvenstveno s porastom produktivnosti dela, z boljšim koriščenjem obstoječih zmogljivosti, ki so bile v zadnjem času delno obnovljene, in z nadaljnjo izpopolnitvijo opreme. Tovarna pletenin Sežana je imela že do sedaj dokaj pester izbor svojih izdelkov, v bodoče pa bo treba asortiment izdelkov še povečati. Trikotažno konfekcijo bo treba obogatiti z različnimi okusnimi vzorci, z uporabo lažjega in finejšega materiala, med drugim tudi iz sintetičnih vlaken.

Fizični obseg proizvodnje bo naraščal povprečno letno za 13 %, tako da bo v letu 1965 proizvedeno predvidoma 65 ton trikotažne konfekcije. Vendar bo za dosego takšne proizvodnje treba vložiti okrog 30 milijonov dinarjev in to pretežno v obratu »Rašica« v Izoli. Pričakuje se, da bo večji del sredstev finansiralo samo podjetje iz svojih skladov.

11. Živilska industrija

Obseg proizvodnje živilske stroke naj bi porastel do leta 1965 za 86 % ali povprečno letno za 13,2 %. Pri podjetju »Delamaris« se pričakuje največji porast proizvodnje konzerviranih povrtnin, predvsem antipast, ribjih konserv in jušnega koncentrata ter okrog 500 ton novih proizvodov — hranil v prahu. Tovarna organskih kislin v Ilirski Bistrici bo na novo pričela s proizvodnjo nekaterih kislin, Mlekarna v Sežani pa s sintetičnimi lepili.

Proizvodi živilske industrije imajo v prehrani prebivalstva vedno večjo vlogo, zato bo še posebno pomembno usmerjanje živilske industrije na izdelavo raznih koncentratov.

Za uspešen razvoj živilske industrije bo potrebno večje sodelovanje s kmetijskimi organizacijami, zlasti v pogledu stalne preskrbe z ustreznimi surovinami.

Da bi dosegli predvideno proizvodnjo v živilski industriji, bo treba investirati za osnovna sredstva 1245 milijonov dinarjev, ki naj bi jih financirale predvsem gospodarske organizacije.

Število zaposlenih pa se v tej dejavnosti ne bo bistveno povečalo zaradi modernizacije proizvodnih postopkov; zato se računa, da bo produktivnost naraščala povprečno letno za okoli 14 %.

7. Kmetijstvo

Osnovna naloga pri nadaljnjem razvoju kmetijstva je usposobiti obstoječa kmetijska posestva za takšno proizvodnjo, s katero bodo ob razmeroma nizkih proizvodnih stroških dosegla visoke pridelke, kar naj bi jim omogočilo doseči tak finančni rezultat, da bodo lahko krila vse svoje obveznosti in ustvarjala lastna sredstva za finansiranje razširjene reprodukcije. Zato naj kmetijska posestva izpopolnjujejo organizacijo dela, skrbijo za zmanjšanje proizvodnih stroškov in povečujejo produktivnost dela. To pa bodo kmetijske organizacije uspele izvršiti le z uvajanjem sodobne tehnike in metod dela ob upoštevanju vseh sodobnih znanstvenih dognanj.

Z investicijsko politiko in drugimi ukrepi naj se zagotovi tak razvoj kmetijskih gospodarstev, da bodo mogla čimprej uspešno in racionalno izkoriščati vse obstoječe zmogljivosti in druge rezerve za povečanje proizvodnje. Ekonomske enote je treba uvajati v vseh kmetijskih organizacijah ter tako vezati osebne dohodke posameznikov na dosežene donose in skupen uspeh poslovanja. Nadaljnja naloga kmetijskih organizacij je vključevati nove zemljiške površine v socialistični sektor ob vzporedni krepitvi združnega sodelovanja s privatnimi kmetovalci.

Upoštevali naj bi specifične pogoje posameznih področij naj bi v gornjem delu okraja nadaljevali z razvojem živinoreje, medtem ko naj bi v obalnem področju dali glavno prioriteto povečanju vrtnin za neposredno potrošnjo, predelavo in izvoz.

Racionalna kmetijska proizvodnja je mogoča le na večjih zemljiških površinah, zato naj se povsod, kjer je potrebno, izvršijo arondacije in komasacije. Da bo vključevanje neobdelanih površin uspešno potekalo, naj občinski ljudski odbori zagotovijo pravočasno ureditev zemljiško-lastniških odnosov.

Upoštevali naj bi obseg neobdelanih površin in investicijska sredstva, ki bi se mogla zagotoviti v naslednjem obdobju, bi se lahko povečale zemljiške površine na družbenih posestvih za okoli 1600 ha njiv, 1100 ha travnikov ter 400 ha sadovnjakov in vinogradov, tako da bi bilo v družbenem sektorju leta 1965 okoli 5500 ha ali 16 % skupne obdelovalne površine v okraju. Ta odstotek bo v obalnem področju znatno višji kot v gornjih občinah. Poleg tega naj bi se povečal tudi obseg združnega sodelovanja z individualnimi proizvajalci. Občinski ljudski odbori naj za posamezna zaključena področja, kjer so dani pogoji za agrotehnične ukrepe na višji ravni, izdajo odloke o obvezni minimalni agrotehnik.

Težišče predvidenega proizvodnega sodelovanja naj bo v večji proizvodnji vrtnin in živinoreji.

Pri nadaljnjem investiranju je treba v večji meri upoštevati načelo rentabilnosti in vlagati sredstva predvsem v tiste objekte, ki zagotavljajo večji ekonomski učinek. Na družbenih posestvih je treba povečati skrb za stanovanja in ustanavljati obrate za družbeno prehrano, s čimer bi dosegli večjo stalnost delovne sile.

Družbena posestva bodo lažje reševala stanovanjske probleme, če bodo dobivala delavce iz neposredne okolice, razen tega pa se bo moralo povečanje proizvodnje doseči predvsem z uvajanjem mehanizacije in povečanjem produktivnosti.

Pričakujemo, da bo v letih 1961—1965 fizični obseg skupne kmetijske proizvodnje porasel povprečno letno za 10 %, v družbenem sektorju pa za 36 %.

Poljedelska proizvodnja naj se intenzivira zlasti v pridelovanju kvalitetne krme in vrtnin. Površine pod krmnimi rastlinami naj bi se povečale, medtem ko se predvideva še nadaljnje zmanjševanje površin pod žiti. Krmne rastline naj bi zavzele tretjino vseh površin, na družbenih posestvih pa polovico.

Razvoj živinoreje zahteva večjo proizvodnjo kvalitetne krme in nastilja. Proizvodnjo beljakovinskih krmil bo treba doseči z intenzivnejšim pridelovanjem lucerne, detelj in deteljno travnih mešanic, medtem ko bo proizvodnjo škrobnate krme treba doseči s povečanimi pridelki silažne koruze, krmnih mešanic in drugim.

Podnebne in talne razmere obalnega področja, ki so edinstvene v naši republiki, moramo izkoristiti predvsem za proizvodnjo vrtnin. Posebno skrb je treba posvetiti proizvodnji ranih vrtnin, ki bodo po času zorenja in sortimentih izpolnjevale tiste praznine, ki obstajajo v vrtnarski proizvodnji ostale Slovenije in po katerih je povpraševanje na inozemskih tržiščih. Zato naj se povečajo predvsem dosežanje količine ranih ter poznojesenskih in zimskih vrtnin. Ker pridobivanje vrtnin v privatnem sektorju stalno upada, je naloga družbenih posestev, da na svojih površinah organizirajo intenzivne vrtnarske obrate. Predvideva se, da bodo družbena posestva in kmetijske zadruge v letu 1965 pridelovale vrtnine na okoli 900 hektarih. Z uporabo kvalitetnih semen in pravočasnim izvajanjem potrebnih agrotehničnih ter varstvenih ukrepov naj se zagotovi nadaljnje povečevanje hektarskih donosov.

V vrtnarstvu je treba razširjati sorte, ki po svojih lastnostih najbolj ustrezajo zahtevam tržišča tako glede časa dozorevanja kot po kakovosti.

Prav tako je za posamezne poljščine zagotoviti redno letno izmenjavo semena, kar naj se uveljavi z odloki občinskih ljudskih odborov.

Da zagotovimo zadostne količine kvalitetnih semen, naj se organizira semenska služba za celotno področje. Semena posameznih poljščin naj se pridelujejo v področjih, ki imajo ugodne pogoje za obilne, stalne in kvalitetne pridelke. Semenska služba naj temelji na stimulativnih odkupnih cenah. Organizirajo naj se specializirani semenski obrati, ki bodo sposobni proizvajati semena po ustreznih proizvodnih cenah.

Potrošnja umetnih gnojil se bo še nadalje povečevala, vzporedno pa naj se doseže smotrnejša in skladnejša uporaba umetnih gnojil pri posameznih kulturah. Za pravočasno izvajanje vseh predvidenih agrotehničnih ukrepov naj se v znatni meri poveča mehanizacija zlasti traktorjev in priključkov. Posebej je treba zagotoviti rezervne dele za stroje in poskrbeti za kakovostne servisne usluge. Število traktorjev bi se povečalo od 140 v letu 1960 na okoli 190 v letu 1965. Sortiment priključkov naj bi bil mnogo bolj raznovrsten kot je bil doslej, da bo omogočil bolj vsestransko uveljavljanje mehanizacije pri posameznih delovnih procesih. Zagotoviti bo treba tudi, da se mehanizacija bolj racionalno izkorišča.

V teku naslednjega obdobja se bo zaradi izčrpanosti še nadalje zmanjševala rodnost starih nasadov ter bo zato treba v bodočem perspektivnem obdobju v okviru razpoložljivih sredstev nadaljevati z obnovo sadovnjakov. Nove nasade bo treba zasnovati na visoki proizvodnosti, istočasno pa tudi izboljšati proizvodnjo v obstoječih nasadih. Sedanja ekstenzivna proizvodnja daje nestalne pridelke z nizkim odstotkom prvorazrednega sadja. Taka pro-

izvodnja otežkoča trgovino s sadjem, kajti tudi predelovalna industrija zahteva kvalitetnejše sadje in se vse manj zadovoljuje z odpadnim sadjem. Večje količine sortiranega zlahtnega sadja bodo omogočile ustrežnejše cene, kar bo vzpodbujalo k nadaljnjemu urejanju novih nasadov.

Porast sadjarske proizvodnje temelji predvsem na predvideni proizvodnji, ki jo bodo dajali vsi do sedaj obnovljeni nasadi in v pogodbeno proizvodnjo zajeti sadovnjaki. Nasadi družbenih posestev naj bi v letu 1965 dali petino skupne sadne proizvodnje.

Predvideno je, da bo v Brkinih asaniranih in zajetih v proizvodno sodelovanje okoli 20.000 jablan in 10.000 češpljevih dreves. Stare in slaborodne nasade bo treba skrbno v skladu z obnovo intenzivnih nasadov. Pri tem bi zemljišča, ki niso primerna za intenzivno in sodobno mehanizirane nasade, prepustili za druge kulture.

Da bi dosegli predvideno raven sadjarske proizvodnje, je treba izvajati tudi ustrezno agrotehniko. Pri tem bo treba dati poseben poudarek izvajanju varstvenih ukrepov.

Nadaljnja obnova naj bo usmerjena na one okoliše, ki bodo pri sodobnem izkoriščanju talnih, klimatskih in ostalih pogojev dali tudi največje družbeno ekonomske koristi. V obdobju do leta 1965 naj bi obnovili skupno okrog 300 ha sadovnjakov, od tega 200 hektarov v Brkinih in 100 hektarov v obalnem področju. V tem obdobju bi bilo treba posvetiti večjo skrb tudi obnovi jagodovih nasadov.

V vinogradništvu se pričakuje, da bo v letu 1965 možno pridelati približno 13000 ton grozdja ali za 85 % več kot v letu 1960, ko je bil pridelek grozdja zaradi slabih vremenskih razmer precej nizek. V družbenem sektorju se pričakuje pridelek okoli 5400 ton grozdja. Da bi dosegli pričakovani obseg vinogradniške proizvodnje, bo treba izvršiti rekonstrukcijo nekaterih vinogradniških nasadov ter poleg moderne agrotehnike zagotoviti tudi intenzivno izvajanje vseh varstvenih ukrepov ob zadostni opremljenosti z vinogradniško mehanizacijo.

V naslednjem obdobju je predvidena obnova na površini 200 ha in to le v obalnem področju. Okoli 20 % od te obnove naj bi odpadlo na namizne sorte grozdja.

Izkušnje preteklih let narekujejo, da je treba pri nadaljnji obnovi posvečati več pozornosti dobri kakovosti sadik, zadostni strokovnosti ob saditvi, pripravi zemljišč in agromeliorativnim ukrepom ter samemu načinu vzgoje vinske trte.

V zvezi z močnejšim razvojem vinogradništva v družbenem sektorju je potrebno, da se v tem obdobju proučijo potrebe po nadaljnji razširitvi vinske kleti v Kopru in po potrebi izdelata ustrezna investicijska dokumentacija.

Glede na dosedanja in predvidena investicijska vlaganja se pričakuje, da se bo živinorejska proizvodnja do leta 1965 v primerjavi z letom 1960 povečala za 63 %. Najmočnejši porast živinorejske proizvodnje je predviden v perutninarstvu in govedoreji. Povečanje živinorejske proizvodnje temelji na:

— dograditvi perutninarske farme v Neverkah in graditvi novega objekta za proizvodnjo konzumnih jajc na Krasu;

— utrditvi in nadaljnjemu širjenju družbenih živinorejskih obratov;

— temeljiti selekciji obstoječe osnovne črede in nadaljnji selekciji mlade plemenske živine za prodajo in reprodukcijo;

— količinskem povečanju in kvalitetnem izboljšanju razpoložljive krmne baze;

— razširitvi umetnega osemenjevanja, ki naj bi zajelo v zasebnem sektorju okoli 85 % vseh krav, medtem ko naj bi bile na družbenih posestvih umetno osemenjevale vse krave.

Predvideva se, da se bo število živine do leta 1965 povečalo za 11 %, t. j. od 38500 glav v letu 1960 na približno 42700 glav v letu 1965. Delež družbenega sektorja bi ob koncu perspektivnega obdobja dosegel približno 18 % vsega staleža govedi, t. j.

7800 glav. Število krav in bregov junic bi se povečalo v družbenem sektorju za 1100 glav in sicer v glavnem iz lastne prireje, medtem ko bi število krav pri individualnih rejcih ostalo v glavnem na ravni leta 1960.

Predvideno povečanje števila govedi bo možno doseči z vzrejo zadostnega števila mlade plemenske živine, s povečanjem staleža goveje živine na družbenih posestvih, z razširitvijo selekcije, izboljšano živinorejsko službo in drugim.

V ožjem sežanskem področju, kjer že sedaj reajo visoko kvalitetno živino sivorjave pasme, bo imela poseben poudarek vzreja plemenske živine za izvoz v druga področja ter proizvodnja mleka.

Na vsem ostalem živinorejskem področju, ki obsega ves okraj razen obalnega področja, naj bi se živinorejska proizvodnja usmerjala v proizvodnjo mleka z vzoredno vzrejo mlade plemenske in klavne živine.

V obalnem predelu pa je potrebno najprej temeljito analizirati možnosti za rentabilno živinorejsko proizvodnjo in na osnovi tega postaviti smernice za živinorejo na tem področju.

Živinorejsko-veterinarski odsek pri kmetijski zbornici naj bi vršil strokovno pospeševalno službo v živinoreji. Ta odsek naj bi še nadalje izvajal selekcijo in kontrolo proizvodnosti z rodovništvom, organiziral vzrejo in promet plemenske živine ter kmetijskim organizacijam pomagal pri organizaciji lastne blagovne proizvodnje. Skrbeti bi moral za zdravstveno zaščito vseh vrst živali pred kužnimi, zajedavskimi in vzrejnimi boleznimi.

Mlada živina se bo predvidoma pitala v dveh pitališčih v ilirsko-bistriškem področju, v pitališču v Prestranku in pri ŽPK Postojna s skupno proizvodnjo okoli 2300 telet v letu 1965.

Prav tako predvidevamo, da bo v letu 1965 vzrejenih na kmetijskih družbenih posestvih 400 plemenskih krav in telic za prodajo. Privatni proizvajalci naj bi v proizvodnem sodelovanju vzredili 1.500 plemenskih telic in krav rodovniškega porekla. Pri skupnem številu približno 15000 krav molznic bi znašala skupna količina proizvedenega mleka v letu 1965 36 milijonov litrov. To bo doseženo le pri povečanju povprečne molznosti od 2000 litrov v letu 1960 na 2400 litrov v letu 1965.

Povečala naj bi se tudi proizvodnja prašičev v družbenem sektorju. Poleg pitališča v Sežani in pri perutninarski farmi »Kras« v Neverkah nameravata tudi zadrugi v Postojni in Ilirski Bistrici organizirati pitališča, ki bodo izkoriščala odpadke lokalnih živilsko-predelovalnih obratov. Glede plemenjakov je težnja, da bi postali vsi plemenski merjasci družbena lastnina, s čimer bi lahko pravilneje uravnavali smer celotne prašičerejske proizvodnje. V pasemskem sestavu naj bi prevladovali prašiči belih pasem mesnatega tipa. V tem obdobju bo dokončno zgrajena perutninarska farma v Neverkah, ki bo za trg proizvajala letno okoli 1 milijon brojlerjev, 10 milijonov jajc ter dobavljala bodočim perutninarskim farmam enodnevnice piščance in jarčice. Poleg tega se pričakuje, da bo zgrajen na Krasu še en perutninarski objekt z zmogljivostjo 100.000 nesnic za proizvodnjo konzumnih jajc.

V prihodnjem obdobju naj bi se intenzivneje razvijalo tudi čebelarstvo, ki igra važno vlogo pri pravilnem opraševanju sadnega drevja. Poleg tega je po medu tudi izredno veliko povpraševanje.

Da bi se izboljšala preskrba predelovalne industrije in potrošnih središč z ribami, naj bi se ulov rib povečal na okoli 2600 ton v letu 1965. Delno povečanje števila ladij in nadaljnja modernizacija naj bi omogočili, da bi se povprečen ulov rib na ladjo povečal od 7 vagonov v letu 1960 na 9 vagonov v letu 1965.

V razdobju 1961—1965 se predvideva za razvoj kmetištva 5.5 milijarde dinarjev investicij ali 1.1 milijarde dinarjev povprečno letno, kar je za 44 % več kot v letih 1957—1960. Predvidena investicijska sredstva so namenjena predvsem za graditev objektov,

ki so nujno potrebni za dograditev in usposobitev obstoječih družbenih posestev za rentabilno proizvodnjo.

Največja investicijska sredstva so predvidena za razvoj perutninarstva in za ureditev vrtnarij.

V tem obdobju naj bi bili dograjeni pregradi v Kubeđu in Vanganelu, da bo tako zagotovljena voda za namakanje. Hidro- in agromelioracije naj bi se izvršile v Sečoveljski dolini, Pradisolu, Postojni in Ilirski Bistrici na skupni površini približno 1340 ha.

Sredstva, ki so predvidena za nabavo živine, naj bi omogočila povečanje osnovnega živalskega fonda na družbenih posestvih, in sicer za približno 2400 glav. Da bi dosegli nakazano povečanje, bo treba vzrediti iz lastne vzreje 1100 krav in brejih junic. V skladu s predvideno nabavo živine in večjim obsegom pitanja je treba zagotoviti najracionalnejše izkoriščanje že obstoječih kapacitet in zagotoviti izgradnjo hlevov s skupno zmogljivostjo okoli 3000 stojišč.

Znatna sredstva so predvidena za nabavo kmetijske mehanizacije. Prav tako je v predvidenih investicijah zajeta postavitev senikov, silosov, lop za kmetijske stroje in zgraditev najnujnejših poti na družbenih posestvih.

V socialističnem sektorju je predvideno povečanje proizvodnje na obeh kmetijskih kombinatih in na kmetijskih posestvih, ki se formirajo v združenem sektorju, vključno perutninarsko farmo in ribištvo, povprečno letno za 36 %.

Da bi kmetijske organizacije dosegle predvideno povečanje, je potrebno, da izpolnijo sledeče osnovne naloge:

— izvršijo temeljito selekcijo obstoječe osnovne črede ter z načrtnim vzrejnim delom povečajo povprečno molznost od 2.500 na 3.400 litrov;

— s hidro- in agromelioracijami usposobijo sedaj malo produktivne obdelovalne površine za visoke in kvalitetne pridelke;

— z arondacijami in komasacijami zmanjšajo sedanjo veliko razparceliranost in ustvarjajo čim večje zemljiške komplekse, ki so osnova za ekonomično mehanizacijo delovnih procesov;

— nadaljujejo s postopnim vključevanjem novih zemljišč, tako da bi imela v letu 1965 skupno s pašniki in senošetmi 10.700 ha površin;

— za obdelavo vseh teh zemljišč bo treba ustanoviti tudi nove obrate v okviru že obstoječih kombinatov ali zadrug;

— izdelajo naj osnovne načrte, s katerimi se določi gospodarsko središče novih obratov, tako da se bo že od vsega začetka pristopilo k njihovi načrti in najbolj smotrni izgradnji.

Kmetijske zadruge naj še nadalje osredotočijo svojo dejavnost na širjenje lastnih posestev ter na krepitev proizvodnega sodelovanja, od ostalih dejavnosti pa razvijajo le one, ki so v povezavi z njihovo osnovno vlogo in nalogami.

Vrtnarska proizvodnja, delo v živinorejskih obratih in sodobnih intenzivnih nasadih, vse večja stopnja mehanizacije proizvodnih procesov zahtevajo strokovno usposobljene in specializirane delavce. Zato naj družbena posestva in kmetijsko-gozdarska zbornica posvečajo vzgoji strokovnega kadra veliko pozornost. V ta namen naj se organizirajo centri za izobraževanje kmetijskih delavcev.

Kmetijsko-gozdarska zbornica naj še tesneje sodeluje s kmetijskimi organizacijami in jim nudi potrebno pomoč ter posveti vso pozornost proučevanju tekoče problematike v kmetijstvu.

8. Gozdarstvo

Iz sedanjega stanja gozdov se ugotavlja, da je v naslednjih letih treba postopno zmanjševati sečnjo iglavcev, istočasno pa povečevati sečnjo listavcev, če hočemo vskladiti sečnjo s proizvodno zmogljivostjo gozdov in doseči v gozdovih čimprej takšno stanje, po katerem bo omogočen največji donos gozdnega zemljišča po količini in kvaliteti. Da se to doseže, bo treba poleg nižje sečnje tudi vsa gojitvena

dela usmerjati tako, da se bo izboljševala struktura gozdov v korist iglavcev kot kvalitetnejše drevesne vrste. Ker nadaljnji razvoj gospodarstva zahteva večje količine lesa, bo treba povečati proizvodnjo lesa tudi z ureditvijo ustreznih gozdnih nasadov.

Večanje zmogljivosti v lesni industriji bo v perspektivi nujno vskladiti z lastno surovinsko bazo, upoštevajoč pri tem zlasti boljše koriščenje lesnih odpadkov.

V družbenem sektorju gozdarstva je treba še nadalje uvajati mehanizacijo za potrebe izkoriščanja in gojenja gozdov ter organizirati ekonomičnejše procese dela ob upoštevanju sodobne tehnike.

Kmetijske zadruge naj razvijajo z zasebnimi proizvajalci razne oblike skupnega gospodarjenja z gozdovi. Takšno sodelovanje bo uspešno le, če bo zasnovano na ekonomski zainteresiranosti tako zasebnih proizvajalcev kot zadrug.

Skupen obseg sečnje naj bi se po posameznih vrstah lesa gibal takole (v 000 bruto m³):

	1960	1965	Indeks 1960 1965
Skupna sečnja	165,9	157,1	95
— iglavci	93,5	73,0	78
— listavci	72,4	84,1	116

Na podlagi takega razvoja sečnje bi sekali v osnovnih gozdovih v letu 1965 povprečno 72 % od prirastka, od tega pri iglavcih 59 % in pri listavcih 90 %. Pri sedanjem stanju gozdov iglavcev in predvidenih razpoložljivih investicijskih sredstvih za intenzivno pogozdovanje v osnovnih gozdovih je takšen odstotek sečnje nujno potreben, kajti v nasprotnem primeru se bo še nadalje povečeval vdor bukve v iglaste sestoje.

Blagovna proizvodnja se bo zaradi manjše sečnje iglavcev deloma zmanjšala, medtem ko se bodo posamezni sortimenti listavcev povečali.

V obdobju 1961 do 1965 naj bi se povprečna letna vlaganja za gojenje gozdov povečala za 19 %.

V okviru gojenja obstoječih gozdov se predvideva povečanje negovalnih del in večji obseg melioracij degradiranih gozdov in grmišč, nadaljevat pa je treba tudi s pogozdovanjem in urejevanjem gozdov.

V tem obdobju naj se izdelajo ureditveni elaborati za privatni sektor, kar je osnovni pogoj za postopno uvajanje strokovnega gospodarjenja v teh gozdovih.

Obseg varstva gozdov naj bi se še nadalje večal predvsem zato, ker postaja ta dejavnost preventivni ukrep za čuvanje gozdov, zlasti novo pogozdenih površin, pred pašo, ki jo je treba iz gozdov čimprej izločiti.

V obalnem področju je treba gozdno-gojitveno dejavnost usmerjati na čim hitrejšo ozelenitev obmorskih mest, turističnih središč in okolice. Zato je potrebno, da se čimprej izdelata ustrezni program pogozditvenih del za obalno področje.

K finansiranju predvidenih del bo treba prirediti v večji meri sredstva zainteresiranih organizacij in komun.

Da bi se sredstva, ki se stekajo v občinske gozdne sklade, čimbolj racionalno koristila, naj občine proučijo možnost formiranja medobčinskih gozdnih skladov.

Struktura investicij v osnovne gozdove bi se nekoliko spremenila. V celoti bodo skupna sredstva za investicije manjša, predvsem zaradi izpada republiških dotacij za pogozdovanje Krasa. Investicije za osnivanje intenzivnih nasadov se bodo precej povečale, in sicer za ureditev nekaj nad 100 ha. V tem obdobju naj bi se zgradilo tudi okoli 13 km novih gozdnih cest.

V okviru gradnje gozdnih stavb je predvidena predvsem gradnja logarnic. Povečala se bodo tudi vlaganja za mehaniziranje del pri izkoriščanju gozdov.

Vprašanje obrambnih ukrepov pred hudourniki in erozijo, ki direktno ali indirektno ogrožajo že meliorirana zemljišča in komunikacije, naj skušajo rešiti zainteresirane gospodarske organizacije skupaj z občinskimi ljudskimi odbori.

Ker se z ukinitvijo republiškega in okrajnega gozdnega sklada občutno zmanjša možnost nadaljevanja pogozdovalnih del na Krasu, bo potrebno, da občine v sodelovanju z Gozdnim gospodarstvom v Postojni, ki je prevzelo skrb nad temi deli, prispevajo iz svojih proračunov za te namene večja sredstva kot do sedaj.

9. Gradbeništvo

Osnovna naloga gradbene operative v perspektivnem obdobju je njena preusmeritev na sodobne metode in načine izvajanja gradbenih del. To bo treba doseči s povečanjem in izboljšanjem mehanizacije, z uporabo sodobnih materialov in tipiziranih elementov in s postopnim prehajanjem na industrijski, to je montažni in polmontažni način gradnje, kjerkoli so pogoji za to. Hkrati je potrebno, da gradbena podjetja izboljšujejo in izpopolnjujejo organizacijo dela ter da povečajo produktivnost dela s še bolj spodbudnimi načini nagrajevanja in z intenzivnejšo vzgojo kadrov. Tudi komune naj bi vplivale na razvoj gradbeništva z dokončanjem urbanističnih načrtov in izdelavo zazidalnih načrtov, s čimer bodo zlasti pripomogle k načrtnejši, ekonomičnejši in bolj pospešeni stanovanjski izgradnji. Zagotoviti bo treba tudi večje sodelovanje in povezavo med investitorji, projektanti, izvajalci gradbenih del in proizvajalci gradbenega materiala. Posebno skrb bo treba posvetiti tudi razvoju obrtnih podjetij gradbene stroke ter razširitvi obstoječih in ustanavljanju novih stranskih obrtnih obratov pri gradbenih podjetjih.

Na podlagi predvidenega porasta investicij in njihove strukture se pričakuje v perspektivnem obdobju povečanje obsega gradbenih del za 70 % oziroma za 11,1 % povprečno na leto. Hkrati s takim porastom se bo predvidoma spremenila tudi struktura gradenj v korist graditve objektov družbenega standarda. Pri tem naj bi se povečalo število zaposlenih letno povprečno za 4,6 %, kar pomeni, da se pričakuje povprečno letno naraščanje produktivnosti za 9 %. Da bi se to doseglo, bo treba:

1. poskrbeti, da se izboljša organizacija dela; upajati spodbudnejše oblike nagrajevanja, zlasti nagrajevanja po ekonomskih enotah; omejiti fluktuacijo delovne sile z izboljšanjem življenjskih in delovnih pogojev gradbenih delavcev, kakor na primer z graditvijo stanovanj za te delavce in z izboljšanjem higiensko-tehnične zaščite pri delu, nadaljevati z vzgojo strokovnih kadrov z rednim šolanjem, zlasti pa z masovnim in hitrim priučevanjem na delovnem mestu;

2. izboljšati tehnično opremljenost gradbenih podjetij s tem, da se investira v to dejavnost v teku perspektivnega obdobja okoli 500 milijonov dinarjev v osnovna sredstva, in sicer zlasti za nakup mehanizacije. S temi investicijami bo predvidoma koeficient mehanične opremljenosti naših gradbenih podjetij dosegel republiško povprečje. Glavni napor pa morajo biti usmerjeni tudi k čim racionalnejši uporabi mehanizacije, k čemur lahko pripomore v znatni meri združevanje gradbenih podjetij in kooperacija pri nabavi in uporabi velike opreme.

Računa se, da bodo v perspektivnem obdobju domača gradbena podjetja izvršila nad dve tretjini vseh gradbenih del v okraju nasproti polovici v dosedanjem obdobju. Relativno naj bi se zmanjšal tudi obseg gradbenih del, ki jih opravljajo investitorji sami v lastni režiiji. V skladu z načeli smotrne delitve dela naj bi se režijska gradbena dejavnost omejila le na specializirane gradbene skupine, ki trajno opravljajo določeno gradbeno dejavnost pri negradbenih podjetjih.

10. Promet

Splošne smernice

Glede na pričakovani nadaljnji porast proizvodnje in potrošnje bodo morala prometna podjetja v letih 1961—1965 zagotoviti še hitrejši in učinkovitejši blagovni prevoz ter boljše pogoje za potniški in tranzitni promet. Za boljše opravljanje teh storitev bodo potrebna poleg ekonomičnejšega izkoriščanja obstoječih zmogljivosti tudi večja vlaganja za rekonstrukcijo in modernizacijo prevoznega parka in druge opreme. Reorganizacija zlasti železniškega in PTT prometa ter cestne službe naj bi pripomogla k hitrejšemu razvoju teh dejavnosti v perspektivi. Še posebno skrb pa bo treba posvetiti nadaljnji gradnji in razvoju pristanišča.

Skupne prometne storitve bodo v letu 1965 v primerjavi z letom 1960 predvidoma porastle za 72 odstotkov, družbeni proizvod pa za 70 %. Na delno poslabšanje strukture delitve dohodka bo predvsem vplivalo povečanje stroškov za investicijsko vzdrževanje v pomorstvu in železnici ter povečanje cen goriva in maziva.

Po posameznih prometnih dejavnostih se v letih 1961—1965 računa naslednje povečanje obsega prometnih storitev:

	Indeksi	Povprečno letno povečanje v %	
	1965-1960	1957-1960	1961-1965
promet skupaj	172	20,8	11,5
blagovni promet	177	23,8	12,1
potniški promet	140	8,4	7,0
železniški promet	120	3,1	3,7
pomorski promet	205	36,2	15,4
javni cestni promet	197	32,5	14,5
PTT promet	209	10,5	15,9

Za realizacijo predvidenega porasta prometnih storitev bo treba povečati število zaposlenih za okoli 25 %, vendar bo naraščanje počasnejše, kakor je bilo v preteklem obdobju, kar pomeni, da bi morala produktivnost dela v prihodnjih petih letih naraščati povprečno letno za okoli 6,3 %. Povečati bo treba investicijska vlaganja od sedanjega letnega povprečja 2.978 milijonov na 3.791 milijonov din. Razen teh investicij so do leta 1965 predvidene še investicije pri Železniško-transportnem podjetju v Postojni in za začetek gradnje železniške proge Podgorje—Koper.

Hiter porast prometa bodo narekovali v prihodnjem obdobju predvsem tile razlogi: porast pristaniškega tovarnega prometa, povečanje blagovne proizvodnje, porast števila prebivalcev, povečanje blagovne izmenjave z inozemstvom, povečanje tranzitnih uslug ter porast turističnega prometa.

Železniški promet

Osnovna sredstva železniškega prometa v okraju Koper so zelo izrabljena, saj sedanja vrednost predstavlja le približno 40 % osnovne vrednosti. Glede na predvideni porast blagovnega prometa in potniškega železniškega prometa se pričakuje, da bodo povprečna letna vlaganja v prihodnjem obdobju za razvoj železniških naprav večja, kakor so bila v preteklem obdobju.

Za boljše izkoriščanje osnovnih sredstev in povečanje dohodka naj Železniško-transportno podjetje Postojna poveča predvsem inozemski tranzit, izboljša sistem nagrajevanja, skrbi za večanje rentabilnosti posameznih dejavnosti in prog ter skrbi za postopno vsklajevanje tarif in povečanje amortizacijske stopnje za vozila.

Investicijska sredstva bo treba usmeriti predvsem za nakup elektrolokomotiv, tovornih in potniških voz ter za razširitev železniškega vozlišča v Divači in nakup strojne opreme za skladišče v

Sežani. S sredstvi za investicijsko vzdrževanje pa bo treba predvsem pospeševati obnovo prog in jih usposablјati za večje hitrosti ter za izboljšanje varnosti prometa.

V zvezi z izgradnjo koprškega pristanišča naj bi se v tem obdobju pripravila ustrezna dokumentacija in izvršila vsa pripravljala dela za začetek gradnje železniške proge Podgorje—Koper.

Predvidena so tudi večja sredstva za strokovno vzgojo kadrov. V letih 1961—1965 bo predvidoma obiskovalo različne tečaje okoli 750 zaposlenih, 30 slušateljev pa bo diplomiralo na raznih železniških srednjih in višjih šolah. Razen tega bo podjetje stipendiralo letno približno 20 dijakov na srednjih strokovnih šolah.

Pomorstvo

»Splošna plovba« ima v svojem sestavu nekaj ladij, ki so zastarele in iztrošene. Zato je predvidena odprodaja okoli 10.000 BRT tega ladjevja in nakup večjega števila novih sodobnejših ladij za dolgo in obalno plovbo. Ob koncu leta 1965 naj bi znašala nosilnost trgovskega ladjevja tega podjetja okoli 180.000 DWT ali 28 % več kakor v letu 1960. Podjetje ima program, v katerem predvideva nabavo 8 linijskih in 3 tramperske ladje ter 6 ladij za obalno tovorno plovbo. Z realizacijo tega programa bo povečalo zmogljivosti za okoli 50 % v primerjavi z letom 1960.

Z modernejšimi in hitrejšimi ladjami ter s preusmeritvijo v pretežni meri na linijsko plovbo bo mogoče doseči znatno boljše koriščenje zmogljivosti in kvalitetnejše prevoze, s tem pa bo tudi naraščala ekonomičnost poslovanja in produktivnost dela. Malo obalno plovbo pa bo treba tako organizirati, da bo rentabilna in da bo zadoščala potrebam po blagovnem prevozu ter potniškem in turističnem prometu.

Za pridobivanje kadrov bo že v letu 1962 zgrajen pomorski šolski center v Piranu. V prihodnjem obdobju bo treba posvečati vso pozornost zlasti pridobivanju vodilnih strokovnjakov za ladje dolge plovbe.

Prva etapa operativne obale koprškega pristanišča v doližni 400 metrov bo predvidoma dograjena v letu 1962. Graditev obale naj bi se v naslednjih letih še naprej intenzivno nadaljevala. Vzporodno z gradnjo operativne obale je predvidena izgradnja okoli 37.500 m² zaprtih in 30.000 m² odprtih skladišč. Ob takem povečanju pristaniških zmogljivosti bi dosegel pristaniški promet v letu 1965 okoli 500.000 ton ali za 253 % več kakor leta 1960. Da bi se lahko zagotovila nadaljnja izgradnja pristanišča in začetek gradnje železnice, je v tem obdobju predvidena postopna osušitev Škocjanskega zaliva ob predhodni preložitvi izliva reke Badaševce. V pristanišču je predvidena tudi izgradnja hladilnice, ki bo omogočila promet okoli 70.000 ton južnega sadja na leto, nadalje izgradnja celic za dezinfekcijo, dezinfekcijo in umetno dozorevanje sadja z letno zmogljivostjo okoli 100.000 ton. Pospešiti bi bilo treba tudi gradnjo drugih obratov za predelavo in obdelavo raznih uvoznih proizvodov.

Pospeševanje ter razvoj raznih predelovalnih in drugih dejavnosti, povezanih s pomorstvom, so še posebnega pomena za razvoj gospodarstva okraja. Zato bi bilo treba v perspektivi razvijanju in utrjevanju teh dejavnosti posvetiti večjo skrb s tem, da se domača podjetja, zlasti lokalna, bolj vključujejo v razvoj pomorskega gospodarstva. Pri nadaljnjem razvijanju in izkoriščanju vseh pristaniških dejavnosti bo treba delati na tem, da pride čimprej do ustanovitve carinsko proste cone, za katero obstajajo že sedaj ustrezni ekonomski in drugi pogoji. Zaradi močnejšega uveljavljanja in porasta pristaniškega prometa pa postaja vse bolj nujna tudi gradnja železnice Podgorje—Koper.

Predvideni porast turizma in naraščajoče potrebe po razbremenitvi nove operativne obale narekujejo, da se v prihodnjem obdobju opravijo nekatera manjša dela v starih pristaniščih in da se zgradi pomol pri kopališču »Turist« v Ankaranu. S prenosom pristojnosti vzdrževanja obal na občinske ljudje odbore bodo morale obalne komune povečati skrb za boljše vzdrževanje in urejanje obalnih naprav.

Cestno omrežje

Hitro naraščanje avtomobilskega prometa, zlasti turističnega, zahteva nadaljnje izboljšanje in modernizacijo cestnega omrežja. Poseben problem predstavlja rekonstrukcija in vzdrževanje makadamskih cest, katerih je v okraju še vedno okoli 72 %, in sicer 34 % pri cestah II. reda, 79 % pri cestah III. reda in 74 % pri cestah IV. reda. Dosedanja razpoložljiva sredstva za vzdrževanje cest v našem okraju pa so bila znatno pod predpisanimi normativi.

Realizacija programa za rekonstrukcijo in modernizacijo cest v okraju bo terjala v prihodnjih petih letih 1500 milijonov dinarjev. S temi sredstvi naj bi se modernizirale predvsem tiste ceste, ki imajo največje obremenitve in so najbolj pomembne za povezavo večjih ekonomskih območij, in turistično pomembne ceste (na primer rekonstrukcija ceste Postojna—Senožeče, Divača—Štanjel, Ilirska Bistrica—Podgrad in drugih).

Občinski ljudski odbori pa naj posvetijo večjo skrb obnovi in vzdrževanju cest IV. reda in drugim cestnim napravam s svojega področja. Podjetje »Slavnik« v Kopru naj bi skupaj z ostalimi koristniki avtobusne postaje v Kopru in občinskim ljudskim odborom v tem obdobju postopno uredilo novo avtobusno postajo, ker sedanja ne ustreza naraščajočemu prometu.

Javni cestni promet

V perspektivnem razdobju se predvideva, da se bo povečal obseg blagovnih prevozov v javnem cestnem prometu za 100 % in v potniškem za okoli 94 %. Da bi se lahko dosegel predvideni obseg, zlasti pomorskih storitev, bo treba še nadalje povečevati prevozni park in posvečati večjo skrb vzdrževanju ter boljšemu izkoriščanju vozil. Nosilnost tovornih vozil naj bi se v petih letih povečala za nekaj nad 600 ton ali za 76 %. Število sedežev na avtobusih pa naj bi se povečalo za okoli tisoč ali za 63 %. Za povečanje predvidenih zmogljivosti in za modernizacijo bodo podjetja vložila nekaj nad 3 milijarde dinarjev, od tega štiri petine iz lastnih sredstev. Pri vzpostavljanju novih potniških linij je težiti za tem, da se omogočijo redne zveze tudi tistim krajem, ki jih do sedaj še niso imeli. Da bi se čimbolj zadostilo potrebam po blagovnem prevozu, naj se proučijo možnosti združevanja prevoznih zmogljivosti. V sodelovanju s komunami pa naj se pritegnejo za prevoz iz pristanišča in železniških postaj tudi vozila gospodarskih organizacij, ki opravljajo režijske prevoze in niso polno izkoriščena.

Do leta 1965 se bo predvidoma povečalo število zaposlenih za 27 %, od tega vozno osebje za 15 %. Vzporodno s tem naj se izpopolni visokokvalificiran kader v upravah podjetij.

Zmogljivosti avtomehaničnih, zlasti pa servisnih delavnic, zaostajajo za porastom motorizacije. Zaradi tega naj bi pristopili k združevanju sredstev in h gradnji samostojne mreže avtomehaničnih delavnic, v katere bi lahko podjetja javnega cestnega prometa vključila svoje že obstoječe zmogljivosti.

PTT promet

Dosedanji razvoj PTT službe je na koprskem področju precej zaostajal za potrebami gospodarstva in prebivalstva, zlasti v pogledu telefonskega in telegrafskega prometa. V letu 1960 je bilo na

območju okraja samo 1430 telefonskih aparatov ali le okoli 4 % od celotnega števila v naši republiki, teleprinterjev pa samo 1,3 %, medtem ko avtomatizacija telefonske mreže ni obstajala.

Nadaljnji razvoj PTT prometa bo temeljil na modernizaciji in avtomatizaciji. V prihodnjem obdobju je v te namene predvidenih nad milijardo dinarjev ali 240 % več kot v obdobju 1957—1960. Predvideno je povečanje števila telefonskih aparatov za 100 %, število teleprinterjev pa za 118 %. V Kopru naj bi se že v prvi polovico perspektivnega obdobja montirala avtomatska telefonska centrala. Za pošte v drugih večjih središčih pa je predvidena postavitve teleprinterjev.

Medkrajevne telefonske zveze bodo izboljšane s položitvijo medkrajevnih kablov Pivka—Rijeka in Koper—Piran—Portorož, s položitvijo koaksalnega kabla Kozina—Koper ter z montiranjem visokofrekvenčnih in telegrafskih kanalov na relaciji Koper—Postojna.

Za izboljšanje poštne službe med posameznimi središči bo tudi uveden prevoz pošte s poštami avtobusi. Na podlagi predvidenega razvoja gospodarstva in razširitve PTT naprav se pričakuje, da se bo promet do leta 1965 podvojil. Največji porast pa bo dosežen pri telefonskih pogovorih in telegramih.

11. Trgovina

Predvideni razvoj gospodarstva, zlasti turizma, povečanje kupne moči prebivalstva ter drugih oblik potrošnje zahtevajo nadaljnjo krepitev materialne tehnične osnove trgovine in prilagajanje njenih organizacijskih oblik zahtevam proizvodnje in potrošnje.

Skupni obseg blagovnega prometa bo predvidoma naraščal povprečno letno za 10 %. Promet trgovine na drobno naj bi naraščal povprečno letno za 12 %, promet trgovine na debelo pa za 8 %.

V naslednjem obdobju naj se trgovska podjetja na drobno še bolj preusmerijo na neposredne nakupe pri proizvodnih podjetjih, trgovinska podjetja na debelo pa bi morala nuditi detajlistom večjo izbiro blaga ter se še bolj preusmeriti na oskrbovanje ostalih večjih potrošnikov.

Sedanje stanje trgovske mreže, ki zaostaja za potrebami, ter povečanje blagovnega prometa zahteva povečanje prodajnih zmogljivosti trgovine na drobno ter uvajanje sodobnejših oblik postrežbe in izboljšanje izbire blaga, kar bo treba doseči z naslednjimi ukrepi:

— z novogradnjami in preureditvami je potrebno povečati površino prodajnega prostora letno za okoli 1000 m²;

— v večjih mestnih središčih je treba proučiti možnost za ustanavljanje veleblagovnic in v večjem obsegu preiti na specializacijo posameznih prodajaln. V prehrabeni stroki je treba pospešiti gradnjo samopostrežnih trgovin;

— boljšo preskrbo bo treba zagotoviti zlasti tudi v turističnih krajih, predvsem v sezoni;

— treba bo modernizirati trgovsko mrežo na podeželju in izboljšati preskrbo prebivalstva z industrijskim blagom. V manjših krajih je potrebno prilagoditi način prodaje krajevnim potrebam (uvajati ambulantno trgovino — prodajo enkrat tedensko in podobno);

— prodajne zmogljivosti bo treba povečati tudi z večjim uvajanjem trgovin z neprekinjenim obratovanjem in s prodajo na stojnicah, še posebno pride to v poštev v času turistične sezone in ob velikem povpraševanju;

— treba bo izboljšati prodajno tehniko, ki zaostaja za doseženo stopnjo razvoja v proizvodnji. Hkrati z uvajanjem samopostrežnih trgovin in veleblagovnic bo potrebno izboljšati in modernizirati prodajno tehniko v obstoječih prodajalnih prehrabnega in industrijskega blaga. Z uvajanjem sam izbire v teh prodajalnah naj bi se znatno izboljšala postrežba in asortiman blaga in povečal promet na zaposlenega;

— povečanje prodajne zmogljivosti in izboljšanje postrežbe bo potrebno doseči z modernizacijo opreme v obstoječih prodajalnah;

— v trgovini na drobno je treba čimprej organizirati močnejša podjetja z večjim številom prodajaln ne glede na meje komun. Pri tem pa je potrebno skrbeti, da se podjetja združujejo po sorodnih strokah in da se zlasti v večjih krajih posamezne prodajalne čimbolj specializirajo. To naj bi prispevalo k bolj rentabilnemu poslovanju in hkrati zagotovilo boljše in ekonomičnejše posredovanje blaga potrošniku;

— občinski ljudski odbori naj na svojih območjih tudi v bodoče omogočajo ustanavljanje prodajaln industrijskim in drugim gospodarskim organizacijam;

— poskrbeti bo treba za boljšo oskrbo trga s kmetijskimi pridelki. Kmetijske zadrage bodo morale skrbeti za boljše posredovanjih svojih in odkupljenih kmetijskih pridelkov potrošnikom. Bolj se bodo morale povezovati s preskrbovalnimi podjetji in razširiti pogodbene dobave tudi na drobne kmetijske pridelke. Kmetijske zadrage in posestva naj izboljšajo oskrbo in založenost trga s kmetijskimi pridelki tudi z organizacijo prodaje na stojnicah, zlasti v času turistične sezone. Ob velikih ponudbah pa naj pristopijo kmetijske organizacije k določanju maloprodajnih cen s primernim rabatom in na ta način omogočijo prodajo svojih pridelkov čim širšemu krogu potrošnikov. V čim večji meri naj se uveljavi prodaja blaga po kvaliteti. V širšem obsegu je treba uvajati prodajo kmetijskih pridelkov tudi v trgovinah z živili, zlasti v samopostrežnih trgovinah. Za normalno in dobro preskrbo trga s kmetijskimi pridelki v obalnem področju bo potrebno izboljšati prodajno mrežo preskrbovalnega podjetja. Pri tem bodo morali dati vso pomoč občinski ljudski odbori obalnega področja in trgovinska zbornica;

— trgovska podjetja na debelo se bodo morala tudi v bodoče razvijati v smeri specializacije. V naslednjem obdobju bodo še nadalje potrebni detajlisti s pravico prodaje na debelo, vendar pa bo njihov delokrog grosiranja omejen na ožje območje;

— pospeševati bo treba uvajanje rabatnega sistema, pri katerem odredajo maloprodajne cene že sami proizvajalci. To bo pripomoglo k večji preusmeritvi detajlistov na neposredne dobave pri proizvajalcih. Uvajanje rabatnega sistema za prehrabene proizvode pa terja, da se do sedaj priznane marže vskladijo z dejanskimi stroški posredovanja;

— skrbeti bo treba za vzgojo trgovskega kadra. To naj bi omogočila tudi izgradnja šolskega centra za trgovsko stroko v Izoli.

V preteklem obdobju je modernizacija trgovine in povečanje zmogljivosti v trgovini, zlasti v trgovini na drobno, precej zaostajala za potrebami povečanja blagovnega prometa. Zaradi tega se predvidevajo v naslednjem obdobju znatno večje naložbe, ki naj zagotovijo skladnejši razvoj te panoge z ostalimi panogami gospodarstva. Investicijska sredstva bo potrebno usmeriti v prvi vrsti za povečanje zmogljivosti trgovske mreže predvsem za gradnjo in modernizacijo trgovin v mestnih središčih in turističnih krajih ter za povečanje skladiščnega prostora. Razvoj pristanišča v Kopru in povečani promet blaga, ki se predvideva, pa še posebej zahteva pospešeno gradnjo skladiščnega prostora v tej luki po sistemu javnih skladišč za industrijske proizvode in za južno sadje.

Trgovinska zbornica in občinski ljudski odbori naj posvečajo vso skrb razvoju trgovine. Zagotovijo naj, da se sredstva, ki se stekajo iz trgovine v lokalne družbene sklade, vračajo za povečanje zmogljivosti trgovske mreže.

V skladu s splošno politiko stabilizacije razmer na tržišču naj občinski ljudski odbori v okviru danih pristojnosti in pooblastil še naprej skrbijo za pravilno vsklajenost cen na svojem območju. Da

bi se preprečilo neupravičeno dviganje cen, bo potrebno, da občinski ljudski odbori poostrijo kontrolo nad cenami in odločno ukrepajo.

Izvoz — uvoz

Predvideva se, da bo v naslednjem perspektivnem obdobju porasel skupni izvoz blaga s področja okraja povprečno letno za okoli 23 % in bo znašal letni blagovni izvoz ob koncu perspektivnega razdobja okoli 11 milijard deviznih dinarjev (dolar 750 dinarjev).

Največji porast izvoza se predvideva v industriji, in sicer v kovinski stroki (izvoz motorjev za čolne, mopedov ter sestavnih delov motorjev), v prehrambeni stroki (izvoz ribjih konserv) ter v lesni industriji (izvoz finalnih izdelkov, lesenitnih plošč in plemenitega furnirja).

V kmetijstvu se bo spričo povečane vrtnarske dejavnosti povečal izvoz ranega sadja in zelenjave. Pospeševati pa bo treba tudi izvoz živine, perutnine in vina.

Da se poveča dotok neblagovnih deviz, je potrebno pospeševati inozemski turizem ter izvoz prometnih uslug v cestnem in pomorskem prometu, za kar obstajajo v okraju ugodni pogoji.

Nadaljnji razvoj gospodarstva bo zahteval tudi povečanje uvoza, ki pa bi moral naraščati znatno počasneje kot izvoz. Manjši porast uvoza bo treba doseči s smotrno porabo uvoženega materiala in delov ter s širšim nadomeščanjem uvoženih materialov z domačimi.

Sprememba zunanje - trgovinskega sistema bo omogočila svobodnejše ukrepanje na domačih in tujih trgih. Vzporedno s tem pa bodo morala proizvodna podjetja povečati rentabilnost proizvodnje in si tako ustvarjati pogoje za uspešnejše vključevanje v mednarodno trgovino.

Zunanje-trgovinska podjetja naj bi v naslednjih letih znatno razširila obseg poslovanja in podvojila sedanji promet. To bo možno doseči spričo pričakovane povečane blagovne izmenjave po goriškem in tržaškem sporazumu ter z večjo pristaniško dejavnostjo. V okviru omenjenih sporazumov bi bilo potrebno uvažati večje količine raznega blaga, ki ga na našem lokalnem trgu primanjkuje in ga potrošniki sedaj deloma kupujejo v Trstu.

Da bodo zunanja trgovska podjetja dosegla predvideni porast prometa in narodnega dohodka, naj skrbijo za izboljšanje strokovnosti zaposlenih ter za dotok novih kadrov iz specializiranih srednjih, višjih in visokih šol.

12. Turizem in gostinstvo

Dosedanji rezultati v turizmu in gostinstvu ter pričakovani porast domačega in inozemskega turizma zahtevajo, da se ta panoga še naprej naglo razvija. V tej zvezi bo treba tudi v prihodnjem obdobju nadaljevati z gradnjo in modernizacijo gostinskih in turističnih objektov, hkrati pa zagotoviti boljše koriščenje obstoječih zmogljivosti in izboljšati poslovanje gostinskih in turističnih organizacij. Pri tem bo treba zlasti skrbeti za izboljšanje postrežbe in kvalitete storitev.

Upoštevajoč pogoje in možnosti razvoja te dejavnosti se pričakuje, da bo v letih 1961—1965 naraščalo število nočitev povprečno letno za 12 %, in sicer število inozemskih nočitev za 14 %, število nočitev domačih gostov pa za 11 %.

Predvideva se, da se bo dotok deviz od inozemskega turizma podvojil; pri tem se računa tudi na večjo povprečno dnevno porabo turistov.

Promet v gostinstvu se bo predvidoma povečal povprečno letno za 11 %, narodni dohodek pa za 15 %. Tako naraščanje narodnega dohodka je možno v pogojih novega gospodarskega sistema, hkrati pa je potrebno, da se zagotovijo večja sredstva za nadaljnji razvoj gostinstva.

Da se doseže predvideni razvoj turizma, zlasti pa da se čimbolj poveča dotok neblagovnih deviz, je treba pospeševati razvoj vseh gospodarskih panog, ki neposredno ali posredno delujejo v turizmu.

V komercialnem gostinstvu bo treba povečati nastanitvene zmogljivosti za okoli 750 postelj, v počitniških domovih in privatnih sobah pa za najmanj 1800 postelj.

Vzporedno s tem bo treba povečati gostinsko restavracijsko zmogljivost skupno za okoli 2800 sedežev.

Pri povečanju nastanitvenih zmogljivosti je treba graditi take objekte, ki ustrezajo zahtevam sodobnega, zlasti inozemskega turizma, upoštevajoč pri tem ekonomičnost in rentabilnost. V večji meri je treba graditi in urejevati sodobne objekte, kakor so avtocampi in šotorišča ter angažirati zasebne sobe, pri čemer bi bilo treba nuditi zasebnikom tudi manjše kredite za najnujnejše ureditve.

Nove hotelske zmogljivosti naj bi se v skladu z dolgoročnimi programi razvoja turizma prvenstveno gradile v obalnih turističnih središčih in v Postojni, v manjši meri pa bo treba povečati prenočitvene zmogljivosti tudi v nekaterih drugih krajih zaradi vedno večjega porasta tranzitnega turizma.

Gostinske restavracijske zmogljivosti je treba povečati predvsem v Kopru in Ankaranu, kjer je potrebno graditi sodobne samopostrežne restavracije, nadalje v Postojni, na področju občine Piran, v Izoli ter v nekaterih drugih središčih.

V gostinske obrate pa je potrebno dosledno uvajati hladilno tehniko in druge sodobne naprave, ki bodo vplivale na izboljšanje kvalitete gostinskih storitev.

Gostinska podjetja naj v sodelovanju z gostinsko zbornico, komunami, turistično zvezo in turističnimi društvi ter z drugimi turističnimi organizacijami usmerjajo svoja prizadevanja zlasti še v naslednje:

— najti bo treba najbolj ustrezne oblike organizacije in izboljševati gospodarjenje v gostinskih in turističnih gospodarskih organizacijah. Predvsem bo treba bolj izkoristiti obstoječe hotelske zmogljivosti, izboljšati postrežbo zlasti glede ekspeditivnosti in pravilnega odnosa strežnega osebja do gostov ter povečati izbiro ter kvaliteto gostinskih storitev;

— s primernimi ukrepi je treba zagotoviti, da bo izboljšanje strukture in večanje dohodka v gostinstvu doseženo v prvi vrsti s povečano produktivnostjo in boljšim gospodarjenjem. Postopno vsklajevanje cen gostinskih storitev pa naj bi zagotovilo tudi tej panogi enakopravnejši položaj v primerjavi z ostalimi gospodarskimi panogami in ustvarjanje večjih sredstev za postopnejši in hitrejši razvoj;

— za boljše koriščenje zmogljivosti v počitniških domovih bo treba začeti z osnovanjem počitniških skupnosti in najti take oblike sodelovanja, ki bodo spodbujale posamezne kolektive k bolj smotrnemu gospodarjenju;

— inozemski turizem je treba pospeševati tudi z urejevanjem in oskrbovanjem izletniških točk in planinskih postojank, sporedno s tem pa je treba vzdrževati dostopne ceste in poti. V turističnih krajih, zlasti v obalnem pasu, je treba zaradi občutnega pomanjkanja solidnih gostiln povečati tovrstne gostinske zmogljivosti;

— bolje bo treba izkoristiti možnosti lova in ribolova za turizem in v ta namen organizirati ustrezne aranžmaje;

— pospeševati je treba mali obmejni promet. Za poživitev tega, istočasno pa tudi zaradi vedno večjih potreb, ki se pojavljajo s porastom tranzitnega turizma, je treba izboljšati gostinske usluge na podeželju;

— kjer ni pogojev za poslovanje gostinskih obratov družbenega sektorja, je treba pospeševati poslovanje zasebnih gostiln, ki pa morajo nuditi gostom tudi toplo hrano;

— stalno naraščajoči tranzitni turizem zahteva povečanje gostinskih zmogljivosti ob važnejših prometnih cestah;

— z uspešnejšimi načini priučevanja in usposabljanja je treba zagotoviti potrebno strokovno delovno silo, za sezonsko delo pa vključevati delovno silo iz neposredne okolice. V zvezi s tem je predvidena izgradnja gostinskega šolskega centra v Piranu. Gostinske gospodarske organizacije in komune pa naj z dodeljevanjem štipendij zagotovijo dotok vodilnih kadrov iz višjih in visokih strokovnih šol;

— sistem nagrajevanja po delovnem učinku je treba izpopolnjevati, predvsem z uvajanjem nagrajevanja po ekonomskih enotah. Pomembno vlogo pri nagrajevanju ima tudi postopno uvajanje postrežnine.

Skladen razvoj turističnega prometa zahteva tudi še nadalje večja vlaganja sredstev v naslednje namene:

— za ureditev komunalnih naprav in okolice turističnih krajev;

— za modernizacijo in povečanje zmogljivosti trgovinskih in obrtnih obratov;

— za izgradnjo bencinskih črpalk in servisnih postaj;

— za izboljšanje pogojev v potniškem cestnem prometu in pomorskem prometu ter za povečanje in modernizacijo prevoznih zmogljivosti, zlasti še za povečanje plovne parka v pomorskem obalnem prometu, to je za nakup raznih plovnih enot in čolnov za prevoz potnikov in za razvedrilo gostov;

— za urejanje zanimivih kraških jam.

Za uspešen razvoj turizma bi morale skrbeti predvsem zainteresirane komune ter gospodarske in družbene organizacije, ki neposredno ali posredno delujejo v turizmu. Za skladnost njihovega dela naj se pri občinskih ljudskih odborih ustanovijo sveti za turizem.

Turistične gospodarske organizacije pa naj z ustrezno komercialno propagando dopolnijo splošno turistično propagando. Sredstva za propagando pa naj prispevajo tudi občinski ljudski odbori in gospodarske organizacije, ki imajo od turizma ekonomske koristi. Turistično propagando pa je treba dopolniti s sodobno urejeno informacijsko službo.

Vso skrb bo treba posvetiti podaljšanju turistične sezone, kar bo treba doseči s prirejanjem raznih športnih in zabavnih prireditev kakor tudi z znižanjem cen prenočitev v izvensezonskem času.

Turistični biroji naj usmerijo svoje delovanje tako, da bodo izboljšali organizacijo turističnega prometa in raven svojih storitev; skrbijo naj tudi za medsebojno koordinacijo dela.

Pomembno vlogo v nadaljnjem razvoju turizma imajo turistična zveza in turistična društva, ki naj s širšo propagando skrbijo za nadaljnji porast turizma, pri tem pa jim bo treba zagotoviti tudi večja finančna sredstva.

Izboljšanje družbene prehrane bo pripomoglo k povečanju delovne storilnosti in izboljšanju življenjske ravni. Gospodarske in družbene organizacije ter občinski ljudski odbori naj ustanavljajo take oblike obratov in servisov za družbeno prehrano, ki najbolj ustrezajo krajevnim potrebam, pri čemer bo treba preiti na obrate odprtega tipa. To bo ugodno vplivalo na izboljšanje kvalitete storitev.

Pri občinskih ljudskih odborih naj se ustanovijo komisije za družbeno prehrano, ki bodo urejale vprašanja s tega področja v sodelovanju s prizadetimi organi.

13. Obrt

Razvoj obrti v perspektivi se bo moral bolj vsklajevati z razvojem ostalih gospodarskih panog.

V razdobju 1961—1965 bo treba posvetiti posebno skrb razvoju storitvene obrti. Del proizvodnih obrtnih zmogljivosti bo treba preusmeriti na opravljanje storitev. Industrijska in trgovska podjetja naj v večji meri ustanavljajo servise za popravilo lastnih proizvodov. Pri novogradnjah bo treba predvideti prostore za storitveno obrt. Zlasti manjša sorodna podjetja naj se združujejo v obrtne centre, ki naj se ustanavljajo v večjih središčih. Povečajo naj si zmogljivosti in razširijo dejavnost na opravljanje drobnih obrtnih storitev iz kritičnih strok. Kljub predvideni združitvi pa naj se poveča površina poslovnih prostorov v obrti za približno 7000 m². V okviru obrtnih centrov in specializiranih storitvenih podjetij bo treba zagotoviti hitrejši razvoj zlasti v elektrotehničnih, kovinskih in gradbenih strokah. Občinski ljudski odbori naj bi bili iniciatorji pri ustanavljanju servisnih delavnic. Podjetjem je treba nuditi pomoč pri ustanavljanju servisnega omrežja z dodeljevanjem primernih lokalov.

Vzporedno s tem bo treba razvijati tudi take obrate, ki proizvajajo izdelke za poživitev sortimenta blaga za široko potrošnjo ali pa so pomembni za redno preskrbo prebivalstva. Velik del potreb po obrtnih uslugah naj bi krila industrija z razvojem ustreznih industrijskih zmogljivosti, ki bodo omogočile prehod iz individualnega ročnega dela na serijsko proizvodnjo ter pocenitev teh obrtnih storitev. Glede na porast stanovanjske gradnje bo treba povečati zmogljivosti gradbenega obrtništva. Obrtne delavnice zaprtega tipa naj bi začele s prostimi zmogljivostmi opravljati storitve tudi izven svojega podjetja. Stanovanjske skupnosti naj bi v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori pospešile ustanavljanje servisov za opravljanje drobnih obrtnih uslug, predvsem za pomoč zaposlenim ženam in za vzdrževanje obstoječih stanovanjskih zgradb. Trgovska podjetja naj povečajo izbiro in izboljšajo preskrbo s predelovalnim materialom. Povečati bo treba tudi proizvodnjo nadomestnih delov in s tem zmanjšati potrebe po obrtnih uslugah. Zavod za zaposlovanje invalidnih in drugih oseb naj še nadalje ustanavlja obrtne obrate za izdelavo raznih predmetov za široko potrošnjo in za opravljanje storitev.

Obrtni obrti, ki so bili ustanovljeni z nalogo, da bodo opravljali usluge, naj bi se ne preusmerjali na proizvodno dejavnost, ker so v okraju še premajhne zmogljivosti, da bi lahko krile potrebe po obrtnih storitvah.

Skupni obseg proizvodnje in storitev naj bi v letih 1961—1965 naraščal povprečno letno za 11,6 odstotka. Pri tem naj bi število zaposlenih v splošno-družbenem sektorju naraščalo za 6,2 % na leto. V zasebnem sektorju in v obrti pri kmetijskih zadrukah pa naj bi število zaposlenih ostalo v glavnem na ravni leta 1960.

Strokovnost delovne sile mora naraščati v skladu z razvojem tehnike. Na povečanje produktivnosti, ki se bo povečala za okoli 11,1 % povprečno letno, bo vplivalo uvajanje boljše organizacije dela, izboljšanje mehanizacije ter nadaljnje izpopolnjevanje sistema nagrajevanja po doseženem uspehu dela.

S postopnim preходом na industrijski način proizvodnje in opravljanje storitev, ki sloni na večji delitvi dela, se bo občutno povečala potreba po priučenih delavcih, ki so specializirani za posamezna delovna mesta. Dobo učenja pri rednem izučevanju vajencev bo treba prilagoditi zahtevam posameznih poklicev in uvajati krajšo učno dobo. Priučevanje na delovnem mestu, ki naj bo glavna oblika vzgoje kadrov, bo zahtevalo tudi ustrezne spremembe v strokovnem šolstvu. Razen rednih strnjene pouka, bo treba organizirati potrebno število tečajev in večernih šol za izpopolnjevanje splošnega znanja priučenih delavcev.

Glede na predvideni razvoj gospodarstva in družbenega standarda naj občinski ljudski odbori

v sodelovanju z gospodarskimi organizacijami oskrbijo, da se bodo ustanovila še nova podjetja in da bodo sedanja razširila dejavnost.

Povečati bo treba naslednje zmogljivosti:

— v kovinski stroki, zlasti za opravljanje podkovskih, ključavničarskih, kleparskih in vodnoinstalaterskih storitev ter za popravila in vzdrževanje prevoznih storitev. V vseh večjih krajih, zlasti v turističnih središčih, naj bi se ustanovili obrati za opravljanje drobnih mehaničnih in avtoservisnih storitev;

— v elektroobrti za opravljanje drobnih obrtnih storitev, zlasti za popravila gospodinjskih strojev, radijskih aparatov, televizorjev, elektroinstalaterska in avtomehaničarska dela;

— v obrtnih obratih gradbene stroke naj bi se povečale zmogljivosti, da bi bile vsklajene z zmogljivostjo osnovne gradbene dejavnosti;

— v kemični stroki za izdelovanje raznih artiklov za široko potrošnjo;

— v lesni stroki za opravljanje kolarskih, sodarskih in mizarskih uslug ter za izdelovanje čolnov in drugih pomorskih športnih rekvizitov;

— v tekstilni stroki bo treba ustanoviti obrate za žensko in moško krojaštvo ter za proizvodnjo predvsem otroške konfekcije;

— v živilski stroki bo treba izboljšati poslovne prostore, preskrbo in postrežbo. »Začimba« Portorož naj razširi dejavnost, zlasti v obratu »Sudest«, na predelavo in sušenje sadja in zelenjave;

— v stroki »osebne storitve« bo treba povečati število družbenih obratov in organizirati v turističnih centrih kozmetične salone;

— v stroki »druge obrti« pa bo treba organizirati dejavnosti za vozno tapetništvo in ličarstvo ter za izdelovanje rolet.

Obrtna žagarska podjetja pa naj se preusmerijo na izdelovanje končnih izdelkov.

Da bi vskladili zmogljivosti s potrebami prebivalstva in gospodarstva, bo treba vložiti v družbeno obrt približno 2 milijardi investicij, in sicer 1.500 za osnovna in 500 milijonov za obratna sredstva. S tem se bodo povečala osnovna sredstva za 110 % in obratna sredstva za 189 % ter število delovnih mest za 34 %.

Občinski ljudski odbori naj vodijo glede zasebne storitvene obrti tako politiko, da se bo razvijala v skladu s predvidenim porastom potreb, predvsem tam, kjer je slabo zastopana družbena obrt. Obrtno-komunalna zbornica naj v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori organizira domačo obrt predvsem v pasivnih krajih, kjer ljudje nimajo dovolj zaslужka, in v turističnih krajih v času mrtve sezone, ko gostinski delavci niso zaposleni.

Komunalna podjetja naj bi v tem obdobju povečala storitve in proizvodnjo za okoli 21 % povprečno na leto in osnovna sredstva za 14 %. Zaradi iztrošenosti in premajhnih zmogljivosti vodovodnega omrežja so predvidena v ta namen večja investicijska vlaganja. Občinski ljudski odbori naj odstopijo vodovodnim podjetjem prispevke, ki bi jih morala ta podjetja plačati v občinske sklade.

Iz komunalnih uprav in zavodov pri občinskih ljudskih odborih naj se ustanovijo gospodarske organizacije povsod tam, kjer to še ni napravljeno. Kinematografska podjetja naj organizirajo predstave za širše področje s predvajanjem filmov na podeželju in s strokovnimi filmi v delovnih kolektivih. Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru pa naj izboljša postrežbo in poveča izbiro v prodajalnah.

Št. 30-8/62

Koper, 15. februarja 1962

Predsednik
Albin Dujc, l. r.

101

Na podlagi 26. člena statuta okraja Koper je Okrajni ljudski odbor Koper na seji okrajnega zboraa in na seji zbora proizvajavcev dne 20. marca 1962 sprejel

RESOLUCIJO

O POLITIKI GOSPODARSKEGA RAZVOJA OKRAJA KOPER ZA LETO 1962

Ocena gospodarskih gibanj v letu 1961

1. Za gospodarski razvoj v letu 1961 je zlasti značilno uveljavljanje sprememb in izpopolnitev v gospodarskem sistemu. Čeprav bodo vplivi in posledice delovanja novega gospodarskega sistema prišli do polnega izraza šele v daljšem časovnem razdobju, nam doseženi uspehi in zapaženi pojavi že omogočijo pozitivno oceno delovanja tega sistema. Ti pozitivni vplivi se še posebno očitujejo v novih načelih delitve dohodka gospodarskih organizacij, zlasti v objektivnejših merilih delitve ustvarjenega dohodka med družbeno skupnostjo in neposrednimi proizvajavci. S temi merili je postavljena še močnejša osnova delavskemu samoupravljanju v podjetjih ter je dana zlasti še večja vzpodbuda delovnim kolektivom za boljše gospodarjenje, ki se že kaže v doseženih rezultatih pri delovni storilnosti, pri smotrnejšem in učinkovitejšem koriščenju vloženih sredstev in pri ekonomičnejšem poslovanju.

Rezultati bi bili brez dvoma še zadovoljivejši, če bi bile gospodarske organizacije bolj pospešile sprejemanje pravilnikov o delitvi čistega dohodka in o delitvi osebni dohodkov in če bi določbe in merila, ki jih vsebujejo sprejeti pravilniki, ne bili v nekaterih primerih še odraz zakoreninjenih starih pojmovanj in ostankov prejšnjih sistemov.

S svobodnejšimi odnosi v oblikovanju osebnih dohodkov so se sicer pojavile ponekod slabosti in pomanjkljivosti, zlasti glede nesorazmerij med porastom produktivnosti in osebnih dohodkov, vendar na so splošno bolj sproščeni odnosi vzpodbudno vplivali na naraščanje proizvodnje in storitev, vplivali pa so tudi na oblikovanje pravilnejših razmerij v osebnih dohodkih med posameznimi dejavnostmi v odvisnosti od ustvarjenega dohodka.

Pozitivna stran v delovanju novega gospodarskega sistema je tudi v tem, da zahteva od gospodarskih organizacij večje upoštevanje tržnih pogojev, zlasti pa preusmeritev poslovanja glede na spremenjene pogoje na notranjem in zunanem trgu.

Uvajanje novega ekonomskega sistema pa ni potekalo brez težav in problemov. Nekateri teh težav so sicer prehodnega značaja; to so predvsem tiste, ki so jih povzročili restriktijski ukrepi, podvzeti zaradi stabilizacije tržišča. Prišle so do izraza tekom drugega polletja v obliki ne dovolj dinamičnega kreditiranja gospodarstva, ter omejevanja investicijske potrošnje in v obliki raznih administrativnih posegov, zlasti pri uvozu reprodukcijskih materialov. To je tudi deloma vplivalo, da je začel porast proizvodnje in storitev v drugem polletju v nekaterih strokah zaostajati za planirano dinamiko.

Drugi problemi, ki so začeli izstopati z uvajanjem novega gospodarskega sistema, pa so bolj dolgoročnega značaja in zahteva njihovo reševanje ter odpravljanje daljše obdobje in vsestransko prizadevanje tako s strani neposrednih proizvajavcev, kakor tudi s strani vseh drugih gospodarskih, družbenih in političnih činiteljev v komunah in okraju. Gre predvsem za zaostritev odnosov med proizvodnjo in tržiščem ter za probleme vključevanja našega gospodarstva v mednarodno menjavo v pogojih, ko postaja doseganje povprečne svetovne proizvodnosti

R E S O L U C I J O

O POLITIKI GOSPODARSKEGA RAZVOJA
OKRAJA KOPER V LETU 1962

I. Razvijanje gospodarskega in komunalnega sistema

V letu 1962 bo treba v prvi vrsti še naprej izpopolnjevati in uveljavljati novi gospodarski sistem ob nenehni krepitvi socialističnih družbenih odnosov. To bo omogočilo, da se intenzivirajo naporji za gospodarski razvoj in boljše gospodarjenje, ki naj odločno usmerijo naše gospodarstvo k še hitrejšemu pvečanju proizvodnje in storitev ter produktivnosti dela skladno s potrebami trga, upoštevajoč zlasti nujnost, da se kar v največji meri poveča izvoz in naš prispevek k postopnemu uravnovešenju plačilne bilance. V tem pogledu bo zlasti važno, da se dosledno uveljavijo tista načela in določbe novega gospodarskega sistema, ki vzpodbujajo neposredne proizvajavce k večji storilnosti in racionalnejšemu gospodarjenju in ki morajo dobiti svoj najbolj konkreten odraz v pravilnikih gospodarskih organizacij v obliki objektivnejših in vzpodbudnejših meril razdeljevanja čistega in osebnega dohodka. V ta namen je ne le potrebno, da delovni kolektivi čimprej sprejmejo pravilnike o delitvi čistega in osebnega dohodka, ampak tudi, da jih stalno izpopolnjujejo na osnovi izkušenj in doseženih rezultatov z namenom, da se dosežejo optimalni učinki in neposredna odvisnost med rastjo osebnih dohodkov in produktivnosti dela. V ta proces pa se morajo poleg neposrednih proizvajavcev vključevati tudi drugi gospodarski in družbeni činitelji, zlasti komune, družbenopolitične organizacije ter zbornice in strokovne institucije. Ti organi naj še v večji meri kot do sedaj ob medsebojnem sodelovanju sproti analizirajo gospodarska gibanja in probleme, ki se pojavljajo, opozarjajo na slabosti in pomanjkljivosti, zlasti pa vplivajo na krepitev družbene zavesti neposrednih proizvajavcev, to ie na razvijanje vseh pozitivnih notranjih sil v podjetjih, ki kot subjektivni činitelji lahko odločno pripomorejo k odstranjevanju raznih slabosti in k doseganju še boljših rezultatov.

Tudi investicijska politika se mora še bolj vskladiti z načeli novega gospodarskega sistema, dosledneje se morajo upoštevati pri gospodarskih vlaganjih ekonomski učinki, z negospodarskimi investicijami pa je treba odstranjevati tiste neskladnosti, ki že sedaj ovirajo gospodarski in družbeni razvoj.

V letu 1962 se bo še bolj okrepila vloga komun kot temeljnih družbeno-ekonomskih skupnosti: povečala se bo hkrati z materialno osnovo tudi njihova odgovornost za splošni gospodarski in družbeni napredek. Ta poudarjena vloga komun mora priti do večjega izraza zlasti pri vsklajevanju in povezovanju interesov občanov kot proizvajavcev in potrošnikov, to je pri usmerjanju vseh naporov in teženj k reševanju najbolj perečih problemov komunalne skupnosti, ki se v našem okraju konkretizirajo predvsem v dograditvi in usposobitvi nekaterih temeljnih objektov družbenega standarda in gospodarstva. Vloga komun pa se mora okrepiti tudi na tistih področjih gospodarskega udejstvovanja, kjer do sedaj še ni prišla dovolj do izraza, to ie zlasti pri zagotovitvi določenega vpliva na kreditno politiko v gospodarstvu preko komunalnih bank. Ne samo investicijska in kreditna politika, temveč tudi proračunska potrošnja mora v največji meri prispevati, da se dosežejo osnovni cilji gospodarskega in družbenega razvoja. Tu se pojavljajo velike težave, ki jih z ene strani povzroča hitrejša naraščanje potreb po razpoložljivih sredstvih, z druge strani pa še ne povsem ustrezajoča in objektivna delitev razpoložljivih sredstev na posamezne namene potrošnje. Tu gre predvsem za še neurejeno financiranje določenih družbenih služb predvsem na področju ožje komunalne dejavnosti ter kulture in telesne vzgoje.

vedno bolj merilo za uspešno uveljavitev v mednarodni delitvi dela. To je predvsem problem naše lesne in kovinske industrije ter kmetijstva in pomorstva. Odstranjevanje težav, ki so se pojavila v zvezi z izvozom in ki v bistvu pomenijo potrebo po zniževanju proizvodnih stroškov, bo v končni fazi pozitivno vplivalo na nadaljnji razvoj proizvodnje in samih gospodarskih organizacij. Z novim gospodarskim sistemom se je nadalje še bolj zaostrijo stanje gospodarskih organizacij, ki spričo zastarelih in iztrošenih proizvodnih naprav, neracionalnega poslovanja in neustrezajočih organizacijskih oblik ne dosegajo primerne rentabilnosti za uspešno uveljavitev na trgu in za zagotovitev razširjene reprodukcije. Tudi tu gre za dolgoročno problematiko, ki jo je treba vztrajno in načrtno reševati z modernizacijami, zlasti pa z razširjanjem kooperacije in specializacije v proizvodnji, z združevanjem podjetij, pa tudi s preusmerjanjem proizvodnje.

2. Bolj objektivni odnosi v delitvi dohodka so na splošno ugodno vplivali na oblikovanje večjih sredstev za sklade gospodarskih organizacij in ljudskih odborov. Odpravili so deloma tudi posebne ugodnosti, ki so jih uživale pri delitvi dohodka nekatere dejavnosti, medtem ko so pri nekaterih drugih dejavnostih, zlasti v trgovini, gostinstvu in gradbeništvu, vplivali na porast cen in s tem na oblikovanje večjih sredstev za samostojnejši in hitrejši razvoj. Z druge strani pa se ugotavljajo tudi primeri gospodarsko neupravičenega zviševanja cen z namenom, da se povečajo osebni dohodki ne glede na stvarni porast produktivnosti.

3. Večja sredstva, ki so se oblikovala pri ljudskih odborih, so omogočila, da se je pristopilo k intenzivnejšemu reševanju nekaterih najbolj perečih problemov na področju družbenega standarda, zlasti šolstva. Tudi gospodarske organizacije so pri reševanju teh problemov bolj sodelovale s svojimi sredstvi kot v prejšnjih letih. Vse to je omogočilo, da se je bistveno popravil delež negospodarskih investicij v skupni investicijski graditvi. Pri tem je zlasti bistvenega pomena, da so se začeli interesi delovnih kolektivov bolj povezovati z interesi občanov ter da so se problemi v komunah začeli reševati tudi s prizadevnostjo delovnih kolektivov. S tem se tudi komuna vedno bolj uveljavlja kot osnovna enota družbenega samoupravljanja, hkrati pa se aktivneje vključuje v splošne napore za razvoj proizvodnih sil in za krepitev socialističnih družbenih odnosov na svojem območju. Tudi nadaljnje razširjanje delavskega in družbenega samoupravljanja, ki je prišlo v letu 1961 do izraza zlasti pri nekaterih dotlej centraliziranih oblikah upravljanja v gospodarstvu, pri osnovanju ekonomskih enot v podjetjih in pri krepitvi samoupravljanja na področju družbenih služb, je bistveno vplivalo na razvijanje in utrjevanje celotnega družbenega sistema, zlasti v komunalnem okviru. Tako so se prilagodile načelom samoupravljanja službe železniškega, poštnege, telegrafskega in telefonskega ter luškega prometa, medtem ko so pripravljeni pogoji za tako uveljavitev tudi v cestni službi. Na področju družbenih služb se je razširil sistem samoupravljanja, zlasti v prosveti in zdravstvu, kar tudi ustvarja ugodne pogoje za uspešnejši razvoj teh služb in njihovo večjo prilagoditev potrebam prebivalstva.

Okrajni ljudski odbor ocenjuje na temelju proučitve dosedanjega družbenega in gospodarskega razvoja, da pomenijo spremembe v gospodarskem sistemu ob njihovem nadaljnjem izpopolnjevanju in razširitvi, ter večja vloga delavskega in družbenega upravljanja, močno osnovo za hitrejši in še uspešnejši vsestranski razvoj v letu 1962. V skladu s tem ter ob upoštevanju temeljnih smotrov zveznega družbenega plana in resolucije o politiki gospodarskega razvoja v LR Sloveniji v letu 1962 sprejema naslednjo

Zaradi boljšega koriščenja gospodarskih moči komun, skladnejšega razvoja določenih področij, ki se povsem ne ujemajo z medobčinsko-politično teritorialno razdelitvijo, dobiva tudi okraj kot skupnost komun svojo vlogo v novem gospodarskem in komunalnem sistemu. Okraj mora izgubljati vlogo komunam nadrejenega organa in se vedno bolj uveljavljati kot oblika združevanja občanov na širši podlagi kot so komune, da se koordinirano, hitreje in uspešneje rešujejo določeni problemi, ki so pomembni za širša območja.

II. Razvoj proizvodnje in menjave

1. Tudi v letu 1962 bo glavna naloga gospodarskega razvoja, zagotoviti nadaljnje skladno in še hitrejše naraščanje proizvodnje in storitev vseh gospodarskih dejavnosti. Da bi to dosegli, je zlasti potrebno prožnejše prilagajanje proizvodnje potrebam tržišča in njeno uspešnejše vključevanje v mednarodno menjavo. Nadalje je potrebno, da se bolje izkoriščajo obstoječe zmogljivosti, da se čimprej izvršijo predvidene rekonstrukcije in modernizacije ter uvedejo izboljšani tehnološki procesi. Povečati se mora tudi storilnost in na splošno izboljšati poslovanje in gospodarjenje v delovnih kolektivih. Hkrati je treba tudi odstranjevati ovire, ki so v letu 1961 onemogočale doseganje še boljših rezultatov. Tu gre predvsem za dinamičnejše oskrbovanje proizvodnje z obratnimi sredstvi, ki naj omogoči nemoteno oskrbovanje proizvodnje z reprodukcijskim materialom in blagovnega prometa z blagom široke potrošnje. Tudi razpoložljiva obratna sredstva se morajo učinkoviteje in smotrnejše koristiti, k čemur bo pripomoglo tudi zmanjšanje medsebojnega kreditiranja v gospodarstvu, zlasti pa kreditiranje negospodarstva s strani gospodarskih organizacij. Ti problemi se bodo zlasti uspešneje reševali s povečanjem kreditne zmogljivosti in samostojnosti komunalnih bank.

Ob upoštevanju obstoječih pogojev in možnosti ter deloma novih zmogljivosti, ki bodo vključene v proizvodnjo, bi bilo v letu 1962 mogoče povečati v celotnem gospodarstvu okraja družbeni proizvod za približno 15 %. Na tako povečanje proizvodnje in storitev, ki v glavnem ustreza dinamiki perspektivnega programa, bi vplival zlasti družbeni sektor gospodarstva, predvsem pa promet in industrija. Družbeni sektor gospodarstva bi dosegel že približno 87 % skupnega družbenega proizvoda.

2. Naraščanje proizvodnje in storitev naj bi tudi letos temeljilo predvsem na povečanju produktivnosti. Družbeni proizvod na zaposlenega bi se moral povečati za približno 10 do 11 %. Tak dvig produktivnosti je možno doseči s pravilnejšo in vzpodbudnejšo delitvijo čistega in osebnega dohodka v podjetjih, z boljšo notranjo organizacijo dela, ki je predpogoj za racionalnejšo razporeditev dela in izrabo proizvodnih sredstev. V ta namen je treba tudi skrbeti za uvajanje novih tehnoloških postopkov, zlasti na področju avtomatizacije, ter za razvijanje kooperacije in specializacije v proizvodnji. Da bi hitreje naraščala produktivnost, bo treba tudi še nadalje razvijati razne oblike strokovnega izobraževanja v skladu s potrebami gospodarstva in družbenih služb. V tem okviru je treba zlasti poskrbeti za razvoj in uveljavitev posameznih strokovnih šolskih centrov ter za strokovno izobraževanje zaposlenih na delovnih mestih.

Nova delovna sila naj bi se zaposlovala predvsem v trgovini in gostinstvu, v storitveni obrti ter komunalnih službah, to je v dejavnostih, ki zaostajajo za splošnim gospodarskim razvojem, a so njihov razvoj in kvaliteta uslug v znatni meri odvisni od zadostnega števila zaposlenih.

3. Splošni gospodarski pomen industrije in njen vpliv na razvoj drugih gospodarskih dejavnosti narekuje, da se industrijska proizvodnja v letu 1962 pospeši tudi zato, da se nadoknadi delni izpad iz leta 1961, ki ga je povpročilo predvsem prepočas-

no prilagajanje gospodarskih organizacij pogojem novega gospodarskega sistema. Podani so pogoji, ki omogočajo, da bi industrijska proizvodnja porastla za približno 19 do 20 % v odnosu na preteklo leto. Tako močno dinamiko v porastu proizvodnje je možno doseči s tem, da se gospodarske organizacije bolj prilagodijo zahtevam tržišča tako glede asortimenta, kakor tudi glede kakovosti proizvodnje. Tako povečanje predpostavlja tudi izboljšanje kooperacijskih odnosov in uvajanje večje specializacije v proizvodnji, hkrati pa dovezemanje odločnejših ukrepov za zniževanje proizvodnih stroškov.

4. Pospešeno razvijanje socialističnega sektorja v kmetijstvu in povečanje obsega kooperacijskega sodelovanja med kmetijskimi zadrugami in privatnimi proizvajavci bosta omogočila še stabilnejšo rast kmetijske proizvodnje in boljšo preskrbo tržišča. Pri kmetijskih kombinatih in drugih kmetijskih posestvih bo treba zlasti zagotoviti racionalnejše koriščenje obstoječih zmogljivosti ob izpolnitvi notranje organizacije dela. V obalnem pasu okraja pa je treba še bolj specializirati proizvodnjo povrtnine in jo usmerjati na masovno produkcijo tistih pridelkov, ki jih tržišče najbolj potrebuje in ki zagotavlja največjo rentabilnost. To mora biti odločilen činitelj, ki naj vpliva na povečanje sedanje razmere nizke proizvodnosti in rentabilnosti. V letu 1962 naj kmetijske organizacije še nadalje uvajajo sodobne načine dela v proizvodnji, povečujejo obdelovalno površino svojih obratov ter število glav živine, razširjajo pa naj tudi obseg proizvodnih storitev zasebnim proizvajavcem. Pri odkupu kmetijskih pridelkov je treba zagotoviti zlasti bolj prožno politiko cen.

Za pridobitev novih obdelovalnih površin naj Vodna skupnost še naprej pospešeno nadaljuje s hidromelioracijskimi in namakalnimi gradnjami.

5. V gozdarstvu so z načeli in cilji novega zakona o gozdovih zastavljene nove osnove za racionalnejše gospodarjenje, zlasti z vključitvijo komun pri vodenju politike na področju gozdarstva ter z večjimi pravicami, ki so dane neposrednim proizvajavcem gozdno-gospodarskih podjetij pri urejanju problemov gozdarstva.

Osnovni problem, ki ga je treba reševati tudi v letu 1962, je postopno prilagajanje gozdne proizvodnje zmogljivostim gozdov v skladu z gozdno-gospodarskimi načrti. Tako bi se tudi letos nadaljevalo s postopnim zmanjševanjem sečnje, zlasti na tistih področjih, kjer obstaja nevarnost, da se zaradi zabukovljenja poslabša struktura in proizvodna zmogljivost gozdov.

Tudi razpoložljiva sredstva za regeneracijo gozdov naj bi se vlagala predvsem v te namene, zlasti pa v pogozdovanje goličav, kjer erozija škodljivo deluje.

Smotrnejše gospodarjenje je treba zagotoviti tudi v zasebnih gozdovih z enotnim izvajanjem določil novega republiškega zakona o gozdovih, zlasti pa z nadaljnjim podružabljenjem proizvodnje v teh gozdovih.

6. Intenzivnejša vlaganja v osnovne sklade, zlasti družbenega standarda, zahtevajo, da se ustrezno povečajo zmogljivosti gradbenih podjetij in obseg njihovih storitev. Zato bi bilo treba gradbeno dejavnost usmerjati po eni strani k boljšemu koriščenju notranjih rezerv in izboljšanju organizacije dela, z druge strani pa k sodobnejšim metodam dela, zlasti glede uvajanja industrijskih načinov gradenj in uporabe tipiziranih elementov. Gradbena podjetja naj bi se lotila tudi proizvodnje stanovanj za prodajo, kar jim bo zlasti omogočilo boljšo časovno razporeditev dela tekom leta in s tem ekonomičnejše poslovanje.

7. Glede na specifične pogoje našega okraja je promet tista gospodarska panoga, ki naj bi v letu 1962 v največji meri doprinesla k povečanju proizvodnje in storitev. V danih pogojih bi moral družbeni proizvod v tej panogi porasti za približno 23 %. Pri tem bo zlasti odločilnega pomena nadaljnji razvoj pomorskega gospodarstva. V gospodarstvu

okraja že začenja zavzemati zelo pomembno mesto koprsko luka, ki ima možnost, da poveča v letu 1962 svoj promet na približno 300 tisoč ton. Še posebnega pomena v gospodarstvu okraja pa postaja razvoj raznih predelovalnih in storitvenih dejavnosti, ki jih pospešuje razvoj pristanišča. Razvijanju in utrditvi teh dejavnosti bi bilo treba posvetiti v letu 1962 še posebno pozornost, zlasti glede predelave in obdelave raznih uvoženih proizvodov, kar naj tudi pripomore, da bo zavzelo koprsko pristanišče svoje specializirano mesto v jugoslovanskem pomorskem gospodarstvu. Pri nadaljnjem razvijanju in izkoriščanju vseh luških dejavnosti bo treba poiskati tudi možnost za čimprejšnjo ustanovitev brezcarinske cone, za katero obstajajo že sedaj ustrezni ekonomski in drugi pogoji. Vse močnejše uveljavljanje in razvoj pristaniškega prometa pa zahtevata, da se že letos izvedejo vse priprave za začetek gradnje železnice Podgorje—Koper. Tudi obseg storitev v pomorski plovbi se bo pri enaki zmogljivosti ladij precej povečal. Povečanje storitev bo možno doseči z izboljšano organizacijo poslovanja, z utrditvijo že vpeljane linije s Severno Ameriko ter svobodne plovbe okoli sveta. Za uspešno uveljavitev našega pomorstva v mednarodnem gospodarstvu je zlasti potrebno zniževati produkcijske stroške. Velike važnosti bo pri tem tudi stimulativen način premiranja neblagovnega izvoza v tej dejavnosti.

Decentralizacija upravljanja v nekaterih prometnih dejavnostih in nadaljnje izpopolnjevanje gospodarskega sistema bosta omogočila prometnim podjetjem, da bodo poslovala na enakih osnovah kot druge gospodarske organizacije. Povečani vpliv organov delavskega samoupravljanja, zlasti v železniškem, prometnem, telegrafskem in telefonskem ter cestnem prometu, bo ob nadaljnjem postopnem opuščanju že obstoječih centralističnih in administrativnih posegov v delitvi dohodka odločilno vplival na smotrnejše izkoriščanje prometnih sredstev in na večjo zainteresiranost za ekonomičnejše poslovanje ter bo tudi omogočil postopen prehod na financiranje razvoja prometa na lastni materialni osnovi. To je treba pospeševati tudi z ustrežnejšo tarifno politiko, ki bi morala biti bolj prožna in sproščena, da se s tem omogoči ob skladnejši porabi raznih prometnih sredstev tudi njihovo čim boljše izkoriščanje.

Zaostalost cest, železnice, pošte, telegrafa in telefona negativno vplivajo tudi na razvoj turizma in mednarodnega tranzita, ki sta za naš okraj še posebno pomembna. Večja razpoložljiva sredstva bodo letos omogočila nekoliko intenzivnejšo modernizacijo in vzdrževanje cest z najmočnejšim prometom, uvedba avtomatskega telefonskega omrežja v obalnem področju pa bo znatno izboljšala PTT storitve. Podjetja javnega cestnega prometa bodo še nadalje povečevala obseg svojih storitev v skladu s potrebami gospodarstva, s povečanjem zmogljivosti in z boljšim vzdrževanjem prevoznih sredstev.

8. Za razvoj turističnega gospodarstva bodo v letu 1962 zlasti pomembne nove gradnje, rekonstrukcije in modernizacije ne samo za pridobitev novih nastanitvenih zmogljivosti, ampak tudi za splošno poživitev turističnega prometa, zlasti inozemskega. Stremeti je treba za tem, da se kar največ nastanitvenih zmogljivosti, restavracij, avto-campov in drugih objektov, pomembnih zlasti za inozemski turizem, usposobi že do glavne sezone, da bodo že letos prispevali k splošnim naporom za povečanje neblagovnega izvoza, upoštevajoč posebno ugodne pogoje, ki jih imamo v našem okraju za razvoj te dejavnosti.

9. Zaradi skladnega razvoja celotnega gospodarstva in zagotovitve realnega povečanja osebne potrošnje bo treba močno povečati obseg proizvodnje in storitev tudi v trgovini in gostinstvu ter v obrti. Odpravljati je treba pomanjklivosti, ki povzročajo, da se te dejavnosti prepočasno prilagajajo dinamičnemu porastu osebne potrošnje in turističnega prometa. Pospešiti je treba modernizacijo trgovskih in

gostinskih lokalov ter razširjati mrežo storitvene obrti, zlasti v centrih z večjim turističnim prgmetom. Zaostalost je treba odpravljati tudi v organizaciji trgovske mreže z združevanjem trgovskih podjetij v ekonomsko sposobnejša in sodobno organizirana trgovska podjetja. Poleg tega naj zbornice in občinski ljudski odbori poskrbijo tudi za večjo izobrazbo kadrov z izobraževanjem zaposlenih na delovnih mestih, novih kadrov pa v šolskih centrih. Posebno pozornost jer treba posvetiti pospeševanju moderne tehnike poslovanja v trgovini in razvijanju storitvene obrti na sodobnih osnovah v okviru obrtnih centrov.

10. V okviru uveljavljanja novega gospodarskega sistema in splošnih naporov za povečanje proizvodnje je bistvenega pomena odločno preusmeritev proizvodnje v izvoz. To je treba upoštevati tudi pri razvijanju in povečanju proizvodnje v naših podjetjih. Večja vključitev v mednarodno menjavo, če po eni strani predpostavlja zmanjšanje stroškov, izboljšanje kvalitete in pospeševanje specializacije, je po drugi strani samo pogoj za uveljavitev cenene velike serijske proizvodnje, ki na omenjenem notranjem tržišču ne more biti dovolj uspešna. Zato je treba usmeriti vse napore za hitro in močno povečanje izvoza ter v ta namen razvijati in izboljševati trgovske stike s tujino, razvijati stalna tržišča in prodirati na nova, hkrati pa tudi razvijati razne kooperativne odnose s tujino, ki poleg pospeševanja izvoza omogočajo tudi zmanjševanje uvoza. Izvoz blaga iz našega okraja bi se moral povečati v letu 1962 za okoli 28 %, razen tega pa bi se moral občutno povečati tudi neblagovni devizni priliv v okviru prometa, turizma in tranzitnih storitev. Tudi v okviru goriškega in tržaškega sporazuma bi morala biti letos glavna skrb na povečanju izvoza, da se uravnoteži lansko hitrejša naraščanje uvoza. V tej zvezi bo treba pri pristojnih organih podozeti primerne korake, da se dosežejo nekatere dopolnitve v izvozno-uvoznem sistemu. S smotrno izrabo surovin in nadomeščanjem uvoznih materialov z domačimi, pa je treba tudi vplivati na zmanjševanje uvoza.

III. Osebna potrošnja in družbeni standard

1. Realni osebni dohodki naj naraščajo skladno in v odvisnosti od povečanja proizvodnje in produktivnosti. Na tem načelu naj slonijo pravilniki o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov, ki jih je treba po potrebi izpopolnjevati in dopolnjevati, da se zagotovi ta osnovni cilj. To mora biti skrb vseh zavestnih družbenih činiteljev tako v gospodarskih organizacijah, kakor izven njih. Glede na predvideno povečanje proizvodnje in delovne storilnosti bi bilo mogoče povečati v letu 1962 osebno potrošnjo za približno 12 %, da pa bo to povečanje prišlo realno do izraza, je treba v ustrezni meri izboljšati tudi materialne tehnične osnove osebne potrošnje kot so predvsem rednejša in popolnejša oskrba v trgovski mreži, v obratih družbene prehrane ter v storitveni dejavnosti.

V letu 1962 je treba postopno uveljavljati odvisnost osebne potrošnje od uspeha pri delu tudi v javni upravi in v družbenih službah.

2. Dejavnosti družbenega standarda se morajo v letu 1962 še intenzivneje razvijati zlasti na tistih področjih, kjer so bile do sedaj zanemarjene spričo posebno intenzivnega gospodarskega razvoja, tako da njihova nerazvitost že zavira nadaljnji gospodarski razvoj in vsestransko izboljšanje življenjskih razmer prebivalstva.

3. Stanovanjsko graditev je treba pospeševati ne le z večjim vlaganjem, ampak tudi z ukrepi za cenejšo in skrajšano zidavo, za kar je treba kar najbolj uporabljati tipske projekte in elemente. Vse stanovanjske probleme je treba kompleksneje reševati v skladu z urbanističnimi zasnovami področja se tudi na ta način vpliva na pocenitev stanovanjske graditve, zlasti pa olajša reševanje komu-

nalnih problemov, ki jih posebno v večjih centrih povzroča pospešena stanovanjska graditev. Potrebno bi bilo tudi, da občinski ljudski odbori poskrbijo za postopno vsklajevanje najemnin z dejanskimi gradbenimi stroški.

V komunalnem gospodarstvu je najbolj pereč problem preskrbe s pitno vodo, vodnogospodarskih objektov na vodotokih, hudournikih in erozijskih področjih. Te probleme bo treba še naprej reševati z vlaganji v rekonstrukcije vodovodnih omrežij, raziskave za pridobitev novih vodnih virov, za vzdrževanje že zgrajenih vodnih objektov ter gradnjo novih, ki bodo preprečevali škodljivo delovanje meteoroloških voda. Cene komunalnih storitev je treba postopoma prilagajati dejanskim stroškom teh storitev, ki naj vključujejo tudi pravo amortizacijo vloženih sredstev. Intenzivno je treba tudi vlagati sredstva v razne komunalne objekte in naprave, zlasti v obalnih turističnih središčih.

4. Dosedanje zaostajanje pri gradnji osnovnih šol ob nadaljnjem povečevanju števila učencev in v zvezi z vsebinskimi in organizacijskimi spremembami v šolstvu postavlja med nalogami za dvig družbenega standarda in kulturne ravni prebivalstva na prvo mesto nujnost povečanja osnovnošolskega učnega prostora v večjih središčih okraja. V tej zvezi je treba tudi utrditi nov sistem financiranja šolstva, zagotoviti stabilnejši priliv sredstev za osnovno dejavnost, še posebej pa za investicije. Da se bodo sredstva za razvoj šolstva mogla uporabiti učinkoviteje, je treba zagotoviti skupno financiranje posameznih objektov po prioritetenem redu potreb s pritegnitvijo tudi gospodarskih organizacij k temu skupnemu financiranju. Naraščajoče potrebe po kadrih prav tako zahtevajo pospešen razvoj ustanov za strokovno izobraževanje, zlasti strokovnih šolskih centrov, in izboljšanje materialne oskrbljenosti strokovnega šolstva. Tudi v letu 1962 bi bilo treba nadaljevati s postopnim urejevanjem manjšinskega šolstva.

Na področju kulture in prosvete ter telesne vzgoje smo do sedaj spričo pospešenega gospodarskega razvoja najbolj zanemarjali razvijanje ustreznih materialnih osnov za zagotovitev množične kulturne in telesnovzgojne politike, ki se mora nujno odvijati vzporedno z gospodarskim razvojem. Zato bo treba letos v skladu z materialnimi možnostmi pristopiti h gradnji in urejevanju kulturnih domov zlasti v industrijskih središčih, k širjenju mreže prosvetnih klubov in ustanov ter omogočiti posredovanje prosvete in kulture s sodobnimi sredstvi. Urejati bo treba tudi telesnovzgojne objekte.

Hude razmere v kurativni zdravstveni službi se bodo odločno izboljšale šele z novo bolnico, ki bi jo bilo treba začeti graditi že letos. Enak poudarek kot kurativni pa je treba dati tudi preventivni zdravstveni službi.

Vzgojno varstvene ustanove naj z razširjanjem svojega delovanja skrbijo za razbremenitev zaposlenih žena in s tem pripomorejo k njihovi večji produktivnosti v proizvodnji. Prav tako naj se za razbremenitev gospodinjstev zavzamejo tudi stanovanjske skupnosti.

IV. Osnove investicijske politike

Investicijsko graditev, ki je v letu 1961 začela zaostajati na področju gospodarskih dejavnosti, bi bilo treba zopet pospešiti, hkrati pa nadaljevati z naporji za pojačanje graditve v korist družbenega standarda. Skladnejše razvijanje obeh področij naj z ene strani zagotavlja rast materialne osnovne našega gospodarstva, z druge pa nenehno izboljševanje življenjskih razmer prebivalstva.

Investicijska vlaganja v gospodarska področja naj bodo skladna z osnovno usmeritvijo našega gospodarskega razvoja ob upoštevanju najboljših možnosti, ki nam jih nudijo specifični prirodni, geografski in drugi pogoji za kar najuspešnejše vključevanje v splošen gospodarski razvoj države. V tem pogledu se postavlja na prvo mesto nadalnje razvoja

nje prometnih dejavnosti, zlasti graditev koprške luke z vsemi ostalimi objekti in dejavnostmi, ki bodo omogočile uveljavitev luke kot pomembnega in specializiranega emporija v jugoslovanskem pomorskem gospodarstvu. Razvijati je treba hkrati tudi pomorsko plovbo in cestni promet ter modernizirati železniški in poštni promet. V industriji se je treba odločno preusmeriti na rekonstrukcije, razširitve in novogradnje za okrajno gospodarstvo najpomembnejših objektov lesne, kovinske, kemične, elektroindustrijske ter živilsko-predelovalne stroke. Po gospodarskem pomenu je treba dajati prednosti investicijam za razvoj turizma tako v obmorskih letovičarskih krajih, kot v zvezi z vrednotenjem kraških podzemnih lepote, ter investicijam v kmetijstvu, zlasti glede vlaganj, ki lahko v najkrajšem času vplivajo na povečanje proizvodnje. To so predvsem vlaganja v razvoj vrtnarstva v obalnem in živinoreje v zgornjem območju okraja. Končno je treba skladno s potrebami, ki jih narekuje sam gospodarski razvoj, pospeševati z investicijskimi vlaganji zlasti še gradbeništvo, trgovino in storitveno obrt.

V okviru investicij v razvoj družbenega standarda naj bi bil posebno poudarjen razvoj kulturno-socialnih in zdravstvenih dejavnosti, ker smo tu v največjem zastoju, zlasti na področju osnovnega in strokovnega šolstva, hkrati pa je treba še naprej pospešeno reševati s povečanimi investicijskimi vlaganji stanovanjsko-komunalne zadeve, zlasti v zvezi z vodno preskrbo ter objekte vodnogospodarskega značaja.

Na splošno je treba dajati v okviru posameznih panog prednost vlaganjem, ki zagotavljajo popolnejšo izrabo že obstoječih zmogljivosti, predvsem vlaganjem v obratna sredstva in za odpravo posameznih ozkih grl v proizvodnji, nato vlaganjem, s katerimi se pospešuje proizvodnja za izvoz ter vlaganjem, ki zagotavljajo modernizacijo proizvodnih procesov ali pa pospešujejo kooperacijo in specializacijo.

V. Smernice za uporabo sredstev okrajnih skladov

Sredstva okrajnega investicijskega sklada naj se uporabijo zlasti za že sprejete obveznosti, nova posojila pa naj se uporabijo predvsem za soudeležbe pri financiranju temeljnih objektov investicijske graditve v okraju, ki so v skladu z osnovami investicijske graditve po določenih te resolucije. Od skupnih razpoložljivih sredstev naj bi se uporabilo za financiranje industrije 25 %, kmetijstva 17 %, gradbeništva 4 %, prometa 19 %, trgovine 6 %, gostinstva 19 %, obrti in komunalnih dejavnosti 4 % ter negospodarskih investicij 6 %.

Sredstva sklada za negospodarske investicije naj bi se poleg že prevzetih obvez uporabila še za financiranje graditve kulturnega doma, nove bolnice, sodnega poslopja, gasilskega doma v Kopru ter za stanovanjsko izgradnjo. Zaradi uspešnejšega financiranja graditve šol bi bilo potrebno, da se preko posebnega okrajnega sklada pospešuje skupno financiranje posameznih objektov po določenem prioritetenem redu. Sredstva okrajnega cestnega sklada bi bilo treba uporabiti za boljše vzdrževanje cest ter za postopno modernizacijo še nesodobnih cest, ki imajo najpogostejši promet, začeni zlasti s cesto Sežana—Divača.

Okrajni ljudski odbor Koper priporoča občinskemu ljudskemu odboru, gospodarskim organizacijam in zavodom, zbornicam in drugim organizacijam, ki sodelujejo v razvoju gospodarstva in družbenega standarda, da vložijo vse napore za uresničitev v tej resoluciji postavljenih smernic in nalog.

Okrajni ljudski odbor Koper naroča svojim organom, da stalno spremljajo nakazani razvoj, da ga občasno obveščajo o doseženih rezultatih ter po potrebi predlagajo ukrepe in priporočila.

Št. 30-6/62

Koper, 20. marca 1962

Predsednik OLO
Albin Duje

